

REFERAT |KRS| Formannskapet (2007-2011) d. 20-10-2010

Mødedato Onsdag d. 20. oktober 2010 kl. 08:30

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Oppstart av melding om universitetsbyen Kristiansand.....	3
Endringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver som følge av endret form	13
Høring - NOU 2010:7 - Mangfold og Mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsssy	18
Høringsuttalelse NOU 2010:5 Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering.....	47
Framtidens byer - Årsrapport 2009.....	50
2. tertialrapport 2010 Driftsdelen.....	54
2. tertialrapport 2010 - investeringsdelen.....	81
Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 1 - kommunal garanti.....	99
Finansreglementet - ny forskrift fra 01.07.2010.....	103
Skal listekandidater kunne tjenestegjøre i valglokalene?.....	108
Best Event - klage på avslag om skjenkebevilling / enkeltanlednig.....	111

Punkt 84/10: Oppstart av melding om universitetsbyen Kristiansand

Dato: 30.09.2010
Saksnr.: 201008802-1
Arkivkode E: 024
Saksbehandler: Anne Karen Aunevik

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
20.10.2010

Oppstart av melding om universitetsbyen Kristiansand

Sammendrag:

Rådmannen foreslår at kommunen og Universitetet i Agder (UiA) utarbeider en felles melding om "Universitetsbyen Kristiansand". En slik melding kan bidra til at kommunen, UiA og andre aktører i større grad jobber mot felles mål og ambisjoner. Det kan mobilisere til politisk engasjement og vilje til gjennomføring av felles prioriteringer, både regionalt og nasjonalt. Meldingen vil konkretisere mål i den nye kommuneplanen, og kan bidra til at UiA når sine ambisjoner når det gjelder både forskning, undervisning og samfunnskontakt.

Det foregår en rekke prosjekt –og utviklingssamarbeid mellom UiA, kommunen og andre aktører. Mye av dette foregår imidlertid noe tilfeldig og fragmentert. Samtidig har det synliggjort mulighetene som ligger i et mer strukturert og samordnet samarbeid på en rekke ulike felt. Meldingen skal fokusere på visjoner, ambisjoner og strategier og foreslå samarbeidsstrukturer. Gode samarbeidsstrukturer kan sikre at det konkrete og praktiske samarbeidet får forankring og framdrift.

Rådmannen foreslår at utarbeidelsen av meldingen organiseres som et prosjekt for å sikre framdrift, strukturere arbeidet samt sikre deltakelse fra ulike aktører. Kommunen og UiA bør dele prosjektansvar, og bidra til at meldingen har nødvendig forankring, samt at det avsettes personell og ressurser til utarbeidelsen. Prosjektledelsen må sikre involvering av de aktuelle aktørene på hvert tema, og bør samtidig etterstrebe at prosessen blir minst mulig ressurskrevende for alle parter.

Meldingen legges fram for bystyret høsten 2011, og skal også vedtas i styret for UiA.

Forslag til vedtak:

1. Formannskapet vedtar at det skal utarbeides en melding om "Universitetsbyen Kristiansand" og omhandler de tema som omtales i saksframlegget.
2. Meldingen legges fram for bystyret høsten 2011.

Tor Sommerseth
Rådmann

Anne Aunevik
Seksjonsleder

1. Bakgrunn

1.1. Universitetsstatus i 2007 – hva nå?

1. september 2007 fikk Høgskolen i Agder universitetsstatus. Oppbyggingen og etableringen av Universitetet i Agder skjedde i et samspill mellom den interne faglige og organisatoriske oppbyggingen av høyskolen, og politisk arbeid lokalt og sentralt. Fra etableringen av Høgskolen i Agder i 1994 til søknaden om universitetsstatus ble sendt i 2005 skjedde det store endringer i høyskolen. Den faglige utviklingen av høyskolen på disse årene er bemerkelsesverdig, både når det gjelder studier, forskning og de tilsattes kompetanse. Men uten den betydelige politiske og finansielle støtten fra regionen, og uten de mulighetene som ble lagt til rette av Stortinget og Regjeringen, bl.a. ved endringene i Universitets- og høyskoleloven og etableringen av først Norgesnettrådet og der etter NOKUT, hadde ikke universitetsetableringen kunne skje.

Men selv om utviklingen har vært betydelig er det en realitet at UiA har et stykke igjen før institusjonen regnes med blant de ledende utdannings- og forskningsinstitusjonene i Norge. Det er fortsatt de tre store universitetene i Oslo, Trondheim og Bergen som er mest attraktive for norske studenter, og forskningsaktiviteten ved disse universitetene ligger på et betydelig høyere nivå enn ved de nyetablerte institusjonene. Mye av årsaken ligger i den finansieringsformen universiteter og høyskoler må arbeide innenfor. Å bygge opp et godt renommé og robuste fagmiljøer krever i tillegg til finansiering åpenbart også tid. Den videre utviklingen av UiA mot en internasjonalt anerkjent utdannings- og forskningsinstitusjon krever derfor både utålmodighet og utholdenhet.

UiA har nesten 9.000 studenter, hvorav 6.500 i Kristiansand. Det finnes 3 andre utdanningsinstitusjoner i Kristiansand: Handelshøyskolen BI (ca. 450 studenter), Ansgarskolen (ca. 180 studenter), Mediehøyskolen Gimlekollen (ca. 240 studenter). Til sammen har disse rundt 7.500 studenter. Hver for seg og sammen bidrar disse til at Kristiansand vokser fram som en kunnskapsby. De deltar derfor også i samarbeidsrådet som ble opprettet i 2005.

Statistisk sentralbyrå anslår at det vil komme mellom 30.000 og 50.000 flere studenter i Norge fram mot 2020. Det er en økning på 25 % i forhold til dagens nivå. UiA har i sin strategiplan lagt opp til at en økende andel av studentene i Norge skal velge UiA som studiested. Det innebærer at studenttallet ved UiA kan øke med mellom 2.000 og 3.000 studenter i løpet av de neste 10 årene. Legger en til grunn at 2/3 av studentene ved UiA vil være knyttet til Campus Kristiansand, vil det i 2020 kunne være opptil 10.000 studenter i Kristiansand, hvorav 9.000 vil være UiA-studenter.

UiA har vedtatt en strategiplan som blant annet sier hva universitetet skal være kjent for innen 2015.

1. Fag- og studiemiljøer som er blant de beste i landet.

UiA skal ha fag- og studiemiljøer blant de beste i landet, noe som innebærer at UiA skal være blant de beste universitetene i landet på nasjonale rankinger over studenttilfredshet. Studiene skal samarbeide med relevant arbeidsliv. UiA tar sikte på å ha minst ett av de planlagte sentrene for fremragende undervisning/ utdanning innen 2015. En økende andel av studentene i Norge skal velge UiA som utdanningsinstitusjon.

2. Flere forskningsmiljø som er blant de ledende i landet.

UiA skal i perioden fra 2008 til 2015 doble sin forskningspublisering. Minst 70 % av de tilsatte i undervisnings- og forskerstillinger skal ha førstekompetanse/ professorkompetanse. Minst ett forskningsmiljø ved UiA skal ha blitt *Senter for fremragende forskning*, og UiA skal være blant de ledende i landet innenfor områder av profesjonsfaglig forskning.

3. Nær tilknytning og samhandling med regionen.

Alle fagmiljøer ved UiA skal drive etter- og videreutdanning som er tilpasset etterspørsel og regionens behov. UiA skal delta i internasjonale forskningsprosjekt i samarbeid med andre regionale aktører. Tilsatte fra alle fagmiljøer skal være godt synlige i den offentlige debatten og i populærvitenskapelig formidling av eget forskningsarbeid i regionale medier.

4. Sterk internasjonal tilknytning.

UiA skal også utvikle formalisert samarbeid med utenlandske utdannings- og forskningsinstitusjoner som har en nær tilknytning til sin region. UiA skal øke andelen av inn- og utreisende utvekslingsstudenter til minst 10 % av studenttallet. UiA skal på alle fakultetene ha tilbud om engelskspråklige masterprogram. Alle bachelor- og masterprogram skal ha deler av undervisningen på engelsk. Viktig informasjonsmateriale til studenter og tilsatte skal foreligge på engelsk der det er relevant. Universitetet skal ha fag- og forskningsmiljøer som er så gode og kjente at de tiltrekker seg studenter og fagpersoner internasjonalt.

5. Innovativ bruk av teknologi og kommunikasjonsmedier.

UiA har som mål at innen 2015 skal minst 80 % av den faglige publiseringen ved UiA gjøres digitalt tilgjengelig i åpne publiseringsarkiv. Innenfor alle fagmiljøer skal det arbeides med utvikling av digitale læremidler. UiA skal årlig stå som arrangør av en faglig konferanse som blir kjent som et viktig forum for bruk av digitale medier og ny teknologi i undervisning, forskning og formidling.

1.2. Statlige føringer

Universitetenes og høyskolenes virksomhet er beskrevet i Universitets- og høyskoleloven (Lov 2005-04-01 nr. 15). I tillegg til å gi høyere utdanning og utføre forskning og utviklingsarbeid, har institusjonene et ansvar for å formidle kunnskap om virksomheten, ikke bare til studenter og innad i virksomheten, men også til offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

Det skal institusjonene gjøre ved formidle forskningsresultater, ved å bidra til innovasjon og verdiskapning basert fra resultatene fra FoU-arbeidet, delta i samfunnsdebatten, og generelt samarbeide med andre utdannings- og forskningsinstitusjoner i inn- og utland, med lokalt og regionalt samfunns- og arbeidsliv, med offentlig forvaltning og med organisasjoner, også internasjonalt.

Stoltenberg II-regjeringens forskningsmelding *Klima for forskning* ble lagt fram i april 2009. Meldingen har et særlig fokus på velferdsutfordringene og det globale perspektivet i forskningen. Regjeringens mål er at forskningspolitikken skal bidra til

- å løse globale utfordringer med særlig vekt på miljø-, klima-, hav-, matsikkerhet- og energiforskning
- god helse, utjevne sosiale helseforskjeller og utvikle helsetjenester av høy kvalitet
- forskningsbasert velferdspolitikk og profesjonsutøvelse i velferdssektorenes yrker
- et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet
- næringsrelevant forskning innen områdene mat, marin, maritim, reiseliv, energi, miljø, bioteknologi, IKT og nye materialer/nanoteknologi
- høy kvalitet i forskningen
- et velfungerende forskningssystem
- høy grad av internasjonalisering av forskningen.
- effektiv utnyttelse av forskningsressursene og -resultatene

UiA har forskningsaktivitet og forskningsambisjoner innenfor flere av disse områdene, som fornybar energi, miljø, helse- og velferdsutfordringer, IKT og næringsutvikling. UiA har inngått samarbeid med Universitetet i Stavanger om en strategisk utvikling av de to universitetene som innovative universiteter, etter modell fra andre unge universiteter i Europa. Sammen har de to universitetene, i samarbeid med forskningsinstituttene IRIS i Stavanger og Teknova i

Kristiansand/Grimstad, etablert et felles senter for bærekraftig energi, CenSe. Forskningsmeldingen trekker fram samarbeidet mellom UiA og UiS som et godt eksempel på samarbeid mellom institusjoner som realiserer en nødvendig utvikling av spesialisering, konsentrasjon og arbeidsdeling i universitets- og høyskolesektoren.

1.3. Kristiansand som vertskommune

Som vertskapskommune har Kristiansand en særlig rolle når det gjelder å samarbeide om fagutvikling og forskning for at UiA skal nå sine ambisjoner, samt å tilrettelegge fysiske rammevilkår for å kunne utvikle Kristiansand som attraktiv studieby. Kommunen utfordres sammen med resten av regionen til å være med på et langsiktig strategiarbeid for å styrke eierskap og profilere det nye universitet både innad og utenfor regionen. Det er behov for å avklare felles ambisjoner for videre samarbeid. Dette må også sees i sammenheng med kommunens helhetlige byutvikling for å styrke Kristiansand som attraktiv by og landsdelsenter, samt at universitetet bidrar til å profilering og omdømmebygging av Kristiansand by og Agder som region.

I kommuneplanen for Kristiansand som nå er på høring er samarbeid med forsknings- og kompetansemiljøer nevnt flere steder. Blant annet i følgende mål, med eksempler fra strategier som er relevante for en universitetsmelding:

Kristiansand er et attraktivt og vekstkraftig landsdelssenter.

- *Styrke Kristiansand som tyngdepunkt innen handel, kulturliv, opplevelser, kompetanse, utdanning, næringsliv og private og offentlige tjenester.*
- *Være en god vertskapskommune for universitet, høyskoler og næringsliv*

Kristiansand er en kunnskapsby med ledende kompetansemiljøer og et nyskapende næringsliv.

- *Bidra sammen med fylkene til etablering av møteplasser og forpliktende samarbeid med regionens kunnskapsinstitusjoner, næringsliv og kulturliv for å styrke den regionale innsatsen knyttet til forskning, innovasjon og kompetansebygging.*
- *Stimulere til høyt utdanningsnivå og entreprenørskap blant unge mennesker.*
- *Prioritere sentrale, attraktive utbyggingsarealer til kunnskapsintensive arbeidsplasser, forskning og hovedadministrasjoner.*
- *Legge til rette utbyggingsarealer for universitet og høyskoler.*

Kristiansand er pådriver for profilering av regionen og rekruttering av arbeidskraft.

- *Videreutvikle Kristiansand som en attraktiv studentby.*

Kristiansand er regional drivkraft i utvikling av effektive og brukervennlige tjenester.

- *Systematisk forsknings- og kompetansesamarbeid med regionale og nasjonale kunnskapsinstitusjoner for å bedre kvaliteten på tjenestene.*

Kristiansand kommune har omdømme som en fremtidsrettet, kompetent og inkluderende organisasjon.

- *Være aktiv i forhold til å søke samarbeid om kompetanseutvikling med kunnskapsinstitusjoner, forskningsmiljø og næringsliv.*

Ressurser er disponert slik at morgendagens innbyggere har minst like stor handlefrihet og minst like gode velferdstilbud som i dag.

- *Benytte regionale, nasjonale og internasjonale finansieringsordninger i kompetanseutvikling.*

Samtidig har Kristiansand vært med i utarbeidelsen av Regionplan Agder som nettopp er vedtatt i begge fylkestingene. Begge fylkeskommunene, Kristiansand og Arendal kommuner har forpliktet seg til å følge opp de mål og tiltak som står angitt der. Det er et eget kapittel om Utdanning og verdiskapning bygd på kunnskap.

Både Bergen, Stavanger og Trondheim har utarbeidet felles strategier mellom kommunene og universitetene. Og det er opprettet ulike samarbeidsstrukturer for å sikre at man

samarbeider om felles mål. I et pågående storbyforskningsprosjekt sammenlignes Kristiansand med disse 3 byene, samt Oslo, når det gjelder hvordan man fyller vertskapsrollen for kunnskapsinstitusjoner. Kommunen ser et behov for å arbeide mer samordnet og målrettet i sitt arbeid for å være en god vertskapskommune for Universitetet og de andre utdanningsaktørene. Kristiansand kan ha mye å hente på å bruke erfaringer fra disse andre byene, men bør samtidige avklare hvilke ambisjoner, samarbeidsområder og arenaer som passer best for våre behov.

Den 18. februar 2010 ble det avholdt et dialogmøte mellom ledelsen på UiA og rådmannens ledergruppe. I dette møtet kom det fram et felles ønske å lage en felles melding om "Universitetsbyen Kristiansand".

Rådmannens vurdering

- En felles melding om "Universitetsbyen Kristiansand" kan bidra til at kommunen, UiA og andre aktører jobber mot felles mål og ambisjoner, og kan bidra til større enighet om strategier og valg av virkemidler.
- Meldingen kan mobilisere til politisk engasjement og vilje til gjennomføring av felles prioriteringer, både regionalt og nasjonalt.
- Utarbeidelse av en melding om Universitetsbyen Kristiansand vil bidra til å konkretisere mål i den nye kommuneplanen, og kan bidra til at UiA når sine ambisjoner når det gjelder både forskning, undervisning og samfunnskontakt. Det samsvarer også med statlige føringer for universitetenes og høyskolenes virksomhet.

2. Innhold og prosess.

Meldingen bør inneholde visjoner, mål og ambisjoner for at Kristiansand skal utvikles videre som kunnskapsby og attraktiv studentby. Meldingen bør vurdere og foreslå samarbeidsstrukturer som bidrar til å fremme felles mål og ambisjoner. Samarbeidsstrukturene bør bidra til å sikre at det konkrete og praktiske samarbeidet får forankring og framdrift.

Meldingen skal omfatte følgende samarbeidsområder (mer informasjon om disse i pkt 3) :

1. Studenttrivsel og attraktivitet
2. Arealplanlegging og infrastruktur
3. Forskning og utvikling
4. Undervisning
5. Kompetanseutvikling og rekruttering
6. Overordnet samarbeid

Utarbeidelse av meldingen vil organiseres som et prosjekt for å sikre framdrift, strukturere arbeidet samt sikre deltakelse fra ulike aktører. Kristiansand kommune og UiA kan dele prosjektansvar, og meldingen vil bli fulgt opp i form av vedtak i universitetsstyret og i bystyret. Dette vil kunne sikre forankring og forpliktende oppfølging. Styringsgruppen vil bestå av ledelsen fra UiA og rådmannen.

Rådmannen vil ikke anbefale at det settes av ekstra ressurser til prosjektledelse, men at det håndteres ved omrokking av personell. Dette er en oppgave som vil høre hjemme i den nye enheten for by- og samfunnsutvikling som skal organiseres under teknisk direktør. Kommunen forutsetter at også UiA avsetter de nødvendige personellressurser slik at arbeidsmengden fordeles mest mulig likt.

Prosjektledelsen vil antagelig bestå av en person fra UiA og en fra Kristiansand kommune. Disse vil få i ansvar å organisere arbeidet slik at det sikrer innspill fra aktuelle aktører. De vil

etablere arbeidsgrupper etter behov, samt invitere aktuelle aktører til møter, konsultasjoner, seminar utfra relevans i forhold til tema som skal belyses (se pkt 3).

For å sikre politiske innspill og engasjement kan det bli aktuelt å ha temamøter og konsultere formannskapet underveis i prosjektet. I tillegg vil politikere bli invitert til åpne møter og samlinger underveis i prosessen.

Framdriftsplan	
24.sept 2010	Samarbeidsrådet gav sin tilslutning til utarbeidelse av melding
Oktober 2010	Oppstartsvedtak i formannskap og (styret) på UiA
Nov 2010- mai 2011	Utarbeidelse av melding
Mars-april 2011	Midtveisrapport i samarbeidsrådet
Juni 1011-august 2011	Høring
September 2011	Utarbeidelse av endelig forslag
Oktober 2011	Vedtak i bystyret og i styret på UiA

Rådmannens vurdering:

- Meldingen skal fokusere på visjoner, ambisjoner og strategier og foreslå samarbeidsstrukturer. Gode samarbeidsstrukturer kan sikre at det konkrete og praktiske samarbeidet får forankring og framdrift.
- Utarbeidelsen av meldingen bør organiseres som et prosjekt for å sikre framdrift, strukturere arbeidet samt sikre deltakelse fra ulike aktører.
- Kommunen og UiA deler prosjektansvar, og bidrar til at meldingen har den nødvendige forankring, og at det avsettes personell og ressurser til utarbeidelsen.
- Meldingen legges fram for bystyret høsten 2011.

3. Mer om de aktuelle samarbeidsområdene

3.1. Studenttrivsel og attraktivitet

Kristiansand ønsker å være en attraktiv studentby. Det innebærer blant annet et pulserende og spennende bysentrum med kulturliv som interesserer og engasjerer ungdom. Samtidig vil det ha mye å si om lokalt næringsliv, handelsstanden og frivillige organisasjoner er oppmerksomme på å inkludere studenter ved aktivt og tydelig ønske dem velkommen til byen. Det kan samarbeides mer om profilering både av byen, studiemuligheter og andre forhold som kan trekke studenter til Kristiansand og til regionen ellers.

Eksempler på samarbeid som pågår eller er under oppstart:

- Kristiansandsportalen og nettportal for studenter: Skal etableres i 2010.
- Studiestartfestival: Årlig.
- Kulturfestival: Hvert andre år?
- Utvikling av Pir 6/havnekvartalet

Aktuelle problemstillinger: Hva kan være felles mål og strategier for å profilere byen, campus og andre utdanningsinstitusjoner som attraktive studiested? Hvordan kan studentene involveres mer i å skape en levende by?

Aktuelle som referansegruppe: SiA, alle utdanningsinstitusjonene, Kvadraturforeningen, Næringsforeningen, kulturaktører, markedsføringsagenter, "Campus Grimstad".

3.2. Arealplanlegging og infrastruktur

Både utviklingen av Kvadraturen, Campus og korridorer mellom disse er sentrale samarbeidstema. Det er også viktig med gode boligtilbud for studenter og et godt utbygd kollektivtilbud.

Eksempler på samarbeid som pågår eller er under oppstart:

- Utvikling på campus: Utvidelse undervisning/kontorlokaler, musikkbygg, kunnskapspark, studentboliger, idretts/treningsanlegg.
- Utvikling av aksene byen-campus: Videreføring av tidligere initiativ.
- Utvikling av Kvadraturen: Kultur og fritidstilbud, konferansesenter, studentboliger.

Aktuelle problemstillinger: Hvilke føringer og felles prioritering bør det være for arealplanlegging? Hvilke samarbeidsstrukturer kan bidra til dialog og framdrift i utvikling av byen, campus og samspillet –aksen mellom disse? Hvordan kan universitetet og byen bli mer integrert og synlige for hverandre?

Aktuelle som referansegruppe: Arealplanleggere både i offentlig og privat virksomhet, samferdselsaktører, SiA, Statsbygg.

3.3. Forskning og utvikling

Kompetansemiljøene ved universitetet, høyskolene, Sørlandet Sykehus, forskningsmiljøene, næringslivet og offentlig sektor gir grunnlag for innovasjon og utvikling. Dette bidrar til å synliggjøre byen og landsdelen og gir mulighet for å sikre en større andel nasjonale og internasjonale forskningsmidler.

Det er behov for å styrke forskningsmiljøene med basis i regional relevans og kompetanse i et samarbeid mellom næringslivet, det offentlige, academia og forskningsinstitusjoner. Energiverkstiftelsene og nå også regionale forskningsfond er med på å gi Kristiansand og landsdelen et godt grunnlag for innovasjon og kompetanseutvikling.

Eksempler på samarbeid som pågår eller er under oppstart:

- Praksisrettet forskning gjennom Praxis sør: Etablert samarbeid under stadig utvikling. Modell som kanskje kan brukes av flere fagområder.
- Fornybar energi og miljøeffektivisering: Flere prosjekt under vurdering og etablering, særlig innen næringslivet. Det nye Rådhuskvarteret som utstillingsvindu?
- Universitetsmuseum: Under vurdering.
- Mangfold og migrasjon: Flere initiativ under avklaring.
- Likestilling: Samarbeid blant annet om Senter for likestilling.
- Vitensenter: Uavklart hva ulike regionale partnere vil prioritere.
- Helsegevinst av Tusentråkk: Under etablering
- Ung i balanse: Prosjekt avsluttet, eventuell videreføring uavklart.
- Bistandsarbeid: Under vurdering.

Aktuelle problemstillinger: Hva bør være ambisjoner for FoU-samarbeidet? Hvordan bør UiA, kommunen og andre forskningsinstitusjoner samarbeide for å fremme forsknings- og utviklingsaktiviteter som har relevans for kommunens ulike roller som tjenesteproducent, forvalter, myndighetsutøver, arbeidsgiver og samfunnsutvikler? Hvordan kan UiA, kommunen og andre institusjoner sammen stimulere til forsknings- og utviklingsaktiviteter som har strategisk betydning og relevans for by- og samfunnsutvikling i regionen?

Aktuelle som referansegruppe: Fakultetene, kommunens fagenheter, fylkeskommunene, VRI, regionale forskningsfond, Cultiva, Sørlandets Kompetansefond, sykehusforetak, andre

kommuner og andre utdannings- og forskningsinstitusjoner i regionen, næringsliv og næringsklynger.

3.4. Undervisning

Samarbeid om undervisningstilbudet kan bidra til at studentene får relevant utdanning som kommune og regionen har bruk for nå og i framtida. Det kan bidra til at Kristiansand og regionen videreutvikles som et attraktivt studiested – ved at studentene har god og praksisnære studier som gir dem gode jobber etterpå

Eksempler på samarbeid som pågår eller er under oppstart:

- Nattergalen: Prosjektperioden snart slutt, behov for å avklare videreføring.
- Lektor II prosjektet: Prosjektperioden snart slutt, behov for å avklare videreføring.
- Tidlig innsats: Kommunen vil invitere til samarbeid om "Å fange opp uroen".
- Fritt Valg: Kristiansand deltar i regionalt prosjekt som også involverer UiA.
- Demokratitema: Politisk ønske om mer studentoppgaver om demokrati.
- Entreprenørskap: Flere prosjekt under utprøving eller oppstart.
- Kulturrullatoren: Samarbeid pågår.

Aktuelle problemstillinger: Hva bør være mål og ambisjoner for samarbeid om undervisning? Hvordan fremme mer samarbeid om bruk av praksiskompetanse i forelesninger? Hvordan samarbeide for få å studenter til skrive oppgaver som har relevans for både dem og samfunnet rundt? Hvordan samarbeide for å sikre best mulig praksis for studentene?

Aktuelle som referansegruppe: Fakultetene, kommunens fagenheter, andre studiesteder i regionen.

3.5. Kompetanseutvikling og rekruttering av ansatte

Samarbeid kan styrke kompetansen blant kommunens ansatte, både når det gjelder nivå og relevans. Det kan bidra til kunnskapsbasert og målrettet praksis ved å gi økt kunnskap og refleksjon om egen praksis og effekt av metoder, tiltak og tjenester. Og for UiA kan det bidra til praksisnær og relevant forskning blant annet ved at kommunen bidrar med data, ideer, refleksjoner.

Eksempler på samarbeid som pågår eller er under oppstart:

- Personellutveksling: Utprøving på gang gjennom Praxis Sør.
- Mottak av internasjonal arbeidskraft: Kontakt mellom UiA og kommunen for mulig samarbeid om nettsider.
- Koordinerende person: Etterutdanningstilbud utformet etter ønske fra kommunen.
- Trainee Sør: Regionalt samarbeid om rekruttering av nyutdannede

Aktuelle problemstillinger: Hva bør være felles mål og ambisjoner for samarbeidet? Hvordan få til samarbeid om kombinerte stillinger og personellutveksling? Bør det etableres samarbeidsfora for etter- og videreutdanning? Kan kommunen, UiA og eventuelt andre kompetansebedrifter i regionen samarbeide mer om rekruttering av ansatte?

Aktuelle som referansegruppe: Personalavdelinger på UiA og i kommunen, evt også fra andre kompetansebedrifter.

3.6. Overordnede samarbeid

Det er ønskelig å videreutvikle samarbeidet om å gjøre Kristiansand til en attraktiv student- og kunnskapsby ved å etablere og styrke samarbeidsarenaer som fremmer god dialog, tillit

og målrettet samarbeid – bli grunnlag for felles prioriteringer og gjensidig støtte når det trengs.

På overordnet nivå er det to samarbeidsorgan.

- Universitetskomiteen
- Samarbeidsrådet

Aktuelle problemstillinger: Hva bør være visjoner og overordnede strategier for utviklingen av universitetet og av Kristiansand som kunnskapsby og attraktiv studentby? Hva slags overordnede samarbeidsorgan kan bidra til å fremme samarbeid om felles mål og gi forankring og kraft til sentrale felles utfordringer? Hvordan bør et overordnet samarbeidsorgan finansieres og organiseres?

Aktuelle som referansegruppe: Ledelsen fra UiA, Mediehøgskolen Gimlekollen, Ansgarskolen, BI, SiA, Kristiansand kommune.

Rådmannens vurdering:

- Det foregår en rekke prosjekt –og utviklingssamarbeid mellom UiA, kommunen og andre aktører. Mye av dette foregår imidlertid noe tilfeldig og fragmentert. Samtidig har det synliggjort hvilke mulighetene som ligger i et mer strukturert og samordnet samarbeid på en rekke ulike felt.
- Meldingen bør bruke eksisterende prosjekt som illustrerende og gode eksempler på resultater av godt samarbeid.
- Prosjektledelsen må sikre involvering av de aktuelle aktørene på hvert tema, og bør samtidig etterstrebe at prosessen blir minst mulig ressurskrevende for alle parter.

Punkt 85/10: Endringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver som følge av endret formålsbestemmelse - offentlig høring

Bilag

Saksprotokoll

Dato: 24.08.2010
Saksnr.: 201006746-2
Arkivkode E: A10
Saksbehandler: Sissel Engelstad Bakke

Saksgang

Oppvekststyret
Formannskapet

Møtedato

28.09.2010
20.10.2010

Endringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver som følge av endret formålsbestemmelse - offentlig høring

Sammendrag:

Stortinget har i lov 17.juni 2005 nr 64 om barnehager (barnehageloven) fastsatt overordnede bestemmelser om barnehagens formål og innhold, jf. §§ 1, 2 og 3. Stortinget vedtok 5. desember 2008 endret formålsbestemmelse for barnehagen. For at den endrede formålsbestemmelsen kunne tre i kraft var det nødvendig å foreta enkelte endringer i barnhageloven. Stortinget fattet 14. juni 2010 vedtak om blant annet ny § 1a Særlig formål og forslag om endringer i § 2 Barnehagens innhold som følge av den vedtatte formålsbestemmelsen.

Formålsbestemmelsen angir grunnlaget for og hensikten med den totale virksomheten i barnehagen. Den er retningsgivende for de øvrige bestemmelsene i loven og øvrige styringsdokumenter som forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er i stor grad beholdt. Departementets foreslåtte endringer er kun de departementet har sett som nødvendig for å ivareta og synliggjøre konsekvenser av den vedtatte formålsbestemmelsen.

Rammeplanens oppbygging/struktur er også i stor grad opprettholdt.

Tekstlige endringer er i hovedsak foreslått i del 1, og noe i del 2 og del 3. I kapittel 4 er det foreslått følgeendringer under fagområdet "Etikk, religion og filosofi" for å harmonisere dette med verdigrunnlaget i formålsbestemmelsen.

De største endringene har departementet foreslått i rammeplanens del 1 *Barnehagens samfunnsmandat*.

Barnehagens formål og innhold anses ivaretatt i vedlagte forslag om følgeendringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Forslag til vedtak:

1. Kristiansand kommune gir sin tilslutning til de endringer som ligger i høringsforslaget.

Tor Sommerseth
rådmann

Arild Rekve
Konstituert barnehagedirektør

Trykte vedlegg: Ingen

Utrykte vedlegg: Utkast høringsdokument Kunnskapsdepartementet 2010 "Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver."

Bakgrunn for saken :

Stortinget har i lov 17.juni 2005 nr 64 om barnehager (barnehageloven) fastsatt overordnede bestemmelser om barnehagens formål og innhold, jf. §§ 1, 2 og 3. Stortinget vedtok 5. desember 2008 endret formålsbestemmelse for barnehagen. For at den endrede formålsbestemmelsen kunne tre i kraft var det nødvendig å foreta enkelte endringer i barnhageloven. Stortinget fattet 14. juni 2010 vedtak om blant annet ny § 1a Særlig formål og forslag om endringer i § 2 Barnehagens innhold som følge av den vedtatte formålsbestemmelsen. Endringene ble gjort med grunnlag i Prop.105 L (2009-2010) og Innst. 273 L (2009-2010) fra Stortingets familie- og kulturkomitè.

Om formålsbestemmelsen

Stortinget har i barnehageloven § 1 fastsatt en omfattende bestemmelse om formålet med barnehagen. Formålsbestemmelsen fastsetter barnehagens samfunnsmandat, barnets og barnehagens rolle og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på. Formålet for barnehagen lyder slik:

"Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livsyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for felleskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering."

Formålsbestemmelsen angir grunnlaget for og hensikten med den totale virksomheten i barnehagen. Den er retningsgivende for de øvrige bestemmelsene i loven og øvrige styringsdokumenter som forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Formålsbestemmelsen har både et samfunnsperspektiv, institusjonsperspektiv og et individperspektiv.

Formålsbestemmelsen for barnehagen og formålet for opplæringen har for første gang et felles verdigrunnlag. Et felles verdigrunnlag skal bidra til større helhet og sammenheng i barn og unges læring og utvikling. Samtidig synliggjør formålsbestemmelsen barnehagens egenart og hva som skiller barnehagen fra skolen.

Departementet ber nå om høringsinstansenes vurdering av om barnehagens formål og innhold anses ivaretatt i vedlagte forslag om følgeendringer i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Om forslaget til følgeendringer

Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er i stor grad beholdt. Departementets foreslåtte endringer er kun de departementet har sett som nødvendig for å ivareta og synliggjøre konsekvenser av den vedtatte formålsbestemmelsen.

Rammeplanens oppbygging/struktur er også i stor grad opprettholdt.

Tekstlige endringer er i hovedsak foreslått i del 1, og noe i del 2 og del 3. I kapittet 4 er det foreslått følgeendringer under fagområdet "Etikk, religion og filosofi" for å harmonisere dette med verdigrunnlaget i formålsbestemmelsen.

De største endringene har departementet foreslått i rammeplanens del 1 *Barnehagens samfunnsmandat*.

Vurdering og konklusjon:

Barnehagene er inviterte til å uttale seg om endringer i formålsparagrafen. Det pekes på at for oss er de små endringene i rammeplanen, som følge av den nye formålsparagrafen, med på å gjøre barnehagen mer inkluderende.

Kristiansand kommune er positiv til departementets forslag til endringer som er foretatt i forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, som følge av endret formålsbestemmelse. Det er gjort nødvendige endringer i kapitteloverskrifter og referanser til ny formålsbestemmelse er satt inn under relevante kapitler. Dette bidrar til å synliggjøre formålet på en mer tydelig måte. Tekstlige endringer både i del 1 og øvrige deler av rammeplanen bidrar til sammenheng og helhet i lov og forskrift.

Departementets forslag til å tydeliggjøre barnehagens samfunnsmandat, formål og verdigrunnlag ved å flytte kapittelet om barnehagens verdigrunnlag fra kap. 1.3 til nå kap.1,1. støttes.

Vi er av den oppfatning at nytt kapittel 1.3 Omsorg og lek, læring og danning fremhever barnehagens samfunnsmandat, som fremgår av formålsbestemmelsens 1 ledd: *Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som gir grunnlag for allsidig utvikling, på en god måte.*

Forslag om i stor grad å bytte ut begrepet oppdragelse med begrepet danning støttes. Som departementet selv uttrykker det i sitt forslag er danning et videre begrep enn oppdragelse. Danning er en kontinuerlig prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre og er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati.

Det anbefales derfor at Kristiansand kommune gir sin tilslutning til de endringer som ligger i høringsforslaget.

Punkt 86/10: Høring - NOU 2010:7 - Mangfold og Mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet

Bilag

Saksprotokoll

Dato: 26.08.2010
Saksnr.: 201006668-3
Arkivkode E: A0 &13
Saksbehandler: Bjørn Kristiansen

Saksgang	Møtedato
Oppvekststyret	28.09.2010
Formannskapet	20.10.2010

Høring - NOU 2010:7 - Mangfold og mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet

Sammendrag:

Regjeringen oppnevnte Østbergutvalget høsten 2008. Utvalget hadde som mandat å gå gjennom opplæringstilbudet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne.

I forbindelse med arbeidet besøkte representanter fra utvalget kommuner rundt i landet, deriblant Kristiansand.

Østbergutvalget hadde en delinnstilling klar i januar 2010. Skoledirektøren sendte et innspill til den februar 2010.

[Link til innspill til delinnstillingen](#)

Utvalget leverte sitt arbeid som NOU2010:7 Mangfold og mestring i juni.

Utredningen ble sendt ut på høring av Kunnskapsdepartementet i slutten av juni.

[Link til Høringsbrevet](#)

Skolene i kommunen har fått anledning til å uttale seg om dokumentet. Pr. dato er det kommet innspill fra Mottaksskolen og Kongsgård skolesenter. Lærerne på Mottaksskolen har egen uttalelse. Uttalelsene ligger som vedlegg til dette dokument.

PPT har også uttalt seg. Dette innspillet er limt inn selve i høringssvaret.

Høringsdokumentet er på ca. 400 sider, fordelt på 21 kapitler.

[Link til NOU10:7 Mangfold og mestring](#)

Utenom mange mindre og noen tyngre forslag til tiltak, inneholder også dokumentet mye faglig stoff.

Det kan derfor også brukes som en idébok for dem som arbeider med opplæringen av minoritetsspråklige barn, ungdom og voksne.

Arbeidet med denne høringssaken har vært et samarbeid mellom barnehage- og skoledirektøren.

Høringsuttalelsene og noe bakgrunnsstoff ligger bakover i dette dokument.

Grunnet omfanget av høringen har direktørene valgt og ikke gi uttalelser til alle kapitler.

Forslag til vedtak:

1. Kristiansand kommune avgir høringsuttalelsene markert fra a til y i saksfremstillingen.

Tor Sommerseth
rådmann

Arild Rekve
Konstituert barnehagedirektør

Marie Føreland
skoledirektør

Svar på høringen:

Sitater fra høringsdokumentet står i *kursiv*.

Det enkelte kapittel har link til høringsdokumentet.

Kommunens uttalelser er ordnet etter alfabetet med fet skrift, side 3-13, a. til y.

Kommunen uttaler seg ikke om følgende kapitler i høringsdokumentet:

Kapitel 1, 2, 3, 4, 5 og 13, 18, 19 og 20.

Kommunen uttaler seg heller ikke om kapittel 11 og 12.

Her henvises det til vedlegg 3 fra side 22 fra Kongsgård skolesenter.

Viktige uttalelser først.

Høringsuttalelsene bakover er ordnet slik at de som vi mener kommunen må være uenig i, eller som er viktige og som derfor må fremheves, står først.

I. Forslag og punkter fra høringa som kommunen er uenig i, eller som en mener er viktige og som derfor spesielt må framheves, side 3- 7.

A. FOR BÅDE SKOLE OG BARNEHAGE

1. Fremmedspråklige, minoritetsspråklige, tospråklige eller flerspråklige?

Henvisning til dokument:2.4.2 og 3

Side 24- 27

Etter mange år med bruk av "fremmedspråklige" som navn på innvandrerne, har vi nå endelig fått innarbeidet begrepet "minoritetsspråklige" i landet.

Østbergutvalget, vil i følge høringsutkastet, nå ta i bruk ordet "flerspråklige" om gruppa.

Vi mener at bruk av "flerspråklige" vil skape ny forvirring. Dette fordi mange etnisk norske elever også kan kalles flerspråklige etter som mange av dem blir svært flinke i f.eks. engelsk. Da nyankomne innvandrerelever kan lite norsk, kan ikke disse kalles flerspråklige.

Begrepet "minoritetsspråklige" kan dekke i innvandrergruppa, både de som kan lite, og de som kan mye norsk.

a. Kommunen uttaler:

For ikke å lage nye begrepsforvirringer, ønsker vi at begrepet "minoritetsspråklige" skal beholdes.

2. Opplæringssektoren – Styling, økonomi og organisering

Kap 6: Side 59- 88

Styling og organisering

6.4.1 Side 81-83

b. Kommunen uttaler:

Grunnet viktigheten av å gi minoritetsspråklige elever en god opplæring samtidig som elevenes rettigheter tas vare på, er vi enig i at kommunenes egen internkontroll på området må styrkes.

Fylkesmannens tilsyn med Opplæringslovens § 2-8 i må fortsette.

Fylkesmannen må også gi veiledning og hjelp til kommunene, så disse bedre kan oppfylle sine forpliktelser. Dette gjelder særlig mindre kommuner.

Kommunenes skolefaglig kompetanse over skolenivået må økes eller holdes på et forsvarlig nivå. Dette kan gjøres ved å styrke § 13-1, fjerde ledd i Opplæringsloven.

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19980717-061-015.html#13-1>

Det innføres tilsvarende bestemmelse om at kommunen skal ha barnehaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over barnehagenivået i barnehageloven.

Skoleeieres ansvar for å sikre sammenheng og overgang fra barnehage til skole og mellom skoler og skoleslag må styrkes. Dette ansvar kan tydeliggjøres ved å få det inn i Opplæringsloven.

Informasjon og veiledning

6.4.2 Side 83-85

c. Kommunen uttaler:

Som utvalget nevner på side 85, mener også vi at det må legges til rette for bedre samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner på dette område. Vi synes utvalgets forslag til tiltak her er litt svake. Også her bør det legges føringer direkte i Opplæringsloven, ved at Fylkesmannen får en sterkere plikt når det gjelder informasjon og veiledning overfor kommuner og fylkeskommuner.

Økonomi

6.4.3. Side 85 -88

d. Kommunen uttaler:

I det videre arbeidet med inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner må det tas hensyn til at ressursbruken knyttet til opplæring av minoritetsspråklige barn, unge og voksne har vært for lav.

Det anbefales en samlet gjennomgang av de særskilte tilskuddsordningene og hvordan disse benyttes.

Ved innlemming av tilskudd under kap.231 Barnehager må det vurderes om det bør innarbeides et kriterium for minoritetsspråklige barn under 6 år.

Siden mer enn 1/3 av elevene med særskilt norsk er født her, må kostnadene med opplæring av disse elever også tas med i beregningene.

Det anbefales at det vurderes etablert ulike typer intensivordninger for å stimulere til samarbeid, nettverk og ulike innføringstilbud . Det bør etableres eget tilskudd til dette formålet.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Kap.21: Side 385-389

Det opplyses i høringsutkastet at en rekke av utvalgets foreslåtte tiltak kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer.

Side 385, høyre spalte

Men det går fram av utkastet at tyngre og viktige tiltak krever en god del midler over en del år.

Her nevnes spesielt tiltak blant førskolebarn.

Side 386, høyre spalte

Hvis Staten la inn et betydelig større beløp til språkstimulering av minoritetsspråklige førskolebarn, ville behovet for særskilt norskopplæring i barneskolen reduseres.

Som vi har nevnt før; 1/3 av de som har særskilt norskopplæring i skolen, er født her.

e. Kristiansand kommune uttaler:

Kristiansand kommune mener at skal noen av de tunge tiltakene innenfor NOU10:7 gjennomføres, må Staten legge inn mer penger til kommunene.

Dette gjelder f.eks. flere midler til språkstimulering for minoritetsspråklige barn i førskolealderen.

4. Barn av asylsøkere og enslige mindreårige asylsøkere

Kap.15:Side 309-326

Utvalget opplyser at det høsten 2009 bodde 5.334 barn i mottakssystemet. Av disse var 1.369 barn i alderen 1 til 5 år. GSI, høsten 2009, viser at 1.394 barn av asylsøkerfamilier gikk i grunnskolen.

Noen av disse barna har nettopp kommet til landet, mens andre har bodd her i flere år.

Noen har fått opphold og venter på å få bosetting i en kommune, mens andre kan ha fått avslag.

Det er bekymringsfullt at barn lever i en asylsøkersituasjon der mye er usikkert, nytt og fremmed. Ved et slikt usikkert liv vil skole og barnehage være et viktig sted å være om dagen.

Utvalget viser til en undersøkelse fra 2005 ved Utlendingsdirektoratet som viser stor variasjon når det gjelder å gi skoletilbud til denne elevgruppa. Side 313, venstre spalte
Det ser ut som at i noen kommuner får disse barna færre timer enn andre skolebarn.
Andre steder blir de værende for lenge i innføringsklasser.
Ut fra en undersøkelse fra 2008, ser det ut som om opplæringstilbudet til asylsøkerbarn har bedret seg. Side 313, nederst venstre spalte
Ut fra den siste undersøkelsen burde integreringsarbeidet med denne elevgruppa bedres.
Det er fortsatt variasjoner mellom kommunene.

Det opplyses at barn av asylsøkere fra to år til grunnskolealder skal ha et tilrettelagt tilbud på minimum 3 timer pr. dag, mandag-fredag.
UDI dekker foreldrebetaling for barnehageplass til fire- og femåringer i mottak.
Når det gjelder opplæring i grunnskolen, har disse barn de samme rettigheter som andre barn i Norge. Det gis et eget øremerket tilskudd til opplæring av disse barna.
I 2010 er dette på 68.911 kr pr. elev.

f. Kristiansand kommune uttaler:

**Barn som bor i asylmottak, er i en sårbar livssituasjon og trenger et barnehage tilbud på lik linje med alle andre barn som bor i Norge.
For å sikre retten til barnehageplass, må dette følges opp med tilstrekkelige midler fra Staten.**

5. Foreldresamarbeid

Kap.17: Side 341-347

Forskning viser at foreldre betyr mye for barns læring og utvikling. Høringsdok. s.343, høyre spalte
Erfaring viser at samarbeid med minoritetsspråklige foreldre kan by på utfordringer.
Ved skole- og klasseforeldremøter er det ofte mange minoritetsspråklige foreldre som ikke kommer.

Skoler som har hatt mange eller en del minoritetsspråklige elever i mange år, har som regel bedre rutiner på samarbeidet med denne foreldregruppa.

Opplæringsloven § 1-1, første ledd, understreker at opplæringen skal være i samarbeid med og i forståelse med hjemmet.

[Link til §1-1, første ledd](#)

Foreldre/foresatte er viktige ressurser i arbeidet med et godt læringsmiljø og barnehagen/skolen må legge til rette for en god kommunikasjon tilpasset foreldres ulike erfaringer og bakgrunn, slik at minoritetsspråklige foreldre/foresatte inkluderes og har mulighet for å medvirke.

Foreldre/foresatte er også en viktig støttespiller i barnets språkutvikling og utvikling av morsmålet.

Kristiansand kommune har hatt gode erfaringer med ICDP (International Child Development Program) veiledning som et viktig tiltak i h.h.t ovennevnte.

ICDP, 7.10.2.2: Side 116

I tillegg har det for oss vært et viktig tverretattlig samarbeid. Link om ICDP: <http://www.bufetat.no/foreldreveiledning/>

g. Kommunen uttaler:

Utvalgets anbefaling om å gi alle kommuner som ønsker det mulighet til å få opplæring i ICDP- metoden støttes.

B. SKOLE

1. Både opplæring og integrering.

Det er å håpe at høringsdokumentet; NOU2010:7- Mangfold og mestring vil føre til en bedre opplæring av minoritetsspråklige barn, ungdom og voksne.

I forbindelse opplæringen må også integreringen tas vare på.

I dokumentet finner vi lite om utvalgets tanker rundt det at opplæringstiltak bør følge integrerende prinsipper.

Men nevnes f.eks. på side 241, høyre spalte, siste avsnitt

h. Kommunen uttaler:

Alle forslag til nye tiltak innenfor opplæring av minoritetsspråklige må utformes på en slik måte at det samtidig virker integrerende.

2. Ordinær læreplan i norsk og læreplanen grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Henvising til dokument:8.9.2 og 8.9.3 Side 182- 185

I forbindelse med opplæring i særskilt norsk, er det foreløpig valgfritt hvilken norskplan skolene i Kristiansand bruker. Vi har ventet på utredningen til Østbergutvalget; dvs. høringsdokumentet.

Ut fra utredningen ser det ut som om begge norskplanene skal videreføres.

Planen "Grunnleggende norsk" består av grunnleggende emner innenfor norskfaget. Disse grunnleggende punkter øver også etnisk norske elever på med utgangspunkt i ordinær norskplan.

Vi stiller derfor spørsmålet: Hvorfor kan ikke alle elever i Norge ha samme norskplan?

Oslo kommune har brukt vanlig norskplan for alle sine elever i en årrekke med bra resultat.

i. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune vil at ordinær norskplan skal brukes av alle elever i norsk grunnskole.

Dette fordi elementene i hjelpeplanen "Grunnleggende norsk" også finnes innenfor ordinær norskplan.

Planen "Grunnleggende norsk" kan da fjernes eller flettes inn i ordinær norskplan.

Ordinær norskplan kan gjennom lokalt læreplanarbeid tilpasses både etnisk norske elever og minoritetsspråklige elever på ulike nivå i norsk.

3. Kartlegging av minoritetsspråklige elevers norskkunnskaper.

Henvising til dokument:8.3.10, Side 144 og 8.5.7, side 163

Utenom samme norskplan for alle elever, vil et godt utarbeidet kartleggingsverktøy i norsk for minoritetsspråklige elever et hjelpemiddel som kan øke effekten og systematikken i norskopplæringa. Opplæringsloven §2-8 krever nå også kartlegging før elevene kan få enkeltvedtak i særskilt norsk.

UDIRs har utvikle et kartleggingsverktøy som er beregnet for faget "Grunnleggende norsk".

Det er ikke digitalisert, og det må gjøres svært mye lokalt arbeid med det for at det skal være anvendelig.

j. Kommunen uttaler:

Hvis UDIRs kartleggingsverktøy digitaliseres og utvikles videre til og tilpasses den ordinære norskplanen, bør verktøyet gjøres obligatorisk.

4. Innføringstilbud for nyankomne elever

Henvising dokument: Kap. 10 Side 235-245

Nyankomne minoritetsspråklige elever under 16 år får i Norge som regel et spesielt opplæringstilbud ved ankomst til landet.

Østbergutvalget ønsker gjennom NOU 2010:7 at dette skal kalles et innføringstilbud.

I høringsdokumentet legges det fram ulike modeller for opplæring av nyankomne.

Etter vår mening burde utvalget stramme inn organiseringen av innføringsmodellene.

I disse tider der integrering er meget viktig, og vi også får nye grupper av innvandrere fra EU-området, må opplæring av nyankomne minoritetsspråklige elever foregå ved ordinære grunnskoler.

I følge høringsdokumentet er følgende modeller for nyankomne minoritetsspråklige elever i bruk i Norge:

Side 236

1. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i ordinære klasser ved sine respektive nærskoler.

Dette gjelder mange små kommuner. Som regel får elevene her noen timer ute av klassen for å få særskilt norskopplæring.

Dette er den ordningen som pr. dato er lovlig etter Opplæringsloven.

2. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i særskilte innføringsklasser ved nærskolen sin.

Dette kan organiseres ved skoler der det er et stort elevtall, og der det kommer en god del nyankomne elever.

3. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i innføringsklasse(r) hvor en utvalgt skole har ansvaret for visse klassetrinn. Innenfor en kommune vil eksempelvis en skole ha ansvaret for 1.-7. trinn og en skole ha ansvaret for 8.-10. trinn.

Ved store bykommuner er det vanlig å fordele disse elevene på innføringsklasser spredt rundt i kommunen. Både Trondheim, Oslo, Bærum, Asker, Bodø og Tromsø gir det første opplæringstilbudet gjennom denne organiseringen.

Trondheim har slike klasser ved seks av sine nærskoler, mens Oslo har 12 på barnetrinnet og 15 på ungdomstrinnet. De andre kommuner som nevnes over, har ankomstilbud samlet ved to-tre nærskoler.

Stavanger og Drammen har en kombinasjonsordning, der noen hovedtrinn er samlet ved voksenopplæringa, og noen ved en/to nærskoler.

Ved denne modellen er det meningen at utenom å ha egne timer i innføringsklassen(e), skal de nyankomne etter hvert ha flere og flere timer i skolens ordinære klasser.

På denne måten kan denne organiseringen sikre både en god opplæring i egen base, samt en økende kontakt og inkludering blant etnisk norske elever.

4. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i innføringsklasser ved en egen innføringsskole. Stavanger har innføringsskole for barnetrinnet knyttet til voksenopplæringa. Bergen har en lignende ordning for 1.-10.kl., men kommunen vurderer nå en annen organisering for opplæring av de nyankomne.

Kristiansand er den eneste i storbysamarbeidet som har egen, selvstendig mottaksskole/innføringsskole som ikke er knyttet, verken til en nærskole eller til voksenopplæringa.

Nesten alle nyankomne i kommunen går først ved vår Mottaksskole.

k. Kristiansand kommune uttaler:

Innføringstilbudet for nyankomne minoritetsspråklige elever skal gis ved ordinær(e) grunnskole(er).

Tilbudet kan gis ved egen nærskole eller i innføringsklasser ved en annen/andre utvalgt/e nærskole/r.

Ved begge disse alternativ skal det være en god del opplæring i egen innføringsgruppe/klasse. For å sikre en god integrering, men også en mulighet for økt læringsutbytte, skal deler av opplæringen flettes inn mot ordinære klasser ved skolen.

I helt spesielle tilfeller kan innføringstilbudet gis ved en innføringsskole (mottaksskole). Denne må da samarbeide nært med en eller flere vanlige nærskoler.

Samarbeidet kan omfatte administrasjon, hospitering/ noen felles ansatte, hospitering av elever mv.

C. BARNEHAGE

1. Barnehage og andre tilbud i førskolealder

Kap 7, Side 89-131

I. Kommunen uttaler

Kristiansand kommune støtter ikke mindretallet som ønsker at en individuell rett til språkstimulering/særskilt norskopplæring hjemles i egen bestemmelse i barnehage-loven og slutter seg til flertallets argumenter.

Nyankomne barn

7.11, side 116

Kristiansand kommune har siden 1997 organisert sitt tilbud til nyankomne flyktninger som et eget ettårig heldags barnehagetilbud. Barna overføres deretter i forkant av det ordinære opptaket til ordinær barnehage i familiens nærmiljø.

Barnehagen for nyankomne flyktninger er lokalisert i nærheten av der hvor barnas foreldre/foresatte går på introduksjonsprogram.

m. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune er enig i utvalgets oppfatning av at barnehagen er den beste arenaen for inkludering og språkutvikling. Videre at det er tjenelig med et innførings-tilbud for nyankomne barn i førskolealder, med bakgrunn i barnas særegne behov og for å utvikle basisferdigheter før overføring til ordinær barnehage.

Kristiansand kommune mener imidlertid at organiseringen av ovennevnte tilbud må

være opp til den enkelte kommune å avgjøre. Dette må ses i f.h.t lokale forhold. Forslaget om å øke tilbudet til 20 t. støttes. Tiltaket forutsetter full finansiering fra staten. Dette vil kunne ivareta behov for spesialkompetanse, foreldreveiledning og bemanning i dette spesielle tilbudet.

Utvalgets forslag til tiltak og anbefalinger om mer forskning på minoritetsspråklige førskolebarns flerspråklige utvikling, samt utvikle flerspråklig materiell som er språkstimulerende, materiell med et flerkulturelt perspektiv og veileder i foreldresamarbeid anses som positivt. Dette vil være viktige tiltak for at barnehagene kan arbeide systematisk og til rettelegge gode språkmiljø for minoritetsspråklige barn

II. Andre områder og forslag som kommunen stiller seg positive til og støtter.

Barnehage og andre tilbud i førskolealder

Kap. 7: side 89-131

” Tidlig innstats” er anerkjent som et viktig prinsipp i all opplæring for å oppnå et best mulig læringsutbytte. Kristiansand kommune registrerer at Østbergutvalget har lagt ”tidlig innsats” til grunn for sine vurderinger og synes dette er svært positivt. Det må tilrettelegges for et kvalitativt godt tilbud i tidlig alder, og problemer må forebygges eller løses tidlig i læringsløpet.

n. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune støtter utvalgets oppfatning om at barnehage er den beste arenaen for inkludering og språkutvikling for barn i førskolealder. Utvalget har foreslått enkelte store, omfattende økonomisk/administrative tiltak. Hvis disse blir vedtatt, må det forutsettes full statlig finansiering.

Deltakelse/ Barn som ikke går i barnehage

Kristiansand kommune har i flere år hatt rekruttering av minoritetsspråklige barn på agendaen. I 2009 gikk 76% av den minoritetsspråklige barnebefolkningen i barnehage. I Kristiansand har vi også sett at yngre barn søkes til barnehage.

o. Kommunen uttaler:

Utvalgets forslag om opprettelse/organisering av språkgrupper i kommunene støttes. Dette vil være et godt tiltak for å rekruttere barn til ordinær barnehage og fange opp barn til foreldre/foresatte som av økonomiske årsaker velger bort et barnehagetilbud. Det må være en forutsetning at det følger økonomiske ressurser med til opprettelse og drift av slike tilbud.

Informasjons og rekrutteringskampanjer må være den enkelte kommunes ansvar og må utarbeides på bakgrunn av lokale forhold.

Barnehagens personale

Personalet er barnehagens viktigste ressurs. Pedagogene er i en særstilling og det er viktig at disse besitter nødvendig kompetanse i språkutvikling, språkopplæring, flerspråklighet og i flerkulturell pedagogikk og forståelse.

p. Kommunen uttaler:

En økning av pedagognormen i barnehagen, samt kompetansetilførsel vil klart kunne gi bedre kvalitet og gi barna et større læringsutbytte. Dette vil kreve full finansiering fra staten. Kompetansetilførsel er barnehageeiers ansvar, men det er også viktig som utvalget påpeker, å få dette inn i førskolelærerstudiet, i grunnutdanning og etterutdanning.

Språkutvikling- kartlegging av språk

I h.h.t ”tidlig innsats” prinsippet så starter tiltakskjeden i barnehagen. Forskning viser at det tar 5-7 år å lære et andre språk så godt at det fungerer som et fullverdig opplæringspråk. Tiltak for tidlig språkstimulering er viktig for å sikre alle barn som trenger det tidlig hjelp.

q. Kommunen uttaler:

Med bakgrunn i dette perspektivet støtter Kristiansand kommune utvalgets forslag om at flg. formulering inntas i barnehageloven § 2 ” Barnehagen skal arbeide aktivt

med å fremme alle barns norskspråklige kompetanse. Barnehagen skal også støtte barn med annet morsmål enn norsk i bruk av sitt morsmål” Målet med dette er å fremme barnets språkutvikling slik at barna står rustet til å kunne delta i undervisningen når de starter på skolen. Dette vil forplikte barnehagene til å arbeide målrettet og systematisk med språkopplæring. Dette vil også gi tilsynsmyndigheten mulighet til oppfølging på dette viktige området.

Kartleggingsverktøy anses som et viktig verktøy for å kunne igangsette gode språkstimuleringstiltak for det enkelte barn.

Kristiansand kommune støtter at det må utvikles gode pedagogiske hjelpemidler for barnehagepersonalet. Det må utvikles språkkartleggingsverktøy for barn med annet morsmål enn norsk og det må utvikles standarder for kartlegging av språkmiljø i barnehagen.

r. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune er enig at tilskuddet til tiltak for å bedre språkforståelsen er et viktig økonomisk bidrag for å bedre språkforståelsen/ igangsette språktiltak.

Tilskuddet må økes i takt med antall minoritetsspråklige barn som til en hver tid går i barnehagene. Det bør utarbeides andre kriterier for tilskuddet, endre meldetidspunkt, evt. melding om merinntak. Beregning av tilskudd fra foregående år slår feil ut når kommunene lykkes i rekrutteringen av minoritetsspråklige barn.

At utvalget foreslår at det åpnes for muligheter til tilskudd når barn bare har en utenlandsk forelder men samtidig har begrenset tilgang på norske språkmodeller i hjemmet, anses som et godt tiltak.

Minoritetsspråklige elever i grunnskolen

Kap. 8: Side 132- 186

Særskilt språkopplæring

8.9.1, Side 175- 182

s. Kommunen uttaler:

Det er viktig at Opplæringsloven § 2-8 endres slik at elever som har opplæring i ordinær norskplan eller blir overført til den læreplanen, fortsatt skal kunne ha rett til særskilt språkopplæring.

[Link til §2-8](#)

Det er også viktig at §2-8 blir mer presis på hva retten til særskilt språkopplæring innbefatter. Her nevnes som eksempler; avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse, m.v

Minoritetsspråklige elever i videregående opplæring

Kap.9, side 187-234

Som kjent er det et stort frafall i videregående opplæring. Dette gjelder både etnisk norske, men også minoritetsspråklige elever.

2. og etter hvert 3.generasjon innvandrerungdom greier seg ofte like bra eller nesten like bra som majoritetsbefolkningen.

De som har størst språklige problemer i både ungdomsskolen og videregående opplæring, er de som kommer som nyankomne til Norge fra 13/14-års alderen og oppover.

Særskilt språkopplæring i videregående opplæring

9.11.2 Side 223- 227

t. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig at det må utvikles ulike ordninger for innvandrererelever som kommer til landet seint i skoleløpet.

Det må bli en ordning, så sent ankomne kan få en mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk. Eksamen kan erstattes med et egen test i norsk.

Alle større kommuner har et innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever i grunnskolen. Et lignende tilbud må også videregående skoler kunne tilby elever som har behov for det, spesielt for dem som kommer som 16- og 17- åringer.

I samarbeid med fylkeskommunen kan kommuner tilby ett ekstra år i grunnskolen for elever som er nyankomne, og som bare har gått 1-3 år i ungdomsskolen, jf. Opp- læringsloven § 2-1, fjerde ledd.

[Link til § 2-1](#)

Overganger mellom opplæringssystemets nivåer

Kap.14: Side 299-308

Høringsdokumentet henviser til OECD-rapporten «Migrant Education: Closing the Gap for Immigrant Students»

Side 412-414

Der fremholdes det bl.a. at samarbeid mellom barnehage, skole og de ulike skolenivåene, som grunnleggende suksessfaktor for vellykket språkopplæring. Som samarbeidspunkter nevnes språkstøtte, og kontinuerlig, systematisk språkstøtte mellom nivåene.

u. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 305: Skolens og skoleeiers ansvar for å sikre god sammenheng og overgang fra barnehage til skole og fra skole til skole, må forankres i opplæringsloven.

For å sikre en god og forsvarlig praksis når det gjelder overføring av informasjon, mener utvalget det bør innføres en kommunal/fylkeskommunal plikt til overgangs- rutiner mellom barnehage og skole og mellom skoleslagene.

Overføring av informasjon mellom barnehage og skole, og mellom skoleslagene skal reguleres i egne bestemmelser i barnehageloven og opplæringsloven.

Fra barnehage til skole

14.2.1, side 299-301

”St. meld. nr 16 (2006-2007) understreker at en god overgang fra hjem og barnehage til 1. klasse kan være bestemmende for skolegangen, for selvbildet og senere kompetanse. Det presiseres at kommunene må planlegge og legge til rette for gode overganger og tverretattlig samarbeid.”

Side 299, venstre spalte.

I høringsdokumentet står det videre:

(...)Kommunene har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamilieene er godt koordinert, og hver enkelt kommune må finne hensiktsmessige løsninger på hvordan barnehage og skole konkret skal samarbeide.(...)

Side 299, nederst, venstre spalte.

(...)St. meld. nr. 41 (2008-2009) «Kvalitet i barnehagen» uttrykker at dokumentasjon, informasjonsutveksling og dialog er en forutsetning for å sikre gode overganger fra barnehage til skole.(...)

Side 299, høyre spalte.

(...) Overgangen fra barnehage til skole var også et viktig tema i strategiplanen «Like- verdig opplæring i praksis!» (Kunnskapsdepartementet 2007a). Der ble det fremhevet at det er viktig med god kommunikasjon mellom barnehage og skole, slik at skolen kan tilrettelegge opplæringen for elevene på best mulig måte.(...)

Side 299, høyre, nederst.

v. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 306:

- Kommunen må utarbeide rutiner for hvordan overgangen fra barnehage til barneskole skal foregå. Utvalget vil vise til veilederen «Fra eldst til yngst» som et godt hjelpemiddel.

- Det anbefales at det arrangeres møter mellom lærere og førskolelærere i barnehagen i forbindelse med barnas overgang til skole.

Barnas flerspråklige utvikling skal inngå som en sentral del av overgangsrutinene.

- For barn som har kommet kort i sin norskspråkutvikling ved overgang til grunnskolen, er det svært viktig at den informasjon som en eventuell kartlegging gir, og de tiltak en har igangsatt, følges opp og formidles videre til skolen. Dette må inngå i det samlede arbeid som barnehagen gjør ved overgangen, og foreldrene må involveres kontinuerlig.

Utvalget refererer i høringsdokumentet til det såkalte Milisa-prosjektet.

Lærere ble der spurt om hvordan de opplevde at elevene klarte overgangen til ungdomsskolen. (Munthe og Thuen 2009).

(...) Det er stor variasjon i lærernes opplevelse av dette. Noen lærere mente at ingen elever hadde store problemer, mens andre mente at så mange som 40 prosent av elevene hadde store problemer med overgangen.

Mangel på akademiske ferdigheter og kunnskap ble rapportert som det største problemområdet for elever, og deretter kom problemer med å følge beskjeder, arbeide individuelt og arbeide i grupper.

Opplevelse av problemer blant elever viste sammenheng med holdninger til inkludering og opplevelse av egne muligheter til å påvirke læring og atferd.

Videre rapporterer elever mindre lærerstøtte med økende klassetrinn (Bru m. fl. Submitted).

Endringene for faglig og emosjonell støtte, samt opplevelse av lærerens evne til å lede læringsaktivitetene er betydelige.

For eksempel er andelen som er godt fornøyde med lærerens faglige støtte 71 prosent i 5. klasse, mens den bare er 22 prosent blant 10. klassingene.

Resultatene viser en svak tendens til at elever med lav sosioøkonomisk status opplever mindre støtte fra lærerne enn elever med høy sosioøkonomisk status.(...)

w. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 307-308

- Kommunen må utarbeide rutiner for hvordan samarbeidet mellom ulike skoler og årstrinn skal gjennomføres.

- Informasjonsflyten innenfor den enkelte skole må være ledelsesforankret.

Det må etableres systemer og rutiner som sikrer at relevant informasjon om den enkelte elev kommer frem til alle aktuelle aktører på skolen.

Skoleledelsen må stå ansvarlig for at hjemmene får nødvendig informasjon fra skolen.

Fra ungdomsskole til videregående

Utvalget skriver i underkapitlet:

(...) God overgang mellom ungdomsskolen og videregående opplæring er viktig for å forebygge frafall, jf. St.meld. nr. 44 (2008-2009).

For mange er møtet med en ny skole og et nytt miljø utfordrende.

Undersøkelser viser at bortimot en fjerdedel av dem som slutter, slutter det første skoleåret.

Også høyt fravær og svake karakterer har stor effekt på sannsynligheten for å slutte. (...)

Det er en kjent sak at også mange minoritetsspråklige elever avslutter den videregående opplæringen for tidlig.

En evaluering av overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring har vært foretatt av Lødding og Borgen i 2008. Denne evalueringen gjelder realiseringen av innsatsområder i Kunnskapsløftet som er rettet mot å styrke yrkes- og utdanningsveiledningen.

Utvalget skriver fra evalueringen:

(...) Det fremgår blant annet at flere av ungdomsskolene har svakere kobling til videregående skole enn det som kanskje kunne forventes, i forhold til intensjonene om å styrke samarbeidet mellom skoleslagene for å bidra til å lette overgangen for elevene. (...)

Videre: (...) Skolene har svake koblinger til videregående skole først og fremst fordi «det tar tid» å opparbeide forpliktende relasjoner for samarbeidet om oppgavene, og fordi det er snakk om ressursbruk. (...)

Høringsdokumentet nevner det positive arbeidet Vest-Agder fylke har gjort ved bl.a.

å bruke karriereveiledning i ungdomsskolen for å forebygge frafall i videregående skole:

(...) Vest-Agder fylke har jobbet aktivt med karriereveiledning. Der har elevene allerede i 8. klasse laget en individuell karriereplan der interesser og ferdigheter i første omgang kartlegges, elevene møtes på det kompetansenivå hver enkelt befinner seg og får

veiledning, og det jobbes med å lage en sammenheng mellom skolens arbeid og opplæringsløpet til den enkelte elev.(...)

x. Kristiansand kommune uttaler:

Det må utarbeides rutiner for hvordan samarbeidet mellom kommuner og fylkeskommuner ved overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring skal gjennomføres.

Minoritetsspråklige og spesialundervisning

Kap.16: Side 327-340

Det er PPT i Kristiansand kommune som har uttalt seg i dette kapitlet.

I høringsutkastet på side 332, høyre spalte nederst står det:

«Den største utfordringen er å utvikle skolens innhold og ordinære undervisning slik at den kvalifiserer alle barn ut fra de forutsetningene barnet har innenfor et pedagogisk og sosialt fellesskap. Svaret på denne utfordringen er ikke primært å styrke spesialpedagogikkens rolle i skolen, slik at skolen blir bedre til å identifisere «spesialpedagogiske behov», men å endre skolens innhold og arbeidsmåter slik at skolen kvalifiserer alle barn med utgangspunkt i barnets forutsetninger. Pedagogikken innenfor ordinær undervisning bør utvikles med dette som formål. Det kan skje i form av tospråklig undervisning, det kan skje i form av innovasjon når det gjelder flerkulturell /interkulturell undervisning (Holm & Zilliacus, 2009) som retter seg mot alle elever, herunder undervisning på skolens undervisningsspråk. Det finnes for eksempel interessante studier å bygge på når det gjelder kvalifisering av minoritets elever og majoritets elever på skolens undervisningsspråk i form av litteraturbasert, tverrfaglig undervisning (Axelsson, 2000) (Elley, 1991, 1992).»

Videre på side 333 fra Midtlyngsutvalgets utredning:

Det kan være spesielle utfordringer knyttet til minoritetsspråklige barn med funksjonsnedsettelse. I en undersøkelse av innvandrere med barn som har nedsatt funksjonsevne og deres møte med tjenesteapparatet, pekes det på at det vil være av ekstra stor betydning for barn med nedsatt funksjonsevne fra innvandrer miljøer å delta sammen med norske barn i barnehagens leke- og aktivitetsmiljø. Undersøkelsen viser også til at familier med minoritets- eller innvandrerbakgrunn som har barn med funksjonsnedsettelse, stiller barnehage og helsestasjon overfor blant annet kommunikasjonsmessige, kulturelle og praktiske utfordringer.»

Side 333, øverst til høyre:

"Når man arbeider med barn med språkvansker, må man ha to siktemål samtidig. Det ene er at man må prøve å hjelpe barnet til å bli bedre i å bruke språket. Det andre retter seg mot helheten, at man prøver å legge til rette for at barnet kan være aktivt, trives og fungere best mulig i dagliglivet. Tradisjonelt har det spesialpedagogiske arbeidet vært organisert ved at en fagperson «utenfra» kom til faste tider og gav språklig undervisning eller «trening» til det aktuelle barnet. Denne måten å gjøre det på kan egne seg når det dreier seg om artikulatiske/fonologiske vansker og andre mer avgrensede vansker. Når det gjelder mer omfattende vansker, for eksempel vansker med forståelsen, ser man det i dag som mer effektivt å la personalet i barnehagen være dem som skal arbeide med barnet, under veiledning av en spesialpedagog (Espenakk m. fl. 2007, side 66). Personalet er godt kjent av barnet og kan legge til rette for naturlige språklærings situasjoner i et trygt miljø mange ganger i løpet av en dag. Utgangspunktet for strukturerte språklæringsstunder må alltid være noe barnet mestrer eller viser interesse for.»

Hva gjelder innholdet i undervisningen har NAFO pekt på følgende, side 333, til høyre
«NAFO har ikke på en systematisk måte kartlagt innholdet i spesialundervisning som gis minoritetsspråklige elever i Norge. Vi har dermed ikke dokumentasjon for hvorvidt

konklusjonen spesifikke språkvansker fører til tilbud om tilpasset språk- og lese- og skriveopplæring også på morsmålet, når dette er elevens dominante språk. Vi har imidlertid vært borte i enkelte saker hvor fagpersoner anbefaler all opplæring på norsk for slike elever med den begrunnelsen at det vil være alt for krevende for dem å lære to språk samtidig. Det foreligger lite forskningsbasert kunnskap om innholdet i spesialundervisning som gis minoritetsspråklige elever i Norge. Fra skolehold blir det pekt på at noen av elevene sliter med kommunikasjons- og språkvansker, og at de får spesialundervisning for å styrke språkutviklingen. Dette er altså et eksempel på at de får spesialundervisning etter opplæringslovens kapittel 5 og ikke etter lovhjemlene og læreplanene som er beregnet på elever fra språklige minoriteter som ikke behersker norsk. Ideelt sett burde det være et samarbeid mellom spesialpedagoger og tospråklige lærere for å få et effektivt og tilpasset opplegg for elever som har genuine spesialpedagogiske behov. Det mest effektive for elever med spesifikke vansker, vil være å knekke lesekode på morsmålet.»

y. Ut fra PPTs oppsummering uttaler Kristiansand kommune:

Vi vil understreke sitatene ovenfor fra innstillingen.

I tillegg vil vi komme med følgende vurdering:

Det er ei betydelig faglig utfordring å sortere ut hva som er spesialpedagogiske behov og hva som har sammenheng med elevens etnisk-språklige minoritetsbakgrunn.

PP- tjenesten som har denne oppgaven ut fra sitt mandat, må styrkes med relevant fagkompetanse for at disse eleven skal få sin individuelle rett innfridd

(kap. 5 i Opplæringsloven).

[Link til kap 5 i Opplæringsloven](#)

Det aller viktigste for inkludering i det norske samfunnet gjennom skolen er å unngå opphopning i "gettoskoler" ved evt. å transportere minoritetselever til andre byskoler for å få sin skolegang sammen med flest mulig etnisk norske elever.

Dette gjelder i større byer.

På landsbygda ser vi effekten av tilknytning og tilhørighet gjennom at det er færre minoritetsspråklige og de etnisk norske er i flertall, noe som fører til inkludering.

Inkludering i det norske samfunnet må alltid være målet og det norske språket er krumtappen for all tilknytning og tilhørighet.

Utrykte vedlegg som link:

1. NOU10: Mangfold og mestring [Link til NOU10:7 Mangfold og mestring](#)

Uttalelser fra avsenderne under ligger som vedlegg fra denne siden og bakover.

Mottaksskolen: Vedlegg 1, side 14-15.

Lærerne ved Mottaksskolen: Vedlegg 2, side 16-21.

Kongsgård skolesenter: Vedlegg 3, side 22-28.

MOTTAKSSKOLEN
V/ REKTOR

Skoledirektøren

Kristiansand, 130910

Innspill i forbindelse med høring NOU 2010:7 , "Mangfold og mestring".

Vi ber om at følgende noteres som et vedlegg til kommunens høring , sett i lys av vår kompetanse på feltet grunnskolenivå / opplæringen av nyankomne barn og unge i grunnskolealder.

1.

Det oppfattes svært positivt at utvalget benytter begrepet " flerspråklige barn", i stedet for det mer uklare "minoritetsspråklige barn" ikke minst i drøftinger rundt så vel økonomiske som menneskelige ressurser.

Vår erfaring støtter behovet for å styrke de flerspråklige grunnskoleelevenes syn på verdien av egen flerspråklighet!

Vi støtter også utvalgets tydelige syn om flerspråklighet som en verdi og derav behovet for et eget morsmålsfag!

2.

Rammebetingelser i vid forstand blir nøye drøftet av utvalget.

Det er viktig at lovverket sikrer økonomiske rammer for flerspråklige i hele utdanningsforløpet. Vi vil anbefale øremerkede midler.

Likeledes er det viktig å endre lovverket, slik at så vel mottaksklasser som mottaksskoler lovlig kan fortsette sin virksomhet. At utvalget åpner for at lokale forhold gir anledning til å opprette mottaksskoler, støtter vi!

3.

Utvalget peker på mangelfull tospråklig opplæring og morsmålsopplæring på bl.a grunnskolenivå.

Det er særdeles viktig å gjennomføre felles nasjonale standarder, slik at utvalgets velbegrunnede standpunkt om "langvarig tospråklig opplæring" kan realiseres. Vår erfaring som mottaksskole er svært store variasjoner i kompetanse i morsmålet hos elever som kommer fra ulike kommuner..

4

Vi vil, uten forbehold, støtte utvalgets bekymring for sent ankomne elever i ungdomstrinnsnivået. Denne gruppa bør gis anledning til kompetansegivende eksamen etter nevnte paragraf 4A1.

Vi er imidlertid bekymret for å låse dette til elever som får maksimum to års skole i Norge før eksamen. Ungdom uten noen form for skolebakgrunn fra hjemlandet, vil i mange tilfeller trenge enda flere år på å nå dette målet. Vi anbefaler et kompetansemål framfor et tidsmål!

5.

Utvalget uttaler :

"Segregering på kort sikt , fører til integrering på lang sikt!!"

Dette er en svært viktig erkjennelse, som vi fullt ut støtter ut i fra vår erfaring med arbeidet med nyankomne flerspråklige elever!!

Mvh .

Kristian Aamodt
(Rektor.)

Hedvig Benneche
(Inspektør)

Sissel Hvolbæk
(Inspektør)

Skoledirektøren

Kr.sand 14.09.10

Høring

NOU 2010:7

Mangfold og Mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet.

Viser til mail fra Bjørn Kristiansen, Skolekontoret, datert 26.08.10, hvor skolene i Kristiansand blir invitert til å komme med innspill til hele eller deler av høringa og ber om at følgende noteres som et vedlegg til kommunens høring.

Mottaksskolen har valgt å fokusere på kapittel 1- *Utvalgets samlede konklusjoner* generelt og kapittel 10- *Innføringstilbud for nyankomne elever* litt mer detaljert.

Kapittel 1 *Utvalgets samlede konklusjoner*

Mottaksskolen støtter i stor grad utvalgets samlede konklusjoner. Vi har som utvalget sett et klart behov for at fokus dreies fra tid til ved skolen til hvilken kunnskap elevene skal ha før de overføres til nærskolen. Nasjonale standarder for innføringsklasser kan være et godt hjelpemiddel for å oppnå dette. (Her bør utvalget klargjøre hva de legger i innføringsklasser. Er det det samme som våre mottaksklasser hvor elevene går de 12 første ukene eller er det tiden frem til overføringen til ordinær undervisning på nærskolen?)

Vi finner det også meget positivt at flerspråklighet og kulturell kompetanse poengteres som en verdi i seg selv. Vi mener flerspråklig er et bedre begrep enn minoritetsspråklig, selv om vi selv bruker begrepet minoritetsspråklig her.

Vi finner imidlertid ikke sammenheng mellom utvalgets forslag til tiltak og deler av utvalgets konklusjon av kapittel 9 hvor utvalget mener at det bør opprettes en særskilt ordning for sent ankomne elever til å oppnå generell studiekompetanse uten eksamen i ordinær norsk. Vi tror at dette vil gi konsekvenser for den enkeltes muligheter til å velge høyere utdanning.

Vi finner videre at konklusjonen i kapittel 10 som skisserer modeller for opplæringstilbud for nyankomne, minoritetsspråklige elever er veldig vag. Det brukes ord som bør og vi mener. Konklusjonen kan i liten grad nyttes som argument for den ene eller den andre modellen, herunder spesielt bruk av innføringsklasser. Tenkes disse etablert på alle nærskoler, en i hver bydel, alle på en nærskole? Hvor mange elever skal til for å få opprettet en innføringsklasse?

Finnes det endringsberedskap, tilgjengelig kompetanse og plass på nærskolene til å etablere nye innføringsklasser når nye elever ankommer i løpet av skoleåret?

Sett opp mot at tidlig innsats er anerkjent som et viktig prinsipp i all opplæring for å oppnå et best mulig læringsutbytte, bør man så tidlig som mulig gjennomføre en kartlegging av barn med spesielle opplæringsbehov for å få bekreftet eller avkreftet mistanker om spesielle behov ut fra språkvansker, lese-, skrive- eller matematikkvansker eller effekter av eventuelle traumatiske forhold (jmf kapittel 16).

For denne elevgruppa bør det være en løpende oppmeldingsfrist til PPT og tildeling av ressurser til spesialundervisning allerede i innføringsklasser/ mottaksklasser.

Det er viktig at særskilt tilrettelagt opplæring kommer i gang så tidlig som mulig og at ikke nyankomne elever går glipp av tidlige spesialpedagogiske tiltak fordi de blir oppmeldt utenom fristen.

Vi ser betydningen av et godt foreldresamarbeid slik det beskrives i kapittel 17. Vi ser imidlertid problemer med å få optimalisert foreldresamarbeidet hvis nyankomne foreldre må forholde seg til flere skoler, noe som vil bli tilfelle hvis innføringsklasser legges til flere skoler. Mange elever flytter også flere ganger i løpet av det første året og dette vil medføre endring i nærscole om innføringsklassene er spredt ut.

Til kapittel 19 bør det utdypes hva utvalget mener ved hva som er positivt med å ha en uensartet elevmasse og hvilke muligheter dette mangfoldet gir barnehager og skoler. Det nevnes heller ikke hvilke utfordringer det å ha en uensartet gruppe gir og at uensartede grupper vil trenge økte ressuser.

Avslutningsvis til kapittel 1 så mener vi at morsmåslærere/ tospråklige assistenter bør kunne få mulighet til videreutdanning til førskolelærer/ lærere gitt at forutsetningene er på plass.

Kapittel 10- *Innføringstilbud for nyankomne elever*

10.1 Behov for tydelig organisering

Utvalget avslutter punkt 10.1 ved å hevde at tydeligere føringer for organisering kan føre til et mer likeverdig tilbud for de minoritetsspråklige. Vi mener at modeller i seg selv ikke sikrer et likeverdig tilbud, men derimot at standardisert krav til innhold vil kunne sikre dette.

10.2 Premissene bak aktuelle modeller for innføringstilbud

10.3 Ulike modeller for innføringstilbud

Utvalget har i liten grad vært villige til å vekte faktorer som integrering opp mot språkopplæring, trygghet, sosialisering, læring av skolekultur og kunnskap om det norske samfunnet.

Det virker også som om at utvalget tror at elevene ved å gå i innføringsklasse/ på innføringsskole lever i en "sosial boble/ lukka verden" uten kontakt med det norske samfunnet. Vi undrer oss over forskjellen på innføringsskoler/klasser kontra skoler som Kristiansand International School, hvor integreringspolitikk aldri har vært et tema. Dette selv om elevene her også busses inn, omgår elever fra andre land og ikke norske barn og hvor undervisningsspråket i tillegg er engelsk og ikke norsk.

Vår erfaring er at nyankomne innvandrerfamilier har behov for å være i "sin egen lille hule", dvs. å se seg selv i en ny kontekst i en kort periode etter at de har kommet til Norge, alt er nytt, de forstår ikke det som blir sagt og de kan ikke lese eller skrive på vårt språk. De føler seg fremmede, usikre og famlende. På Mottaksskolen vil de allikevel starte å sosialisere seg raskt. Her finner de likestilte som selv har gått den veien de skal gå. De blir møtt av lærere og assistenter/ fagarbeidere som har kunnskap om og erfaring i hva de trenger og de får den trygghet, nærhet og forutsigbarhet som kreves. Mottaksskolen representerer i disse kritiske dagene stabilitet og et fast holdepunkt og de får tid til å danne seg et bilde av sitt nye liv og å "komme på plass".

Ved å spre elevene ut på ymse nærskoler vil trolig den enkelte elev forsvinne litt i mengden og vanskelig få tilfredsstillt sitt individuelle behov hva gjelder tid og trygghet.

Foreldre på Mottaksskolen føler en nær tilknytning til skolen, noe vi ser i veldig godt samarbeid og oppmøte på foreldremøter, foreldresamtaler og andre arrangementer på skolen. I all vår omgang og opplæring med våre elever og deres foresatte driver vi aktiv integrering. Vi på Mottaksskolen mener at dette handler om at vi som rollemodeller oppmuntrer barn fra ulike kulturer til aktiv samhandling og utfoldelse innenfor regler og lover som det norske samfunnet har definert som viktige.

Det vises for øvrig til funn(Hauge 2008; Danbolt m.fl. 2010), funn som vi mener utvalget tillegger alt for liten vekt når de "drøfter" de ulike modellene.

10.3.1 Modell for innføringsklasse

Utvalget skriver at modellen forutsetter at elevtallet gir grunnlaget for en innføringsklasse. Senere i utredningen anbefaler utvalget innføringsklasser på ordinære skoler. Vårt spørsmål blir da: hvis kommunen følger utvalgets innstilling og går for innføringsklasser, hvilket tilbud skal da elevene få hvis innføringsklasser ikke etableres, jmf krav om elevtall?

Eksempel Trondheim kommune

Vi ser ikke noen generell forskjell på modell for innføringsskole og modell for Trondheim kommune.

Vi skulle gjerne hatt en nasjonal standard for elevtall i innførings/ mottakssklasser og ser at flere kommuner opererer med 12 elever som maks antall. Samtidig bør det ikke være mer enn tre trinn samlet ved aldersblanding.

Eksempel Oslo kommune

Erfaringer med alfabetiseringsgruppe så langt på Mottaksskolen tilsier at elever med ingen eller lite skolebakgrunn har stor nytte av et slikt tilbud før overgang til ordinær mottaksklasse og at dette bør videreføres.

Alfabetiserings- og mottaksgrupper er i Oslo tildelt 30 timer i uka. Vi mener det burde etableres en nasjonal standard for timeantall for denne elevgruppen.

I motsetning til Oslo kommune, har Kristiansand valgt å gi et tilbud til 1. og 2. trinn på Mottaksskolen, dette basert på flere forhold. Flere forskere har pekt på at det å tilegne seg skoleferdigheter på andrespråket tar lang tid. For nyankomne immigranter ser det ut til at elevenes alder ved påbegynt opplæring på andrespråket har betydning for hvor raskt de oppnår skolefaglige prestasjoner på linje med majoritetsspråklige elever. Undersøkelser viser at de som starter på skole når de er mellom 8 og 11 år er de som har raskest skolefaglig fremgang. Disse elevene bruker 2- 5 år på å oppnå gjennomsnittlige prestasjoner i skolefagene. Elever som begynner når de er mellom 5 og 7 år bruker 1- 3 år lengre enn den eldre gruppa. Dette grunnet at disse elevene må lære seg å lese på et språk der de har svært begrensede ferdigheter. Elever som begynner når de er mellom 12 og 15 år bruker opptil 8 år.

10.3.2 Modell for innføringsskole

Eksempel Kristiansand kommune

Vi reagerer på den korte beskrivelsen av Mottaksskolen som modell og mener at den fortjener en mer detaljert beskrivelse.

Mottaksskolen har så langt vært første møte med det norske skolesystemet for barn og unge som flytter til Kristiansand og ikke behersker norsk, enten de kommer som flyktninger, asylsøkere eller innvandrere. Elevene skal være på Mottaksskolen til de behersker norsk etter nivå 1-2 i henhold til læreplanen for grunnleggende norsk. Da overføres de til sin nærskole.

Samlet tid på Mottaksskolen skal være etter elevenes behov, men skal som norm ikke være utover 5 måneder for 1.-4. klasse, 10 måneder for 5.-7. klasse og 12 måneder for 8.-10. klasse.

Den første opplæringen foregår i mottaksklasser. I denne perioden vektlegges muntlig trening gjennom begrepslæring, kommunikasjonsstrategier og andre språkfremmende aktiviteter. Å informere om norsk skolekultur, normer, regler, sosiale og språklige koder er

også en viktig del av undervisningen. I denne fasen benyttes den tospråklige læreren aktivt, spesielt i forhold til den første lese- og skriveopplæringen.

I denne mottaksfasen gjennomgås 10 temaer, blant annet; familie, skolen, klær, farger og mønster, hus og hjem, natur og dyr, tanker og følelser.

Elevene går i mottaksklasse inntil de har nådd et nivå hvor de vil ha utbytte av mer faglig tilrettelagt undervisning(i regelen 12 uker). Da overføres de til en ordinær klasse ved Mottaksskolen med mer fagundervisning hvor de blir inntil de overføres til sin nærscole.

Det er innført fritt skolevalg i Kristiansand og foreldre/ foresatte orienteres om dette i intervjuet med inspektør og tolk ved registrering. De som går på Mottaksskolen går her etter foreldre/ foresattes ønske.

Så til kommentar om at kommunen vurderer å desentralisere Mottaksskolen. Dette er positivt feil. Med bakgrunn i gjeldende retningslinjer, nye læreplaner, handlingsprogram og resultater oppnådd ved nasjonale prøver, satte Skoledirektøren i 2008 ned et arbeidsutvalg som skulle se på organiseringen og opplæringen av minoritetsspråklige elever. Overnevnte arbeidsgruppe ble gitt et konkret mål ”opplæringen av nyankomne minoritetsspråklige elever i Kristiansand foregår på en slik måte at disse elever etter 4-5 år i Norge oppnår minst de samme resultater i norsk og andre fag som minoritetsspråklige elever i andre store byer i Norge. Arbeidsgruppen skulle bla. se på:

- Lov, forskrifter
- Dagens ordning med Mottaksskole
- Organisering av opplæringen

Etter endt arbeid konkluderte 12 av gruppens 15 medlemmer med at dagens ordning med en sentral mottaksskole skulle videreføres og videreutvikles.

Videre gikk 17 av 18 tilskrevne rektorer også inn for å videreføre og videreutvikle dagens ordning. 1 valgte å forholde seg nøytral.

For detaljer se vedleggsheftet 21/9- 09 om Organiseringen av opplæringen for minoritetsspråklige elever, hvor medlemmene i arbeidsgruppa begrunner sine standpunkt. Arbeidsgruppa i Kristiansand kommune jobbet parallelt med Østbergutvalget med fokus på lokale forhold.

Vi stiller oss undrende til kommentaren i NOU 2010:7 om at læringsutbyttet ved dagens ordning (med mottaksskole) ikke er kartlagt. Frem til nasjonale standarder utarbeides fortsetter vi som i dag å nytte og videreutvikle; elevportefølger basert på målene i planen for Grunnleggende norsk for barne- og ungdomstrinnet, elevvurderinger, kartleggingstester for ulike behov, nivå og alle aldersgrupper. Småskoletrinnet deltar også på kommunens kartleggingsprogram i norsk og matematikk.

Vi stiller oss også undrende til at læringsutbyttet for denne elevgruppen i Oslo, Bergen og Trondheim kommune skal være kjent.

10.4

Vurdering av modell innføringsklasse

Vi viser til tidligere nevnte spørsmål om bla hvor mange elever som må til for å danne innføringsklasser.

Elever må fremdeles reise til andre skoler om det kun opprettes innføringsklasser på noen skoler. Blir elevene mer inkludert om de ikke går på sin nærscole? De blir plassert kunstig i et gitt tidsrom på en ikke kjent skole(kan sammenlignes med å gå på Steinerskole, internasjonale skoler og lignende).

Vurdering av modell innføringsskole

Etter å ha gjennomført en drøfting av ulike modeller opp mot faktorer som læring, sosialisering og kompetanse mener vi at en sentral innføringsskole/mottaksskole er å foretrekke foran spredte innføringsklasser, dette basert på følgende positive funn lokalt i Kristiansand;

- samling av høyt kvalifiserte lærere, som bør betraktes som en kommunal ressurs
- god utnyttelse av ressursene, herunder den enkelte ansattes kompetanse, interesse, noe som medfører økt arbeidsinnsats
- samling av språkgrupper, noe som forenkler effektive tospråklige tiltak
- den enkelte elev møter jevnaldrende i samme situasjon noe som gir trygghet i en ny hverdag og som demper den enkelte elevs følelse av å være fremmed
- elevene gis muligheten til mestring ut fra eget ståsted
- elevene svarer i undersøkelser at de trives meget godt på skolen og vi opplever at miljøet mellom elevene er meget godt
- skolen ligger sentralt
- gode bussforbindelser

For å imøtekomme funn som kan tolkes som mindre positive anbefales følgende tiltak vurdert;

- hvis nærskole er kjent bør det tidlig komme til et samarbeide om hospitering slik at mottakende skole får et større eierforhold til sine elever
- skal nærskole hvis kjent få være med på å vurdere om eleven skal begynne på Mottaksskolen eller direkte på nærskolen
- skal det opprettes et formelt samarbeide med en eller flere skoler i Mottaksskolens
- nærområde hvor det avtales møtepunkter/hospitering i sosiale sammenhenger/ enkeltfag/uteskole.
- Skal elevens opphold ved Mottaksskolen tidsbegrenses eller må man i større grad sette faglige krav før overføring til nærskole (spes. mellom og ungdomstrinn).

Samlet vurdering av modellene

Vi sitter med en følelse av at utvalget trekker konklusjonen uten å drøfte, vi finner lite spor av drøfting av modellene sett opp mot hverandre og kan heller ikke se hvilke faktorer utvalget drøfter de ulike modellene opp mot.

Vi undrer oss på utvalgets teori om at innføringsskoler kan være til hinder for den kompetanseoppbygging utvalget anser som nødvendig når det gjelder å sikre både et flerkulturelt perspektiv og nødvendig kompetanse i andrespråksopplæring ved alle skoler. De ansatte på Mottaksskolen bidrar med hjelp og veiledning til ansatte på nærskolene som søker vår kompetanse. Vi bidrar på fellessamlinger for alle skoler i M- nettverket, vi har besøk fra de fleste kommuner i fylket og inspektørene våre har også tilbudt sin kompetanse til de skoler som ønsker det.

I forbindelse med overføringer av elever bidrar lærerne på Mottaksskolen med den veiledning skolene trenger og etterspør.

Morsmåslærerne i Kristiansand kommune er ansatt på Mottaksskolen og jobber med elever på de fleste skolene og bidrar også med råd og veiledning til de som ønsker dette. Det gir også gode arbeidsvilkår for de tospråklige lærerne sammenlignet med steder hvor de tospråklige lærerne er ansatt på flere skoler, i Kristiansand har de en base og alle har samme sjef

Utvalget skriver at for å motvirke at minoritetsspråklige elever har lite kontakt med elever med norsk bakgrunn vil det være viktig å tilrettelegge for fritidsaktiviteter på ulike

fellesarenaer. Elevene på Mottaksskolen følges jevnt opp i forhold til fritidsaktiviteter og skolen har ansatt en egen miljøarbeider som skal tilrettelegge spesielt for dette.

Vi ser klart at elever som starter med fritidsaktiviteter som fotball, håndball og lignende mens de går på Mottaksskolen, har en klar fordel når de skal starte på nærskolen og er kjent med elever der fra en annen arena hvor språket ikke nødvendigvis er den viktigste samhandlingsfaktoren.

Vi ser også at det her ligger en utfordring i forhold til økonomi og betaling av aktiviteter, samt oppfølging fra foreldre.

Blir det opprettet innføringsklasser i Kristiansand, ser vi for oss at elevene må busses fra de ulike bydelene og inn til aktuelle skoler hvor disse er etablert. Argumentet om integrering faller derfor delvis bort. Det vil bli like viktig med tilrettelegging av fritidsaktiviteter om denne modellen velges, da det ikke er kjent om elevene får gå i innføringsklasse på nærskolen og dermed ikke får knyttet kontakt til norske barn i nærmiljøet.

Sidestiller utvalget kontakt med barn og unge med norsk bakgrunn i en innføringsklasse på en vilkårlig skole med kontakt med barn og unge med norsk bakgrunn i nærmiljøet?

Vi støtter utvalgets forslag om å endre opplæringslovens § 8-1 og 8-2 samt nytt ledd i §2.1, 2-8 og 3-12, samt endre 4A- 1, slik at loven ikke er til hinder for å gi best mulig tilbud til nyankomne elever.

Mottaksskolen har allerede avvik fra fag- og timefordelingen med antall fag og i forhold til timer i hvert fag og vi støtter forslaget om at avvik kan finne sted, men ønsker en nasjonal fastsetting av timetall på de ulike trinn i innføringsfasen.

Vi støtter utvalget i at det er svært viktig å ha standardiserte kartleggingsverktøy i alle fag, slik at eleven får en god vurdering av faglig ståsted og undervisning ut i fra sitt nivå. Utvalget ser også at fritak fra bestemmelser om elevvurdering vil kunne være formålstjennlig i en innføringsperiode, vi går her ut ifra at det menes vurdering med karakterer. Vi er helt enige i at det er viktig å gjøre noe for elevene på ungdomstrinnet som ankommer sent i skolegangen, spesielt elever med lite skolebakgrunn. Det ligger store utfordringer i organisering, tilrettelegging og oppfølging av denne elevgruppa. Hvordan kan de sikres en best mulig videre skolegang?

Både i arbeidet med å sette oss inn i Østbergutvalgets rapport, samt i arbeidet i den lokale arbeidsgruppa, ser vi at det er et område med flere spørsmål enn klare svar. Organiseringen er ikke det viktigste, men hva en fyller tilbudet med! Kan det påvises hvilken modell som gir det beste resultat? Vi kan vanskelig se at vi kan organisere oss bort fra problemer og utfordringer knyttet til minoritetsspråklige elever, men fokus bør dreies mot nasjonale standarder for opplæringen av minoritetsspråklige elever slik at rammefaktorene blir mer ensartede uansett hvor i landet tilbudet gis.

Dagens Mottaksskole er et resultat av at samlede evner, kunnskaper, ferdigheter og holdninger har fått utviklet seg siden undervisningen av elever fra språklige minoriteter startet opp i Kristiansand i 1979. Ved skolestart i 2001 flyttet Mottaksskolen (tidligere Kongensgate opplæringscenter) til dagens lokaler og man sitter i dag med kompetente ansatte som gjør det mulig å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver i tråd med definerte krav og mål. Mottaksskolen er som øvrige skoler i kommunen under utvikling og vil innholds-messig stadig ta nye skritt i riktig retning. Ved å opprettholde dagens modell vil man kunne opprettholde den pågående utviklingen, dette være seg faglig utvikling av de ansatte, samt et stadig bedre innhold i opplæringen og et stadig bedre nærskolesamarbeid. Man kan ved å velge en ny modell risikere at man på en gitt iverksettingsdato sitter uten personell med nødvendig kompetanse og dermed ødelegger et godt eksisterende fagmiljø.

For lærerne på Mottaksskolen

Elin Søndrol

Høringsuttalelse vedrørende NOU 2010:7 Mangfold og mestring – flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Kommentarer fra Kongsgård skolesenter, Kristiansand

Kongsgård skolesenter har ansvaret for norskopplæring og grunnskoleopplæring for voksne etter paragraf 4A-1 og 4A-2, så vi har derfor konsentrert oss om delene av NOUen som gjelder denne opplæringa, kapittel 1, 6, 10, 11, 12 og 16

1.1:Hovedperspektiver og utvalgte forslag til tiltak

- *tilbud om språk- og kommunikasjonskurs i forkant av, eller som en del av, høyere utdanning for å styrke gjennomføringsgraden og bedre overgangen til arbeidslivet.*

Kommentar: Mange større voksenopplæringssentra tilbyr allerede deltakere som har studiekompetanse fra hjemlandet norsk kurs som en forberedelse til Test i norsk – høyere nivå (Bergenstesten). Disse kursene finansieres som betalingskurs direkte retta inn mot testen. Voksenopplæringssettene har kompetansen, så hvis en finansiering kommer på plass kan disse kursene utvikles til å bli gode forberedende kurs til høyere utdanning eller jobb.

Langvarig andrespråksopplæring

- *Forskning viser at det å lære et andrespråk så godt at det fungerer som fullverdig opplæringspråk, tar fra 5-7 år. Utvalget foreslår derfor blant annet følgende*

Kommentar: Å få et fullverdig andrespråk krever 5-7 år. Når det i voksenopplæringa legges opp til en finansiering over 3 år og det forventes at deltakerne skal gjennomføre norskopplæringa på tre år, står dette i sterk kontrast til punktet over. Spesielt når det har vært en dreining av innvandergruppa i forhold til at de har lavere utdanning med seg fra hjemlandet og at andelen unge innvandre har økt. Disse trenger lang tid i opplæring, både i norsk opplæring og seinere i grunnskoleopplæring. Her strekker ikke finansieringa til.

- *både lærere som underviser i norsk og lærere som underviser i andre fag bør ha kompetanse i norsk som andrespråk og kunnskap om flerspråklighet*

Kommentar: Støtter dette veldig, særlig at lærere som underviser i andre fag enn norsk også får kompetanse i norsk som andrespråk. Vi mener at fagfeltet Norsk som andrespråk ble svekket ved at det ble tatt bort som eget faget i grunn- og videregående skole. Et mindretall i Østbergutvalget foreslår å gjøre lærerplanen i grunnleggende norsk obligatorisk. Da bør heller en ny fagplan i Norsk som andrespråk utvikles for å heve statusen til dette fagfeltet. For lærere i voksenopplæringa vil faget voksenpedagogikk være et supplement til den overnevnte kompetansen.

Vi har også lyst til å knytte noen kommentarer til utvalgets forslag om å utvikle særskilte prøver som skal erstatte ordinær norskprøve i videregående skole i forhold til generell studiekompetanse. (Se utdrag under fra kap. 9.) Nå har vi i en årrekke hatt et fag for minoritetspråklige elever både i grunn- og videregående skole som tok høyde for at brukerne

ikke hadde norsk som morsmål. Denne planen ble fjernet og erstattet av en overgangsplan som elevene skal følge til de er klare til å ta steget over i ordinær norskplan. For seint ankomne vil ytterst få kunne ta det steget, men må likevel gjøre det fordi det kun foreligger en norskprøve til eksamen, i hvert fall i grunnskolen. Når man nå foreslår å innføre en egen test igjen fordi disse elevene i vgs, skjønner vi ikke hvorfor faget NOA ble fjernet. Fagplanen og avgangsprøve var tilpasset elevene uten å ha noe B-stempel, men nå foreslås det altså å innføre en egen prøve igjen. For øvrig foreligger jo allerede "Test i norsk- høyere nivå, eller den såkalte Bergenstesten for minoritetsspråklige som har studiekompetanse fra hjemlandet. Vi syns at forslaget om å innføre en slik prøve, viser at det var galt å fjerne faget og fagplanen i Norsk som andrespråk .

Sitat fra kapittel 9. En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få generell studiekompetanse.

Overgangsordningen, som i 2010 gir elever i yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram mulighet til å ta eksamen etter NOA-planen, videreføres inntil ny særskilt ordning foreligger.

Flerspråklighet som en verdi

- *økt bruk av tospråklig opplæring i fag*

Kommentar: Vi ønsker å presisere at det er viktig å bruke tospråklige opplæring i fag også i grunnskoleopplæringa for voksne, spesielt når det gjelder aldersgruppa 16-20 år, men her strander det på økonomi og tilgang på tospråklige lærere. Vi ser også nytten av å tilby morsmålsopplæring til den yngste elevgruppa i voksenopplæringa.

Implementeringsutfordringer

- *økt samarbeid mellom kommunene for å kunne utnytte spisskompetanse utviklet enkelte steder*

Kommentar: Det er mye å hente på samarbeid innen kommuner, særlig når det gjelder grunnskoleopplæring for voksne. Et samarbeid kommuner i mellom vil kunne gi et mye mer differensiert faglig tilbud, og vil også gi økonomisk gevinst for alle involverte.

- *økt samarbeid mellom fylker og kommuner særlig med hensyn til overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring og forholdet mellom grunnsopplæring og voksenopplæring*

Kommentar: Det diskuteres i rapporten om det er fylket eller kommunen som skal ha ansvaret for 16-19 åringene når det gjelder opplæring. I Kristiansand er det kommunen som har kompetansen og driver grunnskoleopplæringa av den gruppa, men det er et godt samarbeid ved overgangen til videregående skole. Fordelen ved at kommunen har hånd om denne gruppa, er at det blir en veldig god og flytende overgang mellom norskopplæringa og grunnskoleopplæringa fordi opplæringa skjer under samme tak. Denne ordningen fungerer nok best der det er en stor grunnskoleavdeling slik at det blir et ungdomsmiljø på skolen. Det bør også etableres bedre ordninger mellom ordinær grunnskole og voksenopplæring når det gjelder ungdom som kommer til Norge sent i ungdomsskolealderen. Disse ungdommene

bør få et tilbud om ekstra år i voksenopplæringa før de begynner på videregående skole. Alternativt må det etableres innføringsklasser på videregående skoler for disse elevene.

- *i det videre arbeidet med inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner bør det vurderes om det er tatt tilstrekkelig hensyn til ressursbehovet knyttet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne.*

Kommentar: De siste åra har andelen deltakere som har behov for grunnskoleopplæring økt, ikke minst fordi andelen deltakere i aldersgruppa 16- 25 år har økt dramatisk. Denne deltakergruppa krever et heldags undervisningstilbud, 25-30 timer, og mange år i opplæring. Dagens finansieringsordning dekker ikke ressursbehovet knyttet til denne opplæringa, så det trekkes store vekslar på kommuneøkonomien. Det er en hard kamp om ressursene i kommunene, ikke minst innenfor undervisningsbudsjettet, og da kan voksenopplæring fort bli nedprioritert. Ledere i voksenopplæringa bruker mye krefter i forhold til egen kommunene når det gjelder å dokumentere og argumentere for økte ressurser til grunnskoleopplæringa for voksne, selv om det er en lovpålagt opplæring.

6:Kartlegging av strukturelle rammebetingelser for opplæring av minoritetsspråklig ungdom med kort botid i Norge

Kommentar: I kapittelet påpekes problematikken med ungdom med kort botid i Norge i forhold til hvem som skal ha ansvaret for opplæringa deres. Regelverket er som det påpekes klart, men ungdom kan likevel oppleve å bli en kasteball mellom kommune og fylke. Som voksenopplæringssenter har vi tilbudt grunnskolene i Kristiansand å gi minoritetsspråklige elever med kort botid i Norge et ekstra grunnskoletilbud før de søker videregående skole. Vi har mange unge elever, så aldersmessig møter grunnskoleelevene likesinnede, men det er få elever som tar i mot dette tilbudet, til tross for at mange har behov for det. En vellykka overgang til VO forutsetter at avgiverskolen tidlig tar dette opp med eleven og foreldrene. Elever som avslår et slikt råd, får det tøft i videregående skole fordi fylket heller ikke tilbyr innføringsklasser for minoritetsspråklige.

- *Det må vurderes om kostnadsnøkkelen i tilstrekkelig grad fanger voksenopplæringens endrede deltakermasse og det ressursbehov dette medfører.*

Kommentar: Som nevnt i kommentarene i kapittel 1 er det nødvendig å se på finansieringa av opplæringa av aldersgruppa 16-18 år. Jeg mener aldersgruppa bør utvides til 20 år. Den aldersgruppa har økt veldig i omfang og en stor andel av disse har svært mangelfull skolebakgrunn slik at de trenger lang tid i opplæring, og nær sagt samtlige trenger en grunnskoleopplæring. Voksenopplæringssentrene står ofte aleine i kommunene og er veldig selvdrevne slik at det krever hardt arbeid mot kommunen for å få ekstra midler til denne opplæringa. Her i Kristiansand har kommunen forståelse for problematikken og er villige til å satse på grunnskoleopplæring for voksne. Kommuner som følger IMDIs anmodning om å ta i mot mange flyktninger i denne aldersgruppa, i sær enslige mindreårige, bør få tilført midler øremerka opplæring, og ikke som økning i integreringstilskuddet.

10 Innføringsstilbud for nyankomne elever

10.3.3 Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1

For elever som kommer sent i skoleløpet og har lite skolegang fra før, vil det ofte være vanskelig å delta i ordinær opplæring og seinere gjennomføre videregående opplæring selv med ett års innføringsklasse. Utvalget har derfor vurdert at det er nødvendig med et tilbud om grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 for ungdom. Elever som kommer i løpet av de to siste årene i ungdomsskolen, bør kunne få et tilbud om å ta grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 før videregående opplæring.

Kommentar: Vi støtter forslaget. Vi har mange deltakere som aldersmessig hører hjemme i videregående opplæring men velger selv å ta ett eller to år ekstra grunnskoleopplæring i voksenopplæring før de søker seg til videregående skole. Tilbakemeldinger fra videregående skole og elevene selv tilsier at dette er en god ordning og at elevene har et godt faglig grunnlag for å lykkes i videregående opplæring etter ett eller to år i voksenopplæring.

Det anbefales blant annet av NAFO at denne elevgruppa, 16-18 år, bør gå på en videregående skole for å møte jevnaldrene. Det er et godt prinsipp, men en må og se hvor kompetansen ligger og hvor forholdene er best lagt til rette. I Kristiansand vil neppe noen av de videregående skolen ha kapasitet til å ta over 6-8 grunnskoleklasser, men det kan selvsagt jobbes med på sikt hvis det legges føringer på dette. Vgs har selvsagt heller ikke kompetansen og lærerkreftene til å ta over denne opplæringa i overskuelig framtid.

11: Opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven

11.2.1 Grunnskoleopplæring:

- *Det må stimuleres til interkommunalt samarbeid på voksenopplæringsfeltet, inkludert samarbeid mellom kommune og fylke.*

Kommentar: Det går fram av utvalgets undersøkelse at tilbudet og organiseringen varierer betydelig. Det er også vår erfaring sett fra vårt ståsted. Derfor støtter vi forslaget om en sterkere sentralstyring av grunnskoleopplæringen. I den forbindelse vil det også være nyttig å samordne begrepene som brukes på opplæringen, og samordne selve organiseringen av opplæringen. Det bør klargjøres at det er LK06 som er gjeldende læreplan. Vi er usikre på om det er klokt å dele ansvaret for grunnskoleopplæringa av voksne ved fylte 24 år mellom fylket og kommune. Det kan lett føre til en oppsplitting av kompetansen og gi mindre fleksibilitet når det gjelder å tilpasse opplæringa.

Det er også interessant at utvalget foreslår tospråklig opplæring for denne elevgruppa. Det er særlig interessant for gruppa mellom 16-20 år. Men det krever finansiering og utdanning av flere tospråklige lærere.

- *Det må etableres ordninger som sikrer midler til livsopphold i form av stipend eller annen støtte, for eksempel gjennom NAV*

Kommentar: Vi ser også fordelene at det er samme aktør som har norskopplæring og grunnskoleopplæringa. I Kristiansand kombineres norskopplæring og grunnskoleopplæring. For deltakere som kommer inn under introduksjonsordninga er det også en fordel med denne kombinasjonen. En utvidelse av introduksjonsordninga til 3 år eller mer for deltakere i grunnskoleopplæring vil være en stor fordel. Dette har vært praktisert i noen grad i

Kristiansand, men ikke som en fast ordning. Dette vil gi færre av elevene studielån når de er ferdig med grunnskoleopplæringa si, noe som vil føre til at flere fullfører denne opplæringa og har råd til å fortsette på videregående opplæring og fullføre denne. Utvalget foreslår også at NAV kan trekkes inn i finansieringa av livsopphold til deltakere i grunnskoleopplæring. På nittitallet var dette en ordning som fungerte veldig bra i Kristiansand. Dette førte blant annet til at mange minoritetsspråklige kvinner/mødre tok grunnskoleopplæring i Kristiansand. Et svært viktig tiltak når vi vet hvilken betydning mødre har som forbilder i familien.

- *Det bør ses på muligheten for fritak for engelsk og fleksible ordninger i denne sammenhengen.*

Kommentar: Vi er usikre på om det er lurt å innføre fritak i engelsk. Det er et så sentralt fag i norsk skole at manglende engelskkunnskaper kan bli et problem i videre og høyere utdanning. En vet ikke hva slags utdanning som kan bli aktuelt for deltakerne når de tar grunnskoleeksamen. Det er også et prestisjespråk, så de fleste deltakerne ønsker opplæring og eksamen i engelsk. Engelsk er dessuten et språk som anvendes i svært mange sammenhenger utenfor skolen.

Utvalget forslår interkommunalt samarbeid slik at undervisningen samles i litt større sentre. Dette er vi også enig i, det vil sikre kvaliteten gjennom større muligheter for differensiering og større samlet kompetanse på opplæringsinstitusjonen.

12: Introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

- *Et helhetlig familieperspektiv må inngå som en del av de individuelle planene knyttet til introduksjonsordningen. Det må tilrettelegges bedre for at barns deltakelse i barnehage kan kombineres med foreldres deltakelse i introduksjonsprogrammet*

Kommentar: Etter vår mening er barnehageplass en svært viktig forutsetning for at foreldrene skal kunne delta i introduksjonsprogram.

- *NAV må komme inn med sine ordninger parallelt med norskopplæringen i starten av introduksjonsprogrammet.*

Kommentar: Vi mener at det er viktig at NAV kommer inn, men først når deltakerne har fått grunnleggende ferdigheter i norsk, omtrent på A2-nivå.

- *Introduksjonsprogrammet må utvides for flere deltakere i inntil 3 år, for å sikre at flere kan ferdigstille grunnskoleopplæringen i programperioden.*

Kommentar: Dette er svært viktig, men i mange tilfeller er det for lite å utvide introduksjonsprogrammet til tre år, sett i lys av at mange deltakere har lite eller ingen skolebakgrunn. Forslaget utvalget har om at Nav kan dekke livsopphold til deltakere i grunnskoleopplæring kan kanskje sees i sammenheng med introduksjonsordningen.

- *Det må utvikles tilbud om gratis nettbasert norskopplæring. Utvalget anser det som viktig at kommunene settes i stand til å tilby samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår.*

Kommentar: Vi har prøvd å utvikle nettbasert opplæring, men det strandet på at det ble for dyrt å finansiere, ikke nødvendigvis programvaren, men veiledningen som fulgte nettkurset. En må derfor se på totalpakka, både nettressursen og kostnader til veiledning.

- *50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår bør sentraliseres og gjøres nettbasert, i tillegg til videreutvikling av fjernundervisningsmetoder og bedre tilgang på tospråklige lærere.*

Kommentar: 50 timer samfunnsfag på et språk deltakeren forstår er en utfordring. Vi imøteser et godt nettkurs i så måte som et supplement, men vi mener likevel at det ikke er riktig å skille disse timene helt ut fra norskopplæringen fordi;

→ 50 timer samfunnsfag på et språk deltakeren forstår er i praksis ikke gjennomførbart når det kan være opptil 75 ulike språk på et voksenopplæringscenter. Det er mangel på tospråklige lærere i alle kommuner.

→ Å løsrive samfunnskunnskapen fra norskundervisningen er svært unaturlig, da norskundervisningen i stor grad baserer seg på samfunnsfaglige emner

→ Flere av emnene i samfunnskunnskap er det unaturlig å ta tidlig i løpet for deltakere som vil gå lenge i opplæring fordi emnene krever bakgrunnskunnskap om andre sider ved det norske samfunnet

- *Det bør satses mer på differensiering av, og fleksibilitet i, norskopplæringen ut fra den enkeltes behov. Norskopplæringen bør sees i sammenheng med andre kvalifiseringstiltak. Det må bli tydeligere sammenheng mellom norskopplæring, opplæring for voksne etter opplæringsloven, høyere utdanning og annen kvalifisering. Særlig lavt utdannede må få mer arbeidsrettet opplæring. Det er behov for etterutdanning og profesjonalisering av lærere i opplæringen for voksne.*

Kommentar: Vi er helt enige i at norskopplæringa må settes inn i en større sammenheng. Noe av årsaken til at sammenhengen kan mangle er selvsagt at voksen sorterer under to lover og to departement. I de fleste kommuner er det voksenopplæringssentrene som har ansvaret for norskopplæringa som derfor ofte blir "skolsk" og tradisjonell. En større variasjon i metodevalg i opplæringa hvor hensynet til den enkeltes framtidige yrkesvalg høres forlokkende ut, men er langt lettere på papiret enn i praksis. En vei å gå for å tilby arbeidsrettet opplæring er å få andre yrkesgrupper inn i opplæringen, for eksempel arbeidsledere fra ikke-akademiske yrkesgrupper. Disse må også få skoloring, men da må det finnes økonomiske virkemidler som et insitament til bedrifter som kan ta oppgaven som språk- og praksisplass for deltakere i nevnte kategori. Vi mener også at det er avgjørende at den enkelte får tett oppfølging ute på arbeidsplassen, det være seg i arbeidspraksis eller første ordinære jobb gjennom Nav. En finansiering av en mentorordning på arbeidsplassen kan bidra til at flere beholder en jobb.

- *"Det kan være en fordel om antall tester for å bedømme norsknivået til kandidaten reduseres" (s.281)*

Kommentar: Vi mener at antall tester som benyttes i dag er OK, men en bør se på nivået eller utforminga av norskprøve 2, særlig skriftlig prøve i forhold til deltakere med liten eller ingen skolebakgrunn. Her er strykprosenten altfor høy, så det er grunn til å vurdere om prøven er egnet til å måle kandidatenes ferdigheter i norsk.

16:Minoritetsspråklige og spesialundervisning

- *PPT og øvrig hjelpetjeneste må tilføres kompetanse i flerspråklighet og flerkulturell forståelse*

Kommentar: Utvalget påpeker at voksne minoritetsspråklige er underrepresentert i spesialundervisningen. Det kan vi bekrefte og etter vår mening skyldes dette at PPT og kommune ikke prioriterer voksne med behov for spesialundervisning. Men det skyldes nok i like sterk grad at hjelpeapparatet mangler både kunnskap og kompetanse om gruppa og nødvendig testverktøy for å avdekke hjelpebehov. Dette må utvikles slik at minoritetsspråklige voksne får de rettighetene de har krav. Men da må det foreligge en finansiering parallelt med at behovet øker. Slik det er i dag får vi som voksenopplæringscenter ikke tilført midler fra verken kommune eller stat til spesialundervisning til voksne som tar grunnskoleeksamen etter §4A-1

Kristiansand, 13. september 2010

Morten Hauger
rektor

Punkt 87/10: Høringsuttalelse NOU 2010:5 Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering

Bilag

Saksprotokoll

NOU 2010 5

saksprotokoll 130910

Høringsuttalelse - NOU 2010:5 - Aktiv deltagelse, likeverd og inkludering - et helhetlig hjelpemiddeltilbud

Dato: 8. oktober 2010
Saksnr.: 201006293-4
Arkivkode E: F12
Saksbehandler: Jostein Kornbrekke

Saksgang

Formannskapet
Helse- og sosialstyret

Møtedato

20.10.2010
12.10.2010

HØRINGSUTTALELSE NOU 2010:5 AKTIV DELTAGELSE, LIKEVERD OG INKLUDERING

I St.prp.nr 1(2007-2008) varslet regjeringen Stoltenberg II at den i lys av NAV-reformen og St.meld.nr 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering ville sette ned et offentlig utvalg som skulle foreta en helhetlig gjennomgang av forvaltning, organisering og finansiering på hjelpemiddelområdet. Utvalget ble nedsatt ved kongelig resolusjon 25 april 2008.

Utvalget avgav sin innstilling mai 2010.10.11

Saksutredningen er på 260 sider. Sammendrag vedlegges.(vedlegg 1)

Finansiering av hjelpemidler er i dag delt mellom stat, kommune og arbeidsgiver. Statens ansvar er primært hjemlet i folketrygdloven og omfatter mange ulike tiltak og stønader, herunder et landsdekkende system med 19 hjelpemiddelsentraler. Staten har i tillegg, gjennom de regionale helseforetak ansvar for behandlingshjelpemidler i og utenfor institusjon etter spesialisthelseloven. Husbanken har ansvar for tiltak som utbedring og tilpasning av bolig.

Utvalget innstilling har fått stor oppmerksomhet. Spesielt har interesseorganisasjoner engasjert seg sterkt i saken. Rådet for funksjonshemmede i Kristiansand har vurdert utredningen og deres anbefaling følger saken. Deres anbefaling går på at retten til hjelpemidler fortsatt skal ligge til folketrygdloven med et statlig finansieringsansvar. (vedlegg 2)

Rådmannen støtter i hovedsak Rådet for funksjonshemmedes anbefalinger og har innarbeidet dem i kommunens høringsuttalelse.

Forslag til vedtak:

Formannskapet støtter innholdet i høringsuttalelsen.

Tor Sommerseth
Rådmann

Lars Dahlen
Helse- og sosialdirektør

Vedlegg: NOU 2010 : 5 Aktiv deltakelse, likeverd og inkludering - kortversjon
Uttalelse fra Rådet for funksjonshemmede

Punkt 88/10: Framtidens byer - Årsrapport 2009

Bilag

Årsrapport 2009 - fremtidens byer

Dato: 08.10.2010
Saksnr.: 200802901-23
Arkivkode E: K2
Saksbehandler: Are Kristiansen

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
20.10.2010

Framtidens byer - Årsrapport 2009

Sammendrag:

Kristiansand deltar sammen med de 12 øvrige største byene i Norge i det nasjonale prosjektet Framtidens byer. Formålet er å redusere klimagassutslipp og gjøre byene bedre å bo i. I Kristiansand har det vært gjennomført en rekke tiltak innen areal- og transport, energibruk i bygg, klimatilpassing og forbruk og avfall. Deltakelse i Framtidens byer bidrar til gjennomføring av Kristiansand kommunes klimaplan fra 2007 og Knutepunkt Sørlandets felles klimaplan fra 2009.

Forslag til vedtak:

1. Årsrapporten for 2009 tas til orientering

Harald Karlsen
Fung. Teknisk direktør

Øystein Holvik
Miljøvernssjef

Trykte vedlegg: Framtidens byer Kristiansand - Årsrapport 2009

Utrykte vedlegg: Handlingsplan for Framtidens byer , vedtatt 22.04.2009

Bakgrunn for saken :

Framtidens byer er et samarbeid mellom staten og de 13 største byene i Norge om å redusere klimagassutslippene - og gjøre byene bedre å bo i. Programmet varer til 2014.

De 13 byene i programmet er Oslo, Bærum, Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim, Tromsø og altså Kristiansand.

Ordførerne i de 13 byene skrev 9.mai 2009 under på en endelig avtale om Framtidens byer. Fra statens side underskrev fire statsråder: Miljø- og utviklingsministeren, kommunal- og regionalministeren, samferdselsministeren og olje- og energiministerens.

Handlingsplanen for "Kristiansandsregionen 2009-2014 - Framtidens byer" ble vedtatt i bystyret 22. april 2009.

Arbeidet i Framtidens byer skal konsentreres om:

- Areal og transport
- Stasjonær energibruk i bygg
- Forbruksmønster og avfall
- Tilpasning til klimaendringer

Vedtatte hovedmål for Kristiansandsregionen er:

- Stabilisere klimagassutslippene i Kristiansandsregionen, eksklusive prosessutslipp, innen 2012.
- Redusere disse utslippene fra 2012 med sikte på 20% reduksjon i 2020 sett i forhold til 1991
- Bedre regionens evne til å tilpasse seg klimaendringer (håndtere konsekvenser, begrense skader og dra fordeler av mulighetene).

Hovedtrekkene i årsrapporten

Aktiviteten innen satsingsområdene i Framtidens byer har i 2009 vært høy. Som et sektorovergripende tiltak ble felles klimaplan for alle de 7 kommunene i Kristiansandsregionen vedtatt.

Gjennom belønningsordningen for mindre bilbruk og mer kollektivtransport i by har Kristiansandsregionen inngått en fireårig avtale (2009-2012) med Samferdselsdepartementet om tildeling av 285 mill kr, forutsatt at det tilrettelegges for bruk av miljøvennlig transport og gjennomføres restriktive tiltak for å begrense biltrafikken. Som et ledd i dette utredes rushtidsavgift og alternative tiltak med tilsvarende effekt.

Administrativt utkast til felles arealplan for Kristiansandsregionen ble utarbeidet. Planen blir gjenstand for høring i 2010. Vedtak på felles arealplan, som legger til rette for utbygging langs kollektivakser, er en forutsetning for belønningsavtalen.

60 kommunale bygg er innlemmet i kommunens ENØK-program med sentral energistyring. I 2009 ble det oppnådd 4% energibesparelse. Det er vedtatt å innlemme ytterligere 63 bygg i programmet. Til sammen vil man i løpet av en 20-års periode oppnå en besparelse på 450. mill kr.

Kristiansand kommune har startet miljøfyrtårnsertifisering av samtlige skoler og barnehager.

Det er også besluttet å miljøfyrtårnsertifisere alle virksomheter i helse- og sosialsektoren. Ca 40 verneombud og andre ansatte i helse- og sosialsektoren har gjennomgått miljøfyrtårns-konsulentkurs i egne enheter.

Risiko og sårbarhetsanalyser er gjennomført for hele kommunen og tiltak er iverksatt for å forebygge flom. Som et ledd i arbeidet med felles arealplan for regionen er også risikoområder for flom og skred kartlagt i Kristiansands nabokommuner.

I tillegg til kampanjene *Jeg kjører grønt* og *Tusenårstråkk* ble *Årshjulet* bestående av *Earth hour*, *Verdens miljøverndag*, *Mobilitetsuka* og *Kjøpefri dag* gjennomført

Mulige satsingsområder fremover

Det arbeides i disse dager med revisjon av handlingsplanen for Framtidens byer i Kristiansand. Aktuelle tiltak er utvikling av en klimavennlig bydel (Framtidens bydel). Det er søkt Husbanken om støtte til et forprosjekt. Det vil bli fremmet egen sak om revisjon av handlingsprogrammet innen utgangen av 2010.

Teknisk direktørs vurdering av Kristiansands deltakelse i Framtidens byer

Kristiansand kommune har i flere år hatt et sterkt miljøengasjement og drevet klimaarbeid på mange fronter. Framtidens byer har bidratt til å samle innsatsen under en paraply. Kommunens innsats på området har dermed blitt mer synlig. Deltakelse i Framtidens byer har også medført større grad av forpliktelse, og det har bidratt til at man har lagt lista enda litt høyere. Handlingsplanen for Framtidens byer er i stor grad identisk med kommunens klimaplan fra 2007 og Knutepunkt Sørlandets felles klimaplan fra 2009. Framtidens byer er et nyttig verktøy for å gjennomføre klimaplanene på en kostnadseffektiv måte.

Punkt 89/10: 2. tertialrapport 2010 Driftsdelen

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

hør debatten sak 168 - 169-10

Trykt vedlegg til 2. tertialrapp drift 2010

Saksprotokoll 2. tertial Organisasjon og økonomi

Saksprotokoll 2. tertial Kristiansand eiendom

Saksprotokoll 2. tertialrapport Teknisk 5.1

Saksprotokoll 2. tertialrapport Barnehageetaten

Saksprotokoll 2. tertailrapport Skoleetaten

Saksprotokoll 2. tertialrapport Kultursektoren

Dato: 26.09.2010
Saksnr.: 201008260-1
Arkivkode E: 212
Saksbehandler: Arne Henrik Lukashaugen og Randi Bentsen

Saksgang	Møtedato
Kommunalutvalget	12.10.2010
Formannskapet	20.10.2010
Bystyret	27.10.2010

2. tertialrapport 2010 Driftsdelen

Sammendrag:

I 2. tertialrapport foretas en gjennomgang av hele budsjettet. Tertialrapporten er delt i to, en investeringsdel og en driftsdelen. Sektorvise rapporter pr. 31. august 2010 samt utenomsektorielle forhold, danner grunnlaget for den samlede vurderingen. Fravær-rapportering fremgår også i denne saken.

Tertialrapporten er en rapport til bystyret som skal vise i hvilken grad budsjettvedtaket realiseres. Endret aktivitetsnivå skal først og fremst vurderes i handlingsprogram-sammenheng da det langsiktige beslutningsgrunnlaget er langt bedre.

Rådmannen har iverksatt en omorganisering som for enkelte enheter gjelder fra 1. mai 2010. Budsjetttrammene er ikke korrigert midt i året i forhold til dette. Det vil si at budsjetttrammene er i henhold til vedtatt handlingsprogram 2010-2013. Ny organisering i 2010 har størst konsekvenser for gamle rådmannens stab og gamle administrasjonssektoren, på denne bakgrunn var det mest hensiktsmessig for ny "organisasjonsseksjon" og ny "økonomiseksjon" å rapportere pr. 2. tertial felles (både sektor 1 og sektor 6). Dette blir mer oversiktlig i 2011 da budsjetttrammer og enheter er tilpasset ny organisering fra 01.01.2011.

Skatteanslaget og rammetilskuddet foreslås ikke endret selv om vår skatteinngang hittil har vært svært svak. Bakgrunnen for dette er blant annet at skatteanslag i endelig vedtatt statsbudsjett for 2010 og i revidert nasjonalbudsjett er uendret på 6,4 % for primærkommunene. Vår skatteinngang forventes å vise betydelig bedring utover høsten, da den økte marginavsetningen fra i fjor skal dekke en større andel av tilbakebetalinger til skattyterne i skatteavregningen. Prognosene våre er likevel svært usikre fordi inntektsutjevningen er avhengig av skatteveksten på landsbasis.

Rådmannen foreslår i denne saken enkelte rammeendringer. De er hovedsakelig knyttet opp mot oppfølging av politiske vedtak, endrede rammebetingelser og i liten grad knyttet opp mot ny aktivitet.

Kultursektoren og budsjettområdet ”gamle rådmannens stab” melder om at virksomheten holdes innenfor budsjettet forutsatt tilførsel av budsjettmidler som lagt til grunn i saken.

Barnehageetaten melder om et underskudd på 9,5 mill kr. Økningen i forhold til 1. tertial 2010 skyldes i hovedsak merutgifter på 0,5 mill kr knyttet til spesialpedagogiske timer.

Midlertidige tilbud var helt nødvendige å etablere for å nå målet om full barnehagedekning. Rådmannen anbefaler derfor rammeutvidelse på 3,7 mill kr vedrørende økte utgifter til midlertidige plasser.

Pr. 31. august er det ca. 115 ledige plasser, slik at kommunens plikt til å tilby barnehageplass til alle med barnehagerett ble oppfylt i 2010. Det tilbys nå barnehageplass løpende til de som søker, og det anslås at ledige plasser vil bli fylt opp i løpet av høsten/vinteren.

Helse- og sosialsektoren melder om en prognose på et underskudd på 11,9 mill kr samlet sett for sektoren – før bruk av sektorens disposisjonsfond. Hovedutfordringen er som tidligere år aktivitetsavvik innenfor hjemmetjenestene. Tjenestenivået knyttet til både hjemmesykepleie, hjemmehjelp, brukerstyrt personlig assistent og psykiatri er for høyt i forhold til vedtatt budsjett. Dette til tross for at det er gjennomført til dels omfattende gjennomganger av alle forhold ved tjenestetildeling, organisering av tjenestene osv. Forventet netto overforbruk for omsorgstjenestene er beregnet til hele -20,9 mill kroner.

Til tross for flere år med effektivisering og omdisponering fra sosialtjenesten forventes det et positivt avvik på 9,43 mill kroner for denne tjenesten ved årets slutt. Noe av forklaringen på dette er merinntekter på integreringstilskudd i forhold til budsjett. For inneværende år bidrar dette til å minimere det samlede negative budsjettavviket for sektoren. Men dette er en kortsiktig og midlertidig løsning.

Innenfor barneverntjenesten meldes det om fortsatt aktivitetsvekst. Kombinert med tiltak på tjenestenivå og endringer i intern organisering gjør dette at tjenesten forventer et underskudd på om lag 5 mill kr.

Sektoren har sentrale reserver på om lag +4,6 mill kroner og en engangsbevilgning på prosjekt ”Gratis buss på 2,997 mill. kr. Samlet sett betyr dette et forventet underskudd før bruk av sektorfond på om lag 11,9 mill kr. Sektorens prognose på sektorfondet pr. 31.12.2010 blir da på om lag – 30,3 mill kr.

Forklaring	Beløp i 1000 kr
Samlet prognose omsorgstjenester	-20 900
Samlet prognose barnevernstjenester	-5 000
Samlet prognose sosialtjenesten	9 428
Bruk av sentrale reserver	4 600
Total prognostisert overskridelse for HS	-11 872
Oversikt over sektorfondet til HS	
Sektorfond pr. 01.01.2010	-24 400
Brukt i 2010 (til drift og inv)	-528
Kompensert for barnevernsutgifter i 1. tertial	3 500
Fond Gratis bussprosjekt overført fra teknisk	2 997
Totalt prognose overskridelse HS	-11 872
Prognose for sektorfondet HS 31.12.10	-30 303

Teknisk sektor (eksklusiv Kristiansand Eiendom) går mot et underskudd på 9,7 mill kr. Årsaken til dette er i hovedsak reduserte inntekter på plan- og bygningsetaten (5 mill kr), vintervedlikehold (2,5 mill kr), nedlagte fyllplasser/deponier (næringsavfall) (1,2 mill) og underskudd på tjenester (1 mill kr) utført for Avfall Sør AS.

Kristiansand Eiendom melder om et forventet merforbruk på om lag 0,25 mill kr og budsjettområdet "gamle administrasjonsseksjonen" melder om et forventet merforbruk på 0,75 mill kr.

Skoleetaten melder om et samlet merforbruk på om lag 6 mill kr for inneværende år.

Endringene i rådmannens forslag til tertialrapport innebærer at det må brukes i overkant av 16,1 mill kr fra det sentrale disposisjonsfondet. I tillegg rapporteres det om forventet underskudd i nesten samtlige sektorer på totalt 37,8 mill kr. HS, barnehage og skoleetaten har også negative disposisjonsfond ved inngangen av 2010.

Det er opprinnelig budsjettert med et positivt netto korrigert driftsresultat i 2010 på 43,8 mill kr (netto driftsresultat korrigert for bruk/avsetning til bundne fond samt overføring av investeringsmidler fra drift til investering). Foreløpige anslag er negativt på om lag – 29,5 mill kr. Det er knyttet usikkerhet til prognosene fra sektorene, det er derfor vanskelig å gi en god prognose for hele bykassen. Resultatet er avhengig av hvor mye sektorene må bruke av sektorfondene, samt utviklingen innen netto finans, pensjonsutgifter og utviklingen innen skatteinngangen. Men dersom de negative prognosene slår til så gjenstår det bare omlag 15 mill kr på det sentrale disposisjonsfondet helt.

I vedtatt handlingsprogram er det lagt opp til betydelige reduksjoner i driftsnivået. I 2013 er det om lag 60 mill kr lavere enn i 2009 (korrigert for større engangsutgifter, pris- og lønnsvekst samt økte pensjonsutgifter). Det blir en utfordring å få iverksatt disse.

Rådmannen er bekymret for kostnadsutviklingen i enkelte sektorer, samtidig som kommunen har en svak skatteinngang pr. august (dette kan utjevne seg i løpet av året). Rådmannen vil derfor advare mot at det i den politiske behandlingen legges opp til ytterligere kostnadskrevede tiltak.

Sykefraværet pr. 1. halvår 2010 er på 8,4% mot 9,5% på samme tid i 2009.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret tar 2. tertialrapport 2010, driftsdelen, til orientering.
2. Budsjettreguleringer som er omtalt i saken vedtas.
3. Rådmannen får myndighet til å foreta budsjettreguleringer administrativt i etterkant av lønnskjøring pr. oktober vedrørende streiken 2010.

Tor Sommerseth
Rådmann

Terje Fjellvang
Økonomidirektør

Trykte vedlegg:

- Protokoll fra oppvekststyrets behandling av 2. tertialrapport 2010 for skoleetaten og barnehageetaten 28. september 2010.
- Protokoll fra helse- og sosialstyrets behandling av 2. tertialrapport 2010 for helse- og sosialsektoren 12. oktober 2010.
- Protokoll fra kulturstyrets behandling av 2. tertialrapport 2010 for kultursektoren 22. september 2010.
- Protokoll fra byutviklingsstyrets behandling av 2. tertialrapport 2010 for teknisk sektor 30. september 2010.
- Protokoll fra kommunalutvalgets behandling av 2. tertialrapport 2010 Økonomiseksjon og Organisasjonsseksjon (budsjettområdet sektor 1 og 6) og for Kristiansand Eiendom 12. oktober 2010.
- Protokoll fra formannskapetets behandling av 2. tertialrapport 2010 20. oktober 2010
- Rapport vedr. netto finans.

Utrykte vedlegg:

- Budsjettreguleringsskjemaer
- Sektorenes tertialrapporter

Bakgrunn for saken :

1. Innledning

I 2. tertialrapport foretas det en gjennomgang av hele budsjettet. Regnskapsrapporter for den enkelte sektor, utenomsektorielle forhold som skatt, rammetilskudd og netto renter/avdrag vurderes. Rapporten er delt inn i to saker; en investeringsdel og en driftsdel.

Intensjonen med rapporten er først og fremst å gi en avviksanalyse for budsjettsituasjonen pr. 31.08.2010. Etter rådmannens mening bør det ikke foretas for store endringer i løpet av et budsjettår. Nye tiltak og omprioriteringer hører hjemme ved behandling av handlingsprogrammet når vi bedre kan se konsekvensene av tiltakene i et langsiktig perspektiv.

2. Vedtatt handlingsprogram 2010-2013 og reserver pr. 31.12.09

I vedtatt handlingsprogram 2010-2013 er det følgende korrigert netto driftsresultat:

Tekst	2010	2011	2012	2013
Korrigert netto driftsresultat*	43,8	20,9	8,2	-4,6
Avsetning til kommunefondet (prisjustering)	-13,2	-13,2	-13,2	-13,2
Bruk/avsetning disposisjonsfond	-25,6	-7,7	5	17,8

*Korrigert for bruk/avsetning bundne fond + overføring til investering (minustall er avsetning til disposisjonsfond, positivs tall er bruk av dispfond)

Opprinnelig budsjett for 2010 viser et positivt korrigert netto driftsresultat på 43,8 mill kr som i hovedsak skyldes stor momskompensasjon knyttet til investeringer.

I vedtatt handlingsprogram er det i hele perioden lagt til grunn et netto driftsresultat på om lag 175 mill kr (korrigert for avsetning og bruk av bundne fond 68,3 mill kr). Dette resultatet er basert på omtaksering av eiendomsskatten som i 2011 og 2012 samlet sett forventes å gi om lag 60 mill i merinntekt de årene. I tillegg er vedtatt handlingsprogram basert på en vesentlig reduksjon i budsjetterammene til både tjenestene og til administrasjonsutgifter.

Resultatet for 2009 ble bedre enn forventet med et netto driftsresultat på 183,2 mill kr (netto resultatgrad på 3,8%) og et regnskapsmessig resultat på 7,8 mill kr. Netto driftsresultat ble 253,5 mill kr bedre enn for 2008. En god utvikling når det gjelder avkastning på energiverksfondet og et lavt rentenivå og stor oppbygning av bundne fond er hovedårsaken til det gode resultatet (blant annet avsetning til ATP området på 55,5 mill kr på bundet fond).

Resultatet for 2008 er det svakeste etter tusenårsskiftet for Kristiansand kommune og medførte at det sentrale disposisjonsfondet ble redusert fra ca 152 mill kr til ca 49 mill kr. Inngangen til 2009 var derfor ikke positiv. Det står etter disponeringer foretatt i 2. tertialrapport 2010 om lag 39,4 mill kr på det sentrale fondet (i tillegg kommer utlån fra fondet med samlet 40,5 mill kr). Forventet underskudd for sektorene på omlag 38,5 mill kr og besparelse vedr. erstatning til barnehjemsbarn (15 mill kr) innebærer at det sentrale disposisjonsfondet forventes å være på omlag 15 mill kr ved årets slutt.

Det er i handlingsprogram 2010-2013 vedtatt å redusere driftsbudsjettet med 60 mill kr i 2013 i forhold til 2009. Allerede i 2010 ligger det økte sektorvise og tverrsektorielle sparekrav i forhold til 2009. Hovedtyngden av disse kommer i 2011 og 2012. Dette er en stor utfordring og lavere frie inntekter enn forventet, forverrer situasjonen ytterligere.

3. Utenomsektorielle og tverrsektorielle forhold – sektor 9

3.1. Skatt, eiendomsskatt og rammetilskudd

Skatteinntekten må ses i sammenheng med inntektsutjevningen i rammeoverføringene. Skatteinntekten for Kristiansand kommune viser ved utgangen av august en svikt på 48,7 mill. kr i forhold til periodisert budsjett. Pr august er skatteveksten for landet på 3,7 %, mens Kristiansand kommune har en økning på 2,5 %. Skatteveksten har pr august dermed vært ca 1,2 %-poeng under landsgjennomsnittet.

Skatteanslaget og rammetilskuddet foreslås ikke endret selv om vår skatteinntekt hittil har vært svært svak. Bakgrunnen for dette er blant annet at skatteanslag i endelig vedtatt statsbudsjett for 2010 og i revidert nasjonalbudsjett er uendret på 6,4 % for primærkommunene. Vår skatteinntekt forventes å vise betydelig bedring utover høsten, da den økte marginavsetningen fra i fjor skal dekke en større andel av tilbakebetalinger til skattyterne i skatteavregningen. Prognosene våre er likevel svært usikre fordi inntektsutjevningen er avhengig av skatteveksten på landsbasis.

3.2 Netto Finans

Her tas inn en kort omtale av finansområdet og finansforvaltningen. Mer utfyllende informasjon gis i eget trykt vedlegg til saken.

Renter, avdrag og gjeld

Ved en feil ble renteutgifter knyttet til VAR-investeringer nedjustert med 8 mill kr i 1. tertialrapport. Feilen kompenseres delvis ved at byggelånsrenter ventes å bli noe høyere enn tidligere antatt. Disse rentene skal flyttes fra drift til investering. Øvrige forhold fører til at renteutgifter foreslås oppjustert ytterligere 4 mill kr med samlet 12 mill kr.

Utbytte fra Agder Energi blir 5,427 mill kr lavere enn budsjettet i driften. Dette kompenseres imidlertid i hovedsak av nedsettelse av kapitalen der vår andel blir 5,3 mill kr. Beløpet må imidlertid føres som en inntekt i investeringsregnskapet, slik at driftsbalansen svekkes.

Det samme forholdet gjelder utbytte fra Avfall Sør AS. Deler av budsjettet utbytte erstattes også her av kapitalnedsettelse. Utbyttet blir derfor 1,832 mill kr lavere enn budsjettet. Dette kompenseres av nedsettelse av kapitalen med tilsvarende beløp. Også dette beløpet må føres som en inntekt i investeringsregnskapet, slik at driftsbalansen svekkes.

Avdrag på lån oppjusteres med kr 176.000 i samsvar med gjeldene nedbetalingsplaner.

Bykassens lånegjeld utgjør 4.987 mill kr pr 31.08.2010. Dette er en økning på 395 mill kr i forhold til 31.12.2009. Nye låneopptak er gjennomført med 480 mill kr hittil i år. I tillegg kommer refinansiering av forfalte sertifikatlån. Gjennomsnittlig rentesats for gjeldsporteføljen sett under ett er ca 3,8 % ved utgangen av andre tertial.

Energiverksfondet – langsiktig forvaltning

Totalporteføljen har i årets åtte første måneder gitt en avkastning på 2,5 %. I kroner utgjør avkastningen 15,2 mill. Markedsverdien av totalporteføljen ved starten av året var 617,5 mill kr. Ved utgangen av andre tertial er den på 631,8 mill kr, hvilket innebærer en økning på 14,3 mill kr. Det ble i perioden netto tatt ut og overført 0,9 mill kr til bykassen. Renter Norge omløp (obligasjoner) er den aktivaklassen som bidrar mest positivt til avkastningen med 11,8 mill kr, etterfulgt av Renter Norge anlegg med 5,3 mill kr. Siden oppstart av porteføljeforvaltningen 31.10.03 viser totalporteføljen en årlig avkastning på 3,7 %.

Budsjettet avkastning er i år 35,2 mill kr. I 3. tertial må vi oppnå en avkastning på 20 mill kr for å nå budsjettet. Til sammenligning oppnådde vi en avkastning på 22 mill kr i 3. tertial i

2009. Det er svært tvilsomt om det er mulig å oppnå et like godt resultat i år, men det kan heller ikke utelukkes. Budsjettet beløp foreslås derfor ikke endret.

I og med at kommunens finansreglement ennå ikke er korrigert som følge av ny finansforskrift, følger rapporteringen denne gang samme mal som tidligere. Rapporteringen vil bli noe endret i forbindelse med fremlegging av årsregnskapet når korrigert reglement er behandlet politisk.

3.3 Andre forhold i sektor 9

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Kommunestreiken våren 2010 førte til en reduksjon i lønnsutgifter på om lag 18 mill kr. Kommunen er pliktet til å betale pensjonskostnader i streikeperioden. Bykassen må også dekke reduserte inntekter vedrørende foreldrebetaling til barnehageetaten og SFO.

Rådmannen vil anbefale at 13 døgnåpne omsorgsinstitusjoner får beholde de innsparte lønnsmidlene på bakgrunn av full drift i streikeperioden. Det anbefales også at 5 skoler som er i en utbyggingfase får beholde en mindre del (ca 20%) av de innsparte midlene.

Sektor	Innsparte lønnsmidler	Beholdes i sektoren	Sektoren kompenseres pga tapte inntekter
Gamle rådmannens stab	219	0	0
Barnehageetaten	2 453	0	1 256
Helse- og sosialsektoren	1 170	460	0
Kultursektoren	636	0	0
Teknisk sektor inkl. ing.v (ikke selvkostområdet)	605	0	0
Kristiansand Eiendom	1 059	0	0
Gamle adm.sektoren	440	0	0
Skoleetaten	11 340	200	809
SUM	17 922	660	2 065

Netto virkning for bykassen er 15,197 mill kr som trekkes ut av sektorenes budsjett. Rådmannen anbefaler at dette går inn til bykassen for dermed å bruke tilsvarende mindre av kommunens disposisjonsfond.

Sannsynligvis er det noen ansatte som ikke er trukket i lønn pr. september for streiken. Disse blir da trukket på oktoberlønnen. Rådmannen ber om myndighet til å foreta budsjettreguleringer i etterkant av 2. tertialrapport på bakgrunn av streiken dersom dette anses som nødvendig.

Pensjonsutgifter

Prognosene for årets premieavvik er foreløpig usikre. De siste anslagene mottatt i september indikerer at positivt premieavvik blir betydelig høyere enn forutsatt i budsjettet. I forhold til budsjettet viser samlede anslag for de forskjellige ordningene avvik medregnet arbeidsgiveravgift på ca 12,0 mill kr. Budsjettet foreslås korrigert som følge av dette.

I 1. tertialrapport skrev rådmannen følgende:

"KKP har varslet at arbeidsgivers andel blir ca 1,5 % lavere enn budsjettforutsetningene som ble lagt til grunn. Dette isolert betyr en besparelse på ca 20 mill kr inkl arbeidsgiveravgift. Beløpet vil bli inntektsført i sektor 9 og fordeles på tjenestene i forbindelse med årsoppgjøret. Rådmannen vil imidlertid komme tilbake til konkrete budsjettendringer i 2. tertialrapport, da en pr i dag ikke har oversikt over hvilke konsekvenser årets lønnsoppgjør vil ha på pensjonskostnadene."

Profilen på årets lønnsoppgjør har imidlertid ført til at årets reguleringspremie ble betydelig høyere enn opprinnelig forutsatt. Besparelsen nevnt i 1. tertialrapport har derfor blitt eliminert av den økte reguleringspremien.

Når det gjelder KLP forventes at beregnet arbeidsgivers andel på 15 % vil medføre en overdekning på 3,2 mill kr i forhold til reell premieinnbetaling. Dette beløpet fremkommer derfor som en besparelse i sektor 9.

Samlet viser derfor pensjonspremie og premieavvik en resultatforbedring på ca 15,2 mill kr.

Tilsvarende beløp med 15,2 mill kr foreslås avsatt til fondet for amortisering av premieavvik.

Integreringstilskudd

Budsjettert beløp foreslås økt med 5,445 mill kr. 80 % av beløpet dvs 4,356 mill kr tilføres sosialtjenestens budsjett.

Tilskudd til renter og avdrag

Tilskuddsordningene knyttet til skolebygg, Reform 97 og ordningen med tilskudd til kirker, omsorgsboliger og sykehjem er samlet budsjettert med 23,8 mill kr etter nedjustering med 3,0 mill kr i første tertial. Det foreslås ikke ytterligere korreksjon i 2. tertialrapport.

Momskompensasjonsordningen

Kompensasjon fra driften ligger foreløpig reelt noe høyere enn fjorårets nivå. Kompensasjon fra investeringer bør isolert nedjusteres ytterligere med 14 mill kr fordi et betydelig investeringsvolum forskyves fra 2010 til 2011 jf 2. tertialrapport - investeringsdelen. Det tyder imidlertid på at en klarer å innhente noe investeringsetterlep, slik at det ikke er nødvendig å korrigere ned inntektsanslaget så mye. Rådmannen foreslår derfor å nedjustere momskompensasjonen med 7 mill kr.

I forbindelse med investeringsprosjekt 4600042- Oppgradering Microsoft - overføres momskompensasjonsbeløp på kr 425.000 fra drift til dekning av investeringsprosjektet.

Erstatning barnehjemsbarn

Foreløpige beregninger indikerer at netto kostnader vil bli ca 15 mill kr lavere enn samlet bevilgning på 100 mill kr. Besparelsen innebærer at resterende beløp på disposisjonsfond til formålet kan flyttes til det generelle disposisjonsfondet i forbindelse med årsoppgjøret.

Energiprogrammet

Det er i vedtatt handlingsprogram lagt inn effekter av energiprogrammet i sektor 9. Dette skal fordeles ut på sektorene. For 2010 er det budsjettert med et trekk på 560.000 kr. Det er uheldig å trekke sektorene så sent i året for dette, og rådmannen anbefaler å skyve dette innsparingskravet til 2011.

Reduksjon barn- og unge, tidlig innsats

Det er i vedtatt handlingsprogram lagt inn innsparingseffekt av prosjekt "tidlig innsats". Det er for tidlig å legge inn virkninger av dette i 2010 og rådmannen anbefaler at kravet på 1,5 mill kr utsettes til handlingsprogram 2011-2014.

Økte energiutgifter 2010

Samtlige sektorer melder om økte energiutgifter i 2010. Rådmannen vil avvente sektorenes endelige resultat for 2010 og komme tilbake til situasjonen i forhold til eventuelle negative disposisjonsfond i 1. tertialrapport 2011/handlingsprogram 2011-2014.

Sentrale disposisjonsfond

Til fond for amortisering av premieavvik avsettes 15,2 mill kr. Fondet vil etter det være på 78,2 mill kr. Akkumulert premieavvik vil i følge prognosene være 345,7 pr 31.12.2010.

Til å saldere netto endringer i samlet tertialrapport (se omtale under kap.4 sektorrapportene), må det brukes 16,135 mill kr av sentralt disposisjonsfond. Etter disponeringer pr. 2. tertial står det om lag 39,3 mill kr på det sentrale disposisjonsfondet. Forventet underskudd i sektorene (-38,5 mill kr) og besparelse vedr. erstatning til barnehjemsbarn (15 mill kr) innebærer at det ved årets slutt vil være omlag 15 mill kr på disposisjonsfondet.

Nytt korrigert netto driftsresultat:

Tekst	Beløp i 1000 kr
Netto driftsresultat vedtatt budsjett 2010	66 734
Overføringer til investeringer vedtatt budsjett 2010	-22 957
Korrigert netto driftsresultat vedtatt budsjett	43 777
Redusert korrigert netto driftsresultat 1. tertial + øvrige endringer	-34 585
Korrigert netto driftsresultat før 2.tertial	9 192
Bruk av disposisjonsfond 2. tertial 2010	-16 135
Avsetning til amortisering av premieavvik 2. tert.	15 225
Nytt korrigert netto driftsresultat	8 282
Prognose underskudd sektorene	-37 800
Korrigert netto driftsresultat 2010	-29 518

Anvendelsen av korrigert netto driftsresultat:

Pr. 2 tertial 2010	
Tekst	Beløp
Korrigert netto driftsresultat	- 29,5
Avsetning til kommunefondet (prisjustering)	-13,2
Finansiering av investeringer	-5,0
Avsetning amortisering premieavvik	-15,2
Bruk av disposisjonsfond	62,9

Dette betyr at vi taper det sentrale fondet dersom prognosene på overforbruk slår til.

4. Sektorrapportene

Sektor 1 – Budsjett området til "Gamle Rådmannens stab"

Driftsbudsjettet for ordinær drift i sektor 1 forventes å gå i balanse under forutsetning av tilførsel av midler som nevnt i saken.

Økonomirådgiver til sentral økonomienhet

Lønnsmidler tilsvarende en 80% stilling overføres fra kultursektoren til sentral økonomienhet med virkning fra 01.09.2010 (190.000 kr). Dette er som en følge av omorganiseringen til sentral økonomienhet. Rammeendringen videreføres med helårsvirkning i forslag til handlingsprogram 2011-2014.

Byombudet

Byombudet ble lagt ned 1. mai 2010, og den ansatte har begynt å jobbe hos kommuneadvokaten. Det er i bystyre den 20. januar 2010 bevilget 200.000 kr til Pasient- og brukerombudet og 250.000 kr til Gatejuristen. Begge disse bevilgningene skulle finansieres over budsjettet til Byombudet og overføres Helse- og sosialsektoren. Det står igjen 280.000 kr på budsjettet til byombudet. Dette var tenkt overført overformynderiet når tidligere byombud stilling ble overført hit. Rådmannen anbefaler derfor overføring av 280.000 kr til overformynderiets budsjett.

Omorganisering personaltjenesten – teknisk korrigerings

Rådmannen anbefaler at restmidlene på posten for kjøp av personaltjenester, 636.000 kr i sektor 1 overføres til sektor 6, personaltjenesten. Det er på dette ansvaret utgiftene nå blir ført. Dette er en teknisk justering.

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 219.000 kr, som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjetttrammen.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for sektor 1:

Tiltak	I 1000 kr
Økonomirådgiver fra kultursektoren til sentral økonomienhet (sektor 1 i 2011)	190
Resterende budsjettmidler "byombudet" over til sektor 6	-280
Resterende midler kjøp av personaltjenester over til sektor 6	-636
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	-219
Sum sektor 1:	-945

Sektor 6 – Budsjettområdet til "gamle administrasjonssektoren"

Det forventes et underskudd på budsjettområdet til sektor 6 på om lag 0,5 mill kr. Dette skyldes i hovedsak merutgifter til overformynderiet og økte strømutfgifter på administrasjonsbygg.

Leieutgifter Sandens

Ny by- og samfunnsenhet skal flytte over i lokaler i Sandens i midten av november 2010. Rådmannen anbefaler at 210.000 kr i leieutgifter legges inn i økt ramme.

Hjemme PC ordning

Ordningen opphørte i 2010, og det er en merutgift på 135.000 kr. Rådmannen anbefaler tilsvarende rammeutvidelse.

Rådmannen foreslår følgende rammeendringer for sektor 6:

Tiltak	I 1000 kr
Resterende budsjettmidler "byombudet" over fra sektor 1	280
Resterende midler kjøp av personaltjenester over fra sektor 1	636
Leieutgifter Sandens 2010	210
Hjemme PC ordning	135
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	-440
Sum sektor 6:	821

Sektor 2 - Barnehageetaten

Det forventes et underskudd i barnehageetaten på 9,5 mill kr i 2010.

Dette er knyttet til forhold som er betydelig beskrevet i 1. tertialrapport 2010 og gjentas ikke her.

Barnehagedekning

Midlertidige tilbud var helt nødvendige å etablere for å nå målet om full barnehagedekning. Pr. 31. august er det ca. 115 ledige plasser, slik at kommunens plikt til å tilby barnehageplass til alle med barnehagerett ble oppfylt i 2010. Det tilbys nå barnehageplass løpende til de som søker, og det anslås at ledige plasser vil bli fylt opp i løpet av høsten/vinteren.

Midlertidige tilbud - etableringskostnader/husleie

Det ble i handlingsprogrammet avsatt 3 mill kr. i 2010, 2011 og 2012 til midlertidige plasser. Totale utgifter til midlertidige tilbud vil komme på 6,723 mill kr. I 2010 blir selve etablerings-/leiekostnadene 3,723 mill kr høyere enn det som er avsatt til formålet. Pr. 1. tertialrapport var det ikke endelig klarlagt hvor mange midlertidige plasser som skulle etableres, og hvor store kostnader dette ville bli. Basert på oppdaterte kostnadsoversikter fra Kristiansand Eiendom så vil de midlertidige barnehagene bli dyrere enn rapportert i 1. tertial. Rådmannen anbefaler tilsvarende rammeutvidelse.

Streik i kommunale barnehager – tapt foreldrebetaling i juni

På grunn av streiken i kommunale barnehager i juni tapte barnehageetaten 1,256 mill kr i redusert foreldrebetaling. Betalingsfritakene ble gjennomført på en praktisk og rask måte. Rådmannen anbefaler at innteksreduksjonen kompenseres tilsvarende.

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 2,453 mill kr, som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjettammen.

Behov for økt ressurs til sektoransvarlig i pågående byggeprosjekter

Barnehageetaten har ikke fått tilført ressurser til å delta i pågående investerings-/byggeprosjekter på Hellinga, Møllestua, Rolighedens Gård, Øvre Slettheia og Bamsebo. Noen av disse prosjektene er svært ressurskrevende for aktuelle barnehageledere, i tillegg til daglig driftsansvar. Dette er ikke innarbeidet i gjeldende behovsutredninger og prosjektene trenger aktiv involvering fra sektorrepresentantene i barnehageetaten. Det er stort behov for kompensasjoner for å kunne delta som forventet fra barnehageetaten. Barnehageetatens sektorrepresentant skal også bidra til erfaringsoverføring til neste prosjekter. Det er et samlet behov for 150.000 kr for høsten 2010. Rådmannen anbefaler tilsvarende rammeutvidelse.

Økte utgifter – spesialpedagogiske timer etter opplæringsloven: 0,5 mill kr

Opplæringsloven § 5-7 "Barn under opplæringspliktig alder som har særlig behov for spesialpedagogisk hjelp, har rett til slik hjelp". Det har vært en økning på 21 barn som får tildelt timer etter Opplæringsloven § 5.7 fra 2009 til 2010. Flere barn går i barnehage. Det er rimelig å anta at utgiftsøkningen bl.a. er en konsekvens av at det nå er et stort fokus på tidlig innsats relatert til alder, men at dette er kostnadsbesparende på sikt. Flere barn får nå en diagnose som tilsier iverksettelse av spesifikke tiltak og rettigheter, i samråd med hjelpeapparatet. Det har vært en økning i assistent-timer etter opplæringsloven §5.7. Dette antas å skyldes marginal tildeling av ressurser etter barnehageloven, som ikke er en individuell lovpålagt rettighet. Timer etter opplæringsloven § 5.7 er en lovpålagt individuell rettighet, som er forankret i en sakkyndig vurdering fra PPT. Det er derfor begrensede innsparingsmuligheter på dette feltet. Samordning av spesialpedagogtimer gjennomføres, der det finnes reelle muligheter.

Det er også press på tjenestene for tilrettelagte tiltak for barn med særlige behov (finansiert av kun statstilskudd) og minoritetsspråklige tiltak (statstilskudd og kommunalt tilskudd), men det er klart forutsatt at tildelte budsjetttrammer må holdes på disse tjenestene. Pedagogisk støtteenhet har rapportert prognose med 0,5 mill kr i merforbruk/underskudd for 2010 for de lovpålagte spesialpedagogiske tiltak (kun kommunalt tilskudd). Rådmannen anbefaler ingen rammeutvidelse på dette nå, men ønsker å se dette i en sammenheng med hele den økonomiske situasjonen til barnehageetaten ved slutten av året.

Statlig underfinansiering/kommunale tilskudd 2010:

Det er flere kommunale og private midlertidige barnehager under etablering, og det blir løpende opptak til disse nye plassene. Kommunens økonomiske ansvar blir ikke klart med hensyn til kommunale tilskudd og statlige tilskudd, før i november/desember. Det er budsjettet med økning i kommunale tilskudd for 2010, og det er forventet at økt antall plasser kan finansieres med avsatte budsjettmidler og statlige skjønnsmidler.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for barnehageetaten:

Tiltak	I 1000 kr
Midlertidige tilbud – økte kostnader	3 723
Streik i kommunale barnehager – tapt foreldrebetaling	1 256
Streik i kommunale barnehager – innsparte lønnsmidler	-2 453
Sektoransvarlig i byggeprosjekter	150
Sum sektor 2:	2 676

Sektor 3 - Helse- og sosialsektoren

Generelt

Totalt så meldes det om et underskudd i sektoren på 11,87mill kr – før bruk av sentrale sektorfond. Dette er i hovedsak knyttet til omsorgstjenestene.

Omsorgstjenesten

Hovedutfordringen for sektoren er som tidligere år aktivitetsavvik innenfor hjemmetjenestene. Tjenestenivået knyttet til både hjemmesykepleie, hjemmehjelp, brukerstyrt personlig assistent og psykiatri er for høyt i forhold til vedtatt budsjett. Dette til tross for at det er gjennomført til dels omfattende gjennomganger av alle forhold ved tjenestetildeling, organisering av tjenestene osv. Forventet netto overforbruk for omsorgstjenestene er beregnet til 20,9 mill kr.

Omdisponering av midler til gratis buss til omsorgstjenesten

Bystyret vedtok i møte 16.06.10 (sak 83/10) at bevilgningen til "Gratis – Buss – Prosjektet" overføres til drift av Grimtunet. I behandlingen av 1. tertialrapport 2010 presiserte bystyret at "Utsettelse av det nyoppussede Grimtunet må ikke skje grunnet økonomiske årsaker". Rådmannen vil i sitt forslag til handlingsprogram 2011-2014 som presenteres 27.10.10 legge til grunn at Grimtunet åpnes som forutsatt i vedtatt handlingsprogram. Ubrukt disposisjonsfond i teknisk sektor vedrørende bussprosjektet overføres til helse- og sosialsektoren, omsorgstjenesten. Dette bidrar til å redusere det akkumulerte underskuddet for omsorgstjenesten.

Det kan ikke forventes at sosialtjenesten vil kunne dekke merforbruket innenfor hjemmetjenestene fremover. For å håndtere presset på omsorgstjenesten er det foretatt beregninger på hvilke besparelser som kan påregnes ved ikke å drifte de nye sykehjemsplassene fra år 2011, etter ombyggingen på Grimtunet sykehjem.

Det er gjort studier for følgende scenarier:

- A. Grimtunets 21 sykehjemsplasser og 15 dagsenterplasser settes ikke i drift. Dette gir en årlig besparelse på **kr. 10.802.000.**
- B. Grimtunets 21 sykehjemsplasser settes ikke i drift, men 15 dagsenterplasser driftes. Dette gir en årlig besparelse på **kr. 9.749.000.**
- C. St. Joseph reduserer driften fra 37 til 13 sykehjemsplasser, 3 plasser driftes midlertidig ved andre institusjoner og 15 dagsenterplasser driftes. Dette gir en årlig besparelse på **kr. 6.352.000.**
- D. St. Joseph reduserer driften fra 37 til 13 sykehjemsplasser, 3 plasser driftes midlertidig ved andre institusjoner, mens 15 dagsenterplasser driftes ikke. Dette gir en årlig besparelse på **kr. 7.405.000.**

Det anbefales å benytte de nye sykehjemsplassene på Grimtunet. Dersom man ikke gjør det så må man regne med at Husbanktilskuddet på i alt kr. 13.154.000,- for de 21 plassene ved Grimtunet kan stå i fare for å falle bort dersom plassene ikke tas i bruk som forutsatt. Alternativene C og D innebærer at St. Joseph reduseres til en så liten institusjon at den blir driftsmessig ineffektiv og meget sårbar, spesielt ved at det kun vil være en nattevakt på huset.

Alternativene ved ikke å ta i bruk 15 nye dagsenterplasser gir en liten økonomisk gevinst, men vil medføre store konsekvenser for andre omsorgstjenester. Dagsentra gir stor effekt for relativt små investeringer. Derfor anbefales alternativ C.

Det er svært gledelig at sykefraværet i 2. tertial viser prosentvis nedgang på 11 % sammenlignet med samme periode 2009. Dette er blant de laveste registreringene på fravær i tilsvarende perioder i løpet av de siste fire årene.

Sosialtjenesten

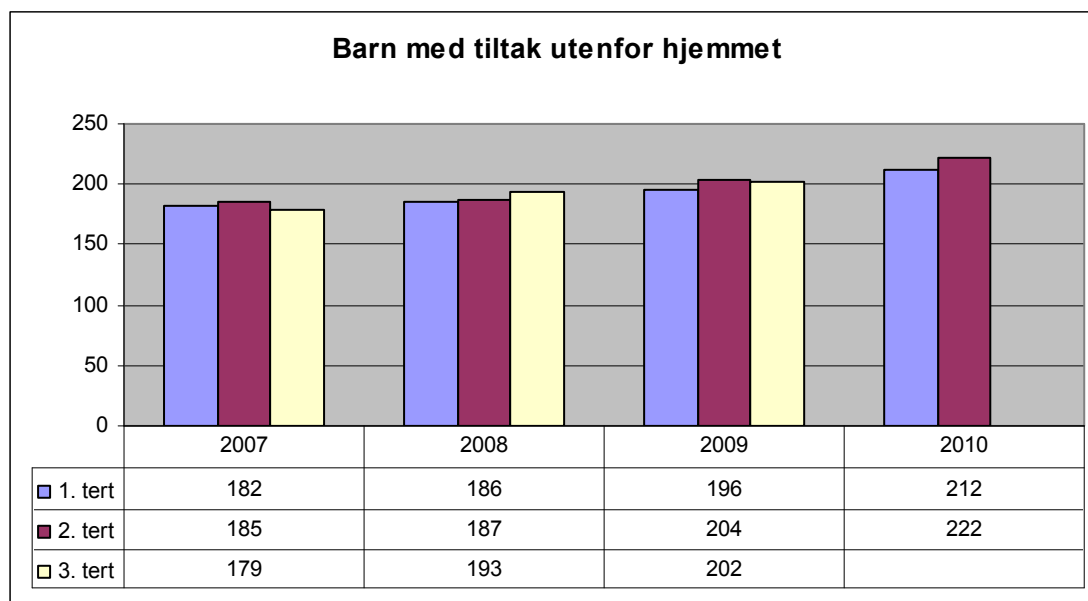
Til tross for flere år med effektivisering og omdisponering fra sosialtjenesten forventes det et positivt avvik på 9,4 mill kroner for denne tjenesten ved årets slutt. Noe av forklaringen på dette er merinntekter på integreringstilskudd i forhold til budsjett. For inneværende år bidrar dette til å minimere det samlede negative budsjettavviket for sektoren. Men dette er en kortsiktig og midlertidig løsning.

Barneverntjenesten

Barneverntjenesten hadde et merforbruk i 2009 på 10,6 mill kr. På bakgrunn av dette og økning i antall barn er det gjennomført en omfattende gjennomgang av organisasjonen.

Barneverntjenesten har de siste årene hatt en sterk økning i antall barn og familier med hjelpetiltak. Antallet har stabilisert seg i 2010. Men det har vært en markert økning i antall barn og unge som har tiltak utenfor hjemmet. Denne utviklingen medfører betydelige

merutgifter til fosterhjem- og institusjonsplasseringer. Det forventes et avvik på rundt 5 millioner i 2010 gitt samme nivået ut året. Dersom det blir ytterligere økning i antall omsorgsovertagelser, kan overforbruket bli større.

Sentrale reserver – og bruk av sektorens disposisjonsfond

Sektoren har sentrale reserver på om lag +4,6 mill kroner og en engangsbevilgning på prosjekt "Gratis buss på 2,997 mill. kr. Samlet sett betyr dette et forventet underskudd før bruk av sektorfond på om lag 11,9 mill kr. Sektorens prognose på sektorfondet pr. 31.12.2010 blir da på om lag – 30,3 mill kr.

Forklaring	Beløp i 1000 kr
Samlet prognose omsorgstjenester	-20 900
Samlet prognose barnevernstjenester	-5 000
Samlet prognose sosialtjenesten	9 428
Bruk av sentrale reserver	4 600
Total prognostisert overskridelse for HS	-11 872
Oversikt over sektorfondet til HS	
Sektorfond pr. 01.01.2010	-24 400
Brukt i 2010 (til drift og inv)	-528
Kompensert for barnevernsutgifter i 1. tertial	3 500
Fond Gratis bussprosjekt overført fra teknisk	2 997
Totalt prognose overskridelse HS	-11 872
Prognose for sektorfondet HS 31.12.10	-30 303

Andre forhold i sektor 3

Streiken 2010 – sparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 1,170 mill kr. Rådmannen anbefaler at sektoren får beholde lønnsmidler til 13 døgnåpne omsorgsenheter (458.000 kr). Dette betyr at sektoren totalt bør trekkes 712.000 kr i sparte lønnsmidler.

Økt integreringstilskudd

Det forventes 5, 445 mill kr i merinntekt på integreringstilskuddet. 4,356 mill kr (80%) av disse overføres helse- og sosialsektoren.

Trekk endring av pensjonssatsen

Rådmannen anbefaler å kompensere 1,46 mill kr vedrørende for mye trekk i forhold til endring av pensjonssatsen fra 17,5% til 15% i 2010. Midlene foreslås videreført i handlingsprogram 2011-2014.

Procapita

Rådmannen anbefaler å kompensere 0,4 mill kr vedrørende økte utgifter til fastlegeordningen. Midlene foreslås videreført i handlingsprogram 2011-2014.

VTA-plasser

Rådmannen anbefaler å kompensere 0,6 mill kr knyttet til merutgifter for VTA plasser.

Merutgift fysioterapeuter

Tilskudd til fysioterapeuter ble lagt inn i rammetilskuddet til kommunen fra 2010. Helse- og sosialsektoren er overført kronebeløpet. Det er imidlertid merutgifter på 1,2 mill kr i 2010. Rådmannen har vært i kontakt med fylkesmannen som skal undersøke dette nærmere. Rådmannen forutsetter at staten dekker merutgiftene og ønsker å avvente dette før rammeutvidelse blir anbefalt.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for helse og sosialsektoren:

Tiltak	I 1000 kr
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	-1 170
Streiken 2010 – kompensasjon for opprettholdelse av drift	458
Økt integreringstilskudd	4 356
Tilbakeføring trekk pensjonssats	1 460
Procapita	400
VTA plasser	600
Sum – sektor 3	6 104

Sektor 4 – Kultur

Driftsbudsjettet forventes å gå i balanse under forutsetning av at sektoren tilføres midler som nevnt i saken.

Økonomirådgiver til sentral økonomienhet

Lønnsmidler tilsvarende en 80% stilling overføres fra kultursektoren til sentral økonomienhet med virkning fra 01.09.2010 (190.000 kr). Dette er som en følge av omorganiseringen til sentral økonomienhet. Rammeendringen videreføres med helårvirkning i forslag til handlingsprogram 2011-2014.

Driftstilskudd til Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter

Profesjonell styreleder for *Stiftelsen Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter* ble satt inn i 2010. Det ble avtalt at den nye styrelederen skulle fakturere konsulentonorar for ekstraarbeid utover normal styrefunksjon. Denne ordningen pågikk fram til styreleder gikk inn og overtok funksjonen som daglig leder for virksomheten. Fylkeskommunen skulle betale 2/3 av ekstrakostnadene, mens kommunen tok ansvar for 1/3. Styreleder fakturerte fylkeskommunen som igjen fakturerte kommunen for en tredjedel. Disse regningene er hos

kultursektoren dekket fra det ordinære kommunale driftstilskuddet til Bredalsholmen. Dermed har vi i 2010 overført et driftstilskudd som er 141.081 kr lavere enn budsjettvedtaket.

Fylkeskommunen har ikke redusert sitt ordinære driftstilskudd som følge av ekstrakostnadene ved profesjonell styreleder. Rådmannen anbefaler en rammeutvidelse på 140.000 kr til oppjustering av driftstilskuddet i 2010.

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 636.000 kr, som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjetttrammen.

Midlertidig svømmehall – ekstrabevilgning gjort 1. tertial 2010

Kommunalutvalget gjorde i sak nr 11/10 vedtak om at bevilgningen til midlertidig svømmehall måtte økes og innarbeides i tertialrapporten. På denne bakgrunn ble 6,2 mill kr innarbeidet i 1. tertialrapport 2010.

Nå er omstendighetene endret og svømmehallen er midlertidig åpnet (jmf sak i kommunalutvalget 6. september 2010). Kultursektoren regner med å bruke om lag 2,33 mill kr i 2010 av bevilgningen på 6,2 mill kr gjort i 1. tertial 2010. Dette betyr at 3,87 mill kr anbefales å trekkes tilbake i 2010 – og nye tall blir lagt inn i 2011. Rådmannen ønsker å kvalitetssjekke tallene vedrørende svømmehallen, og kommer tilbake til anbefalinger i handlingsprogram 2011-2014.

Overføring fra drift til investering

Rådmannen anbefaler at det overføres 34.000 kr fra drift til finansiering for å finansiere tilsvarende overforbruk på investeringsprosjekt vedrørende kulturskolen.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for kultursektoren:

Tiltak	I 1000 kr
Overføring av 80% økonomirådgiverstilling til sentral økonomienhet (sektor 1 i 2010)	-190
Bredalsholmen dokk og fartøyvernseater – økt driftstilskudd	140
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	-636
Midlertidig svømmehall – ubrukte midler i 2010	-3 870
Overføring til investering	34
Overføring fra drift til investering	-34
Sum – sektor 4	- 4 556

Sektor 5.1 – Teknisk sektor

Driftsbudsjettet forventes å gå mot et overforbruk på 9,7 mill kr.

Teknisk direktør – stab + politisk virksomhet

Brantjenesten

Kristiansand brann og redning IKS (KBR) får en betydelig lavere pensjonskostnad enn forutsatt i budsjettet for 2010 og det vil derfor være naturlig å redusere tilskuddet fra kommunene med denne reduksjonen. Ut fra de budsjettall som Eierkommunene har mottatt fra KBR vil en reduksjon i pensjonskostnadene knyttet til brantjenesten fra 17,5 % til 7,75 % utgjøre 3,39 mill kr. Kristiansands andel utgjør 65 % av dette - ca kr 2,2 mill kr.

Eierkommunene har sendt brev til KBR om saken.

Ingeniørvesenet

Kommunal vei - vintervedlikehold

Det er bevilget 30,2 mill kr til vinterdrift av kommunale veier inkl. ca 9 mill i ekstrabevilgning fra 1. tertial. Pr. 2. september var det bokført 25,9 mill kr. Tar en med påløpte/ikke bokførte kostnader og faste beredskapskostnader som kommer i slutten av året, forventes det at bevilget budsjett skal dekke dette. Det er ikke dekning for brøyteskader/erstatninger som antas å bli ca 1 mill kr. I tillegg kommer også eventuelle kostnader til strøing, salting og brøyting før årsskiftet. Årsprognose med en gjennomsnittshøst er at tjenesten kommer ut med et underskudd på 2,5 mill kr. Avviket kan bli både større og mindre. Inndekning av underskudd vurderes i årsoppgjøret.

Offentlige toaletter

Budsjettet er redusert med 0,4 mill kr ifht fjoråret. Selv med reduserte kostnader med bortfall av bidrag til toalettene på "Slottet" og lite hærverk hittil, mangler ca 0,38 mill kr i budsjettet for å kunne dekke faste kostnader til leie av lokaler og renhold. Det er ikke funnet mulige besparelser på drift utenom å stenge, så evt. underskudd dekkes inn på andre områder enn toalettene.

Fyllplasser/deponier

Industrideponiene har de siste åra blitt finansiert av næringsinntekter. Siden Renovasjonen sin næringsdrift er overført til Avfall Sør, mangler finansiering av deponiene. Det pågår en prosess med hvilke ansvar og kostnad som skal ligge i Ingeniørvesenet og hvilke som skal overføres til Avfall Sør. Sannsynligvis overføres ikke kostnader som er forbundet med drift og etterdrift av industrideponier da disse ikke kan finansieres over renovasjonsgebyrene.

Av inntekter som ikke er overført til Avfall Sør er mottak av forurensede masser til Strandkantdeponiet. Det er beregnet en restkapasitet på ca 36.000 m³. Potensielle inntekter her er i underkant av 3,5 mill kr med dagens leveringspris, men det er usikkert når en kan forvente større inntekter. Dette er avhengig av andre aktørers behov for å levere forurensede masser. Eventuelle inntekter motregnes mot kostnader for alle deponier kommunen har ansvar for og merinntekt utover dette tilføres bykassa. Prognose for merforbruk er 1,2 mill kr.

Næringsavfall

I forbindelse med overføring av inntekter på næringsavfall til Avfall Sør Bedrift AS, så ble det også avtalt å levere tjenester innen papirinnsamling etter de markedspriser som private aktører leverer samme type tjenester for. Ingeniørvesenet har sammen med Avfall Sør Bedrift AS jobbet med å levere flere og bedre tjenester til næringskundene i regionen. Etter en evaluering etter første 1/2 –år er det relativt tydelig at det kan bli vanskelig å få til en økonomisk bærekraftig leveranse innen disse tjenestene både på kort og lang sikt. Hovedgrunnen er at tjenesten er relativt kapitalkrevende pga mange tilpasninger på utstyr og store forskjeller i ønsker fra kundene. Det er også meget begrenset mulighet for å selge overskuddskapasitet til andre aktører. Prognose på underskudd er ca. 1 mill kr, og det er derfor igangsatt prosess for å se på nedbemanning eller avvikling av tjenestene med innsamling av papir, papp, plast, glass, containere, mm.

Vann og avløp

Avdelingen har også i år store utfordringer i driften. Dette løses for inneværende år ved å bruke økte fondsreserver grunnet lavere rente enn budsjettet. Midler ble bevilget i 1. tertial.

Vann prosess seksjon

Det forventes mer kjøp av vann enn budsjettet da Rossevann blir satt i drift senere enn planlagt. Beløpet er usikkert. I høst skal ledningen opp Myrbakken legges om, og det betyr fortsatt begrenset produksjon fra Rossevann. Det tas en gjennomgang av økonomien ved TIV (Trondstadvann interkommunale vannverk), og det vil bli fremmet forslag om å redusere

vannprisen i siste kvartal. Merforbruket på kjøp av vann anslås til ca 1,2 mill kr (forutsatt redusert pris), som reduseres til et totalt merforbruk på ca 0,4 mill kr grunnet lavere forbruk enn budsjettert på pumpestasjonene.

Bidrag fra VA til dekning av kapitalkostnader

Kalkulasjonsrenta som benyttes i selvkostkalkylene for VA-tjenestene er foreløpig 1,03 % lavere en forutsatt i budsjettet for år 2010. Det er også endringer i investeringsnivået. Samlet anslås kapitalkostnaden dermed å bli redusert med ca 8,7 mill kr. Dette er 0,7 mill kr mer enn det som ble rapportert i 1. tertial, og innebærer tilsvarende redusert overføring til "bykassa". Endring på 1 % rente i år 2010 utgjør 5,6 mill kr.

Plan- og bygningsetaten

Konsekvenser av ny plan- og bygningslov samt endringer i type saker

Enheten har over tid rapportert usikkerhet knyttet til konsekvenser av ny plan- og bygningslov. Denne usikkerheten har i særdeleshet vært knyttet mot endringer i oppgaver og bortfall av inntektsgrunnlag. Det har også det siste året vært en tydelig endring i type byggesaker som kommer til behandling i enheten.

Plan- og bygningsetaten får sannsynligvis et underskudd på ca 5 mill kr, der ca 3 mill kr relaterer seg til byggesak og 2 mill kr til plansaker.

Rådmannen foreslår at enhetens disposisjonsfond brukes til å dekke deler av underskuddet på 5 mill kr. Dekning av resterende underskudd vurderes i årsoppgjøret.

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 605 kr (selvkostområdet er tatt hensyn til), som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjettammen.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for teknisk sektor:

Tiltak	I 1000 kr
Streiken 2010 – innsparte midler	-605
Sum - sektor 5.1	-605

Sektor 5.2 – Kristiansand Eiendom

Kristiansand Eiendom går mot et underskudd på 1 mill kr hvorav 0,75 mill kr er knyttet til småbåthavnene og selvkostbegrepet. Resterende beløp er merutgifter knyttet til byggservice og sviktende inntekter.

Småbåthavnene

Det er avvik på inntektssiden fordelt på forskjellige inntektsposter, men i sum oppnås likevel budsjettert balanse på inntektssiden. Det forventes derimot et overforbruk på kostnadssiden. I hovedsak er avviket knyttet til økte kostnader til innleid hjelp. Videre forventes det kostnader utover budsjett knyttet til anleggstrøm i båthavnene. Totale merutgifter vil dekkes inn av eget fond eventuelt nedjustert budsjett i 2011.

Byggservice – Drift & vedlikehold

Det er til dels store variasjoner innenfor de ulike team i byggservice drift. Den største usikkerheten knytter seg til serviceteamet (utfører vedlikeholdsoppdrag på bestilling av både eier og leier av bygg), som isolert rapporterer om et underskudd i overkant av kr 2,0 mill. I

hovedsak er det inntektsanslaget som utgjør usikkerheten. Kristiansand Eiendom har hatt utfordringer med oppgradering av vedlikeholdsprogrammet ISY, som har ført til et betydelig etterslep av utfakturering av oppdrag. Totalt melder tjenesten om et forventet overforbruk på 0,75 mill kr.

Renholdstjenesten

Foreløpige anslag for alle team viser en inntekt utover budsjett på kr 0,500 mill. Beregningene av lønnsprognoser er noe usikre grunnet innslags tidspunkt på ny lønn etter forhandlinger samt konsekvens av streik. Totalt for Kristiansand Eiendom utgjør dette et merforbruk i forhold til budsjett på 0,25 mill kr.

Streiken 2010

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 1,059 mill kr, som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjettammen.

Rådmannen foreslår følgende rammeendring for Kristiansand Eiendom:

Tiltak	I 1000 kr
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	- 1 059
Sum - sektor 5.2:	-1 059

Sektor 7 – Skole

Skoleetaten forventer et merforbruk på om lag 6 mill kr for inneværende år. Dette vil gi et samlet negativt disposisjonsfond på 12,8 mill kr.

Ved avslutning av budsjettåret 2009 viste regnskapet et underskudd på -12,8 mill. kr etter avsetning til bundne fond og sentralt reservefond. Skoleetatens netto disposisjonsfond pr. 01.01.10 utgjorde -6,8 mill. kr, der den enkelte resultatenheter har en positiv eller negativ andel i fondet.

AGENDA Kaupangen – konsulentutgifter

Skoleetaten har i 2010 betalt 265.000 kr. til konsulent AGENDA Kaupangen i forbindelse med utarbeidelse av rapport om sammenslåing av barnehageetaten og skoleetaten til ny oppvekstsektor. Rådmannen anbefaler tilsvarende rammeutvidelse.

For mye trekk pensjonssats

Rådmannen anbefaler at skoleetaten tilføres 290.000 kr vedrørende for mye trekk knyttet til justering av pensjonssatsen fra 17,5% til 15% i 2010. Beløpet anbefales videreført i handlingsprogram 2011-2014.

Gjestelever

Det er foretatt økonomisk avregning for første halvår for gjestelever med enkeltvedtak om spesialundervisning hjemmehørende i Kristiansand men bosatt i andre kommuner. Disse elevene er etter vedtak i fylkesnemnda (fremmet av barnevernet) fosterhjemsplassert utenfor kommunen. Slike vedtak fattes løpende hele året og er av den grunn vanskelig å beregne omfanget av. Skoleåret 2008/09 var antallet 14 elever, mens det for skoleåret 2009/10 endte på 18. Foreløpige tall for skoleåret 2010/11 viser en ytterligere økning opp til totalt 23 elever med spesialundervisning. I tillegg har også den særskilte tilretteleggingen (omfanget av spesialundervisning) for disse gjesteelevne økt betydelig. Gjestelever i andre kommuner ville alternativt gitt kostnader i Kristiansand, men det er en betydelig merutgift knyttet til at eleven er plassert i annen kommune da utgiftene til spesialundervisningen her dekkes fullt og helt (100%). Merutgiftene til alle gjestelever ut over avsetningen i budsjettet

kan i 2010 bli på nærmere 4 mill. kr. Rådmannen ønsker å se dette i sammenheng med situasjonen i barnevernet og vil vurdere saken i handlingsprogrammet for 2011-2014.

Økte energiutgifter

Det er også registrert en betydelig økning i energiutgiftene i 2010. De økte utgiftene skyldes den ekstremt kalde vinteren som har gitt generelt høyere forbruk, høyere priser på deler av forbruket samt høyere nettleie på prioritert kraft. I tillegg til de per 2. tertial registrerte merutgiftene får vi opplyst at avregning av nettleie for 2010 gjøres etterskuddsvis i januar 2011. Denne avregningen antas å gi relativt høye merutgifter. Energiforbruket på den enkelte skole styres sentralt av Kristiansand eiendom for å sikre en effektiv drift. Merutgiftene for skoleetaten kan i 2010 komme opp i 4 mill. kr.

Økte energiutgifter er en utfordring i alle sektorene. Rådmannen har ikke anbefalt å kompensere noen sektorer for økte energiutgifter, men ønsker å vurdere situasjonen i 1. tertialrapport 2011 sett i sammenheng med eventuelle negative disposisjonsfond.

Streiken våren 2010 – inntektssvikt

Skoleetaten har beregnet et inntektstap på 809.000 kr. knyttet til foreldrebetalingen i SFO som følge av streiken. Det er også beregnet et inntektstap ved Kongsgård skolesenter på 21.000 kr. relatert til betalingskurs for betalingslever (gjestearbeidere).

Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler

Streiken 2010 medførte en besparelse i lønnsutgiftene på 11,34 mill kr, som rådmannen anbefaler trekkes ut av budsjettammen.

Streiken 2010 – noen skoler beholder deler av innsparte lønnsmidler

Rådmannen vil anbefale at 5 skoler som er i en utbyggingsfase får beholde 20% av de innsparte lønnsmidlene. Disse skolene er; Karl Johans Minne, Haumyrheia, Grim, Øvre Slettheia og Solholmen.

Rådmannen foreslår følgende rammeendringer for skoleetaten:

Tiltak	I 1000 kr
Konsulentutgifter sammenslåing av barnehageetaten og skoleetaten	265
For mye trekk pensjonssats	290
Streiken 2010 – reduserte inntekter SFO	809
Streiken 2010 – innsparte lønnsmidler	- 11 340
Streiken 2010 – kompensasjon pga utbyggingsfase	200
Sum – sektor 7	- 9 776

5. Budsjettreguleringer

I oversikten nedenfor oppsummeres foreslåtte budsjettreguleringer.

Tiltak:	Økte utgifter/ Red.inntekter.	Red.utgifter/ Økte inntekter:
Sektor 1 - Budsjettområdet		
Økonomirådgiver fra kultursekoren til sentral økonomienhet fra 01.09.2010	190	
Resterende budsjettmidler fra byombudet over til sektor 6 overformyndieret		280
Resterende budsjettmidler fra kjøp av personaltjenester over til sektor 6		636
Streiken innsparte lønnsmidler		219
Sum sektor 1:	190	1 135
Sektor 2 - Barnehageetaten		
Midlertidige tilbud - økte kostnader	3 723	
Streik i kommunale barnehager - tapt foreldrebetaling	1 256	
Sektoransvarlig i byggeprosjeker	150	
Streiken innsparte lønnsmidler		2 453
Sum sektor 2	5 129	2 453
Sektor 3 - Helse- og sosial		
Økt integreringstilskudd (80%)	4 356	
For mye trekk endring av pensjonssats	1 460	
Procapita	400	
VTA plasser	600	
Streiken kompensasjon 13 døgnåpne institusjoner (avsettes til fond)	458	
Streiken innsparte lønnsmidler		1 170
Sum - sektor 3:	7 274	1 170
Sektor 4 - Kultur		
Økonomirådgiver fra kultursekoren til sentral økonomienhet fra 01.09.2010		190
Bredalsholmen økt driftstilskudd	140	
Trekk svømmehallen		3 870
Streiken innsparte lønnsmidler		636
Sum - sektor 4:	140	4 696
Sektor 5.1 - Teknisk		
Streiken - innsparte lønnsmidler		605
Sum - sektor 5.1	-	605
Sektor 5.2 - Kristiansand Eiendom		
Streiken - innsparte lønnsmidler		1 059
Sum - sektor 5:	-	1 059
Sektor 6 - Budsjettområdet		
Resterende budsjettmidler fra byombudet over til sektor 6 overformyndieret	280	
Resterende budsjettmidler fra kjøp av personaltjenester over til sektor 6	636	
Leieutgifter Sandens	210	
Hjemme PC ordning	135	
Streiken - innsparte lønnsmidler		440
Sum - sektor 6	1 261	440
Sektor 7 - Skoleetaten		
Konsulentutgifter vedrørende sammenslåing av skole og barnehage	265	
For mye trekk endring av pensjonssats	290	
Streiken 2010 - reduserte inntekter SFO	809	
Streiken 2010 - kompensasjon skoler i utbyggingsfase	200	
Streiken 2010 - innsparte lønnsmidler		11 340
Sum - sektor 7 - skoleetaten	1 564	11 340
Sektor 9 - Frie inntekter, netto finans m.v.		
Renteutgifter	12 000	
Utbytte Agder Energi AS	5 427	
Utbytte Avfall Sør	1 832	
Avdrag på lån	176	
Premieavvik		12 025
Pensjon KLP		3 200
Avsetning fond premieavvik	15 225	

Integreringstilskudd		5 445
Momskompensasjon investeringer	7 000	
Overført momskompensasjon	425	
Energiprogram	560	
Effektivitetskrav barn og unge - skyves på HP 2011-2014	1 500	
Bruk av sentralt disp.fond		16 135
Sum - sektor 9:	44 145	36 805
SUM:	59 703	59 703

I tillegg overføres disposisjonsfond fra teknisk sektor vedrørende bussprosjekt til helse- og sosialsektoren, omsorgstjenesten.

6. RAPPORTERING KOMMUNEPLANEN - ARBEIDSGIVERPOLITIKK

EN KOMMUNE I UTVIKLING – ARBEIDSGIVERPOLITIKK

En kommune i utvikling				
Nr	Periodemål for hele perioden – beskrivelse av indikator	Status 2008	Mål 2010	Status 2. tertial
1	<p>Arbeidskraft Rekruttere og beholde god arbeidskraft.</p> <p><u>Indikatorer:</u> Andel ansatte med deltidsstillinger (*1) Stolthet over egen arbeidsplass (MTU*2)</p>	59% 4,7	50%	57% 4,7
2	<p>Mangfold Mangfoldet og likestilling blant ansatte prioriteres.</p> <p><u>Indikatorer:</u> Antall kvinner med deltidsstillinger (*1) Andel kvinnelige ledere (*3)</p>	3272 59%	3100 60%	3178 56%
3	<p>Kompetanseutvikling Ansatte opplever større mulighet til faglig og personlig utvikling i jobben.</p> <p><u>Indikator:</u> Antall enheter som har kompetanseplan</p>	70	95	-
4	<p>Arbeidsmiljø Redusere sykefravær og øke trivsel.</p> <p><u>Indikator:</u> Sykefravær i % av årsverk (*4) Samarbeid med kolleger (MTU*2) Innholdet i jobben (MTU*2) Helhetsvurdering, hvor fornøyd ansatte er med arbeidssituasjonen (MTU*2)</p>	9,5% 4,9 4,6 4,7	8,0% 5,2 5,1 4,8	8,4% 5,0 4,9 4,6
5	<p>Kommunikasjon Ansatte har tilstrekkelig informasjon for å yte gode tjenester.</p> <p><u>Indikator:</u> I hvilken grad får du tilstrekkelig informasjon til å gjøre en god jobb (MTU*2)</p>	4,6	4,8	5,0

*1. Noen vil kunne ha flere deltidsstillinger som til sammen blir full stilling, men disse blir likevel telt med. Kilde: Visma Enterprise.

*2. MTU (Medarbeidertilfredshetsundersøkelsen) gjennomføres annet hvert år. 2007 (her oppgitt som 2008), 2009 (her oppgitt som 2010) osv. Skala er fra 1-6 hvor 6 er best.

*3. Tall er hentet fra rapport i Visma Enterprise. Kommunes personaldatasystem per 31.08.2010.

*4. Tall er hentet fra Corporater. Tall per 30.06.2010.

Arbeidskraft

Det har vært arbeidet med å følge opp tiltakene fra rapporten fra arbeidskraftprosjektet. I tillegg deltar Helse- og sosialsektoren EU-prosjektet DC Noise (Demographic change: New opportunities in a shrinking Europe). Målet er å rekruttere og beholde tilstrekkelig kvalifisert personell i kommunen. Helse- og sosial avslutter heltidsprosjektet sitt høsten 2010 og en sluttrapport fra UiA, som er engasjert til følgeforskning, vil foreligge høsten 2010.

Mangfold

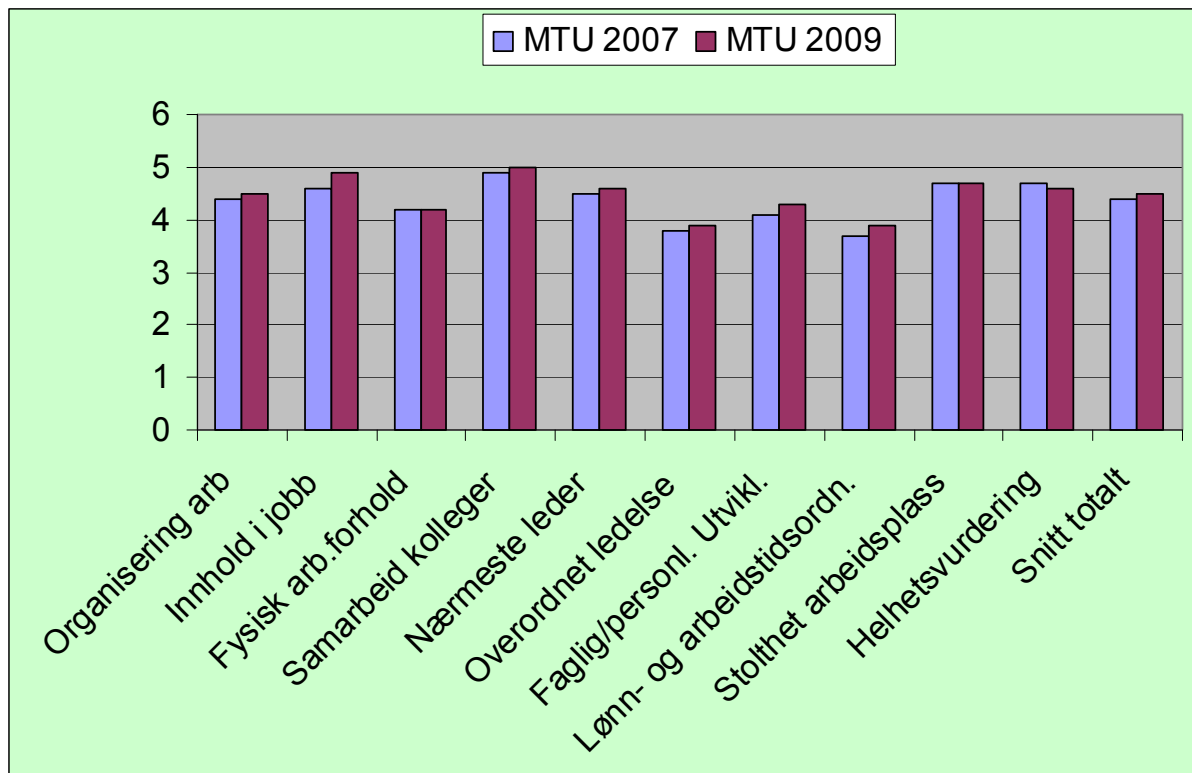
Det har vært arbeidet med å følge opp tiltakene fra rapporten fra arbeidskraftprosjektet. Det er fokus på å rekruttere kvinner inn i lederstillinger, sette fokus på likelønn og at typiske kvinneyrker i større grad må kunne tilby heltidsstillinger. Videre arbeides det med rekruttering av innvandrere i forbindelse med Helse- og sosial sitt EU-prosjekt DC Noise (Demographic change: New opportunities in a shrinking Europe). Erfrainger derfra vil kunne overføres til resten av kommunen.

Kompetanseutvikling

Det er gjort kartlegging av alle ansattes kompetanse i henhold til Hovedtariffavtalens bestemmelser. Etter kartleggingen skal enheter har kartlagt hvilken kompetanse en har behov for i staben, få frem gapet mellom status og ønsket situasjon, og til slutt utarbeide en strategisk kompetanseplan. Det varierer hvordan enhetene har fulgt opp dette. Og i 2010 og 2011 vil det bli mer fokus på oppfølging av dette arbeidet.

Arbeidsmiljø

Det er gjennomført MTU (medarbeidertilfredshetsundersøkelse) våren 2007 og 2009. Ny undersøkelse vil bli gjennomført våren 2011. Det har vært påpekt fra rådmannen at samtlige arbeidsplasser har plikt til å følge opp undersøkelsen ved å presentere resultatene for ansatte. Videre at ansatte blir med å diskutere forslag til forbedringer og prioriterer hvilke tiltaks som skal iverksettes i form av en tiltaksplan. For mange er resultatene fra 2007 forbedret i 2009. Sektorer og enheter arbeider fortsatt med å iverksette tiltak som en ble enige om i etterkant av undersøkelsen i 2009.

Sykefravær:

Sykefraværet på kommunenivå viser en nedgang fra 2009 til 2010. Pr. 1 halvår 2010 var sykefraværet 8,4% mot 9,5% i 2009. Det er en tendens i samfunnet generelt første halvår av 2010 at fraværet synker. Noe kan skyldes fokusering på sykefravær i media i forbindelse med ny IA-avtale, og at arbeidsgivere dermed også blir flinkere til å tenke forebygging og tiltak.

Helse- og sosialsektoren har over tid vært den av sektorene i kommunen som har høyt fravære over tid. Sektoren har derfor satt i gang et 2-årig prosjekt for å redusere sykefraværet. Prosjektet startet opp i 2010 og er foreløpig inne i kartleggingsfasen. I Teknisk sektor har Byggservice hatt et prosjekt for å redusere sykefraværet, og tiltakene som ble innført i prosjektperioden er fortsatt et tilbud til ansatte. Enheten har redusert sykefraværet i prosjektperioden.

Barnehageetaten sliter også med høyt sykefravær, og har de siste årene satt i verk ulike tiltak som støydemping og ergonomisk tilrettelegging i enkelte barnehager. Disse tiltakene vil bli videreført til flere barnehager i 2010. Videre har barnehageetaten hatt sykefravær som tema på sine ledermøter med erfaringsutveksling og eksempler på god praksis på forebygging og oppfølging av sykefravær.

Diagram 1. Kristiansand kommune 1. halvår:

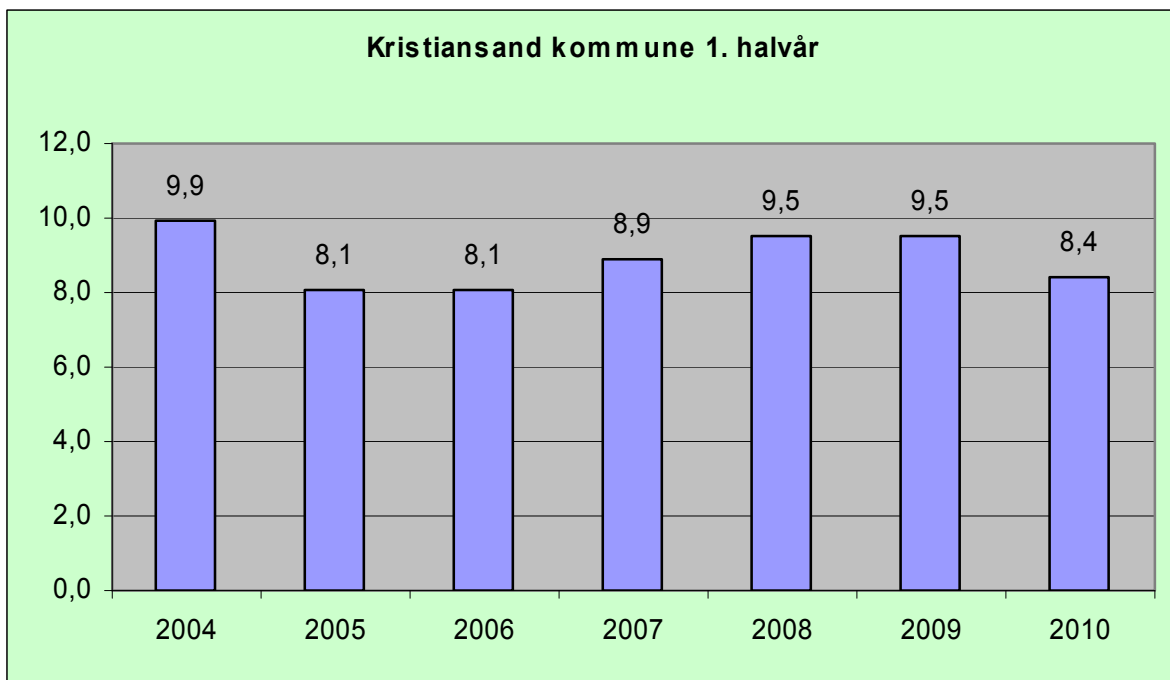

Diagram 2. Kristiansand kommune totalt per år:

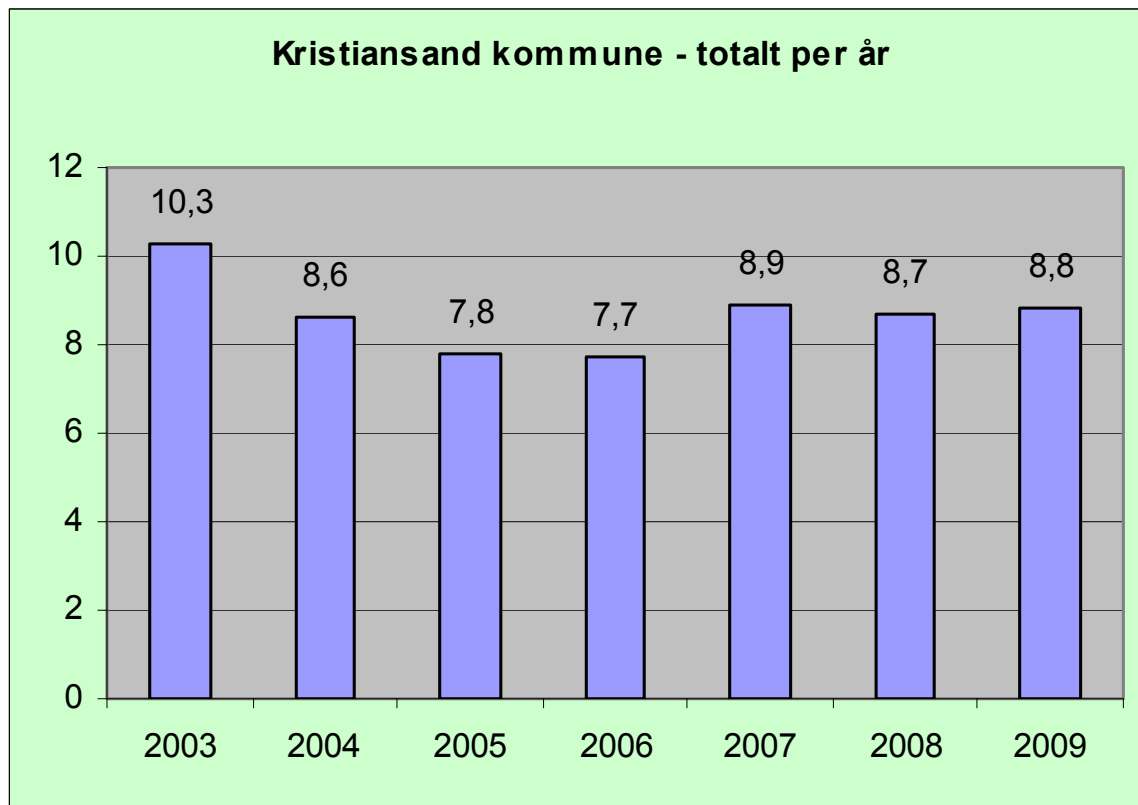
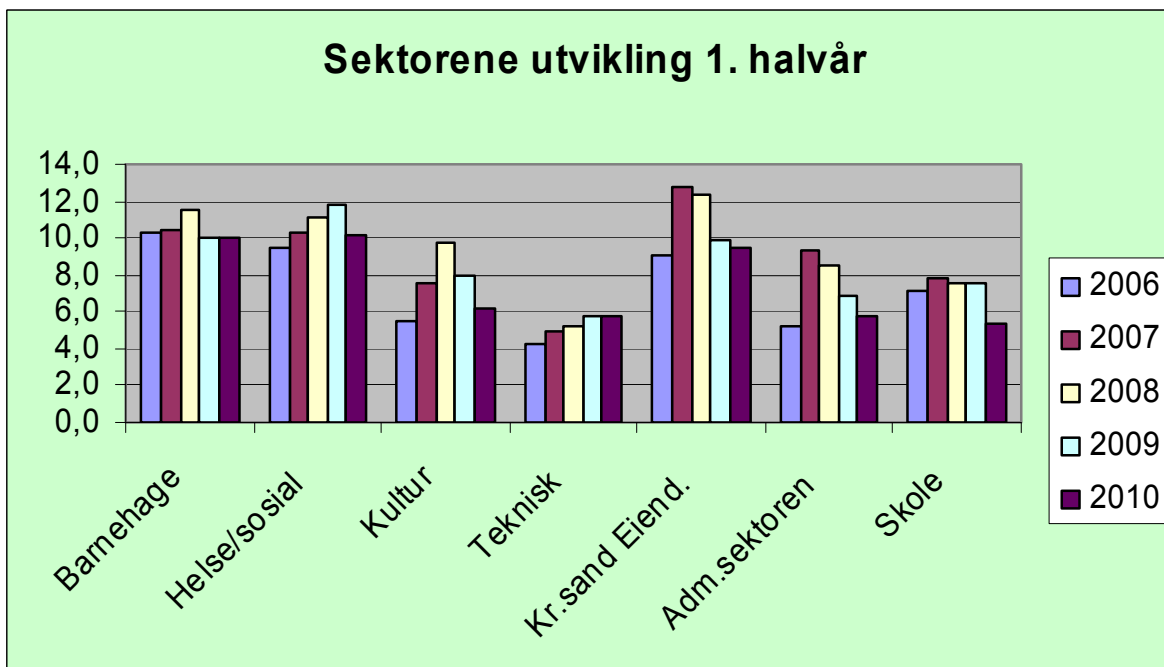

Diagram 3. Sektorene 1. halvår med utvikling de siste 5 år:

Punkt 90/10: 2. tertialrapport 2010 - investeringsdelen

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

Revisors uttalelse

Dato: 29.09.2010
Saksnr.: 201008402-1
Arkivkode E: 212
Saksbehandler: Arne Henrik Lukashaugen

Saksgang	Møtedato
Kommunalutvalget	12.10.2010
Formannskapet	20.10.2010
Bystyret	27.10.2010

2. tertialrapport 2010 - investeringsdelen

Sammendrag:

Denne saken dreier seg kun om investeringsdelen da driftsdelen fremmes parallelt som egen sak. Det er lagt vekt på avvik, dvs overskridelser eller besparelser knyttet til de enkelte prosjekter. Investeringsinstruksen har bestemmelser om at avslutning av investeringsprosjekter skal forelegges bystyret. Sektorene benytter tertialrapporten til å foreta en rekke tekniske budsjettreguleringer som i liten grad omtales i saken, men kun innarbeides i forslag til budsjettreguleringer. I tråd med tidligere praksis fremmes også enkelte nye investeringsprosjekter og omdisponeringer i tertialrapporten.

Den største tilleggsbevilgningen for 2010 isolert gjelder økning av kostnader til flomsikring Auglandsbukta med 4,8 mill kr. For å unngå å tappe kapitalfondet foreslås å øke låneopptak for å finansiere forskotterte spillemiddelprosjekter med 14,8 mill kr. Tilleggsbevilgningsbehovene er nærmere omtalt i saken. Markedssituasjonen har medført at kostnadene på en rekke prosjekter kan nedjusteres. Betydelig tidsforskyvning av gjennomføring medfører at totalt investeringsvolum reduseres ytterligere med 63,0 mill kr. Dette medfører også at momskompensasjon i driften blir redusert. Det vises i denne forbindelse til 2. tertialrapport for driften der det fremgår at det er nødvendig å nedjustere anslaget for momskompensasjon.

Låneopptak reduseres samlet med 49,3 mill kr. Kapitalfondet styrkes med 14,8 mill kr , mens det benyttes 0,5 mill kr fra drift til investeringer. Byggefondet styrkes med 3,7 mill kr.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret tar 2. tertialrapport investeringsdelen til etterretning.
2. Tilleggsbevilgninger, omdisponeringer, avslutninger av prosjekter og budsjettreguleringer som er omtalt i saken vedtas.

Tor Sommerseth
rådmann

Terje Fjellvang
økonomidirektør

Trykte vedlegg: Revisjonsrapporter knyttet til avslutning av investeringsprosjekter.

Utrykte vedlegg: Budsjettreguleringsskjemaer

Det henvises til 2.tertialrapport driftsdelen vedrørende sektorenes tertialrapporter

Bakgrunn for saken :

Denne saken dreier seg kun om investeringsdelen da driftsdelen fremmes parallelt som egen sak. Hovedutvalgene er pålagt tertialvis rapportering til bystyret og denne saken tar utgangspunkt i tertialrapportene fra de respektive sektorer til sine hovedutvalg. Forhold som må videre til bystyret er innarbeidet i denne saken. For å begrense omfanget er det forutsatt at generell rapportering om investeringsprosjektenes fremdrift, gjøres i hovedutvalgene. Det er lagt vekt på avvik, dvs overskridelser eller besparelser knyttet til de enkelte prosjekter. I tråd med tidligere praksis fremmes også enkelte nye prosjekter og omdisponeringer i tertialrapporten.

I det etterfølgende er forslag til omdisponeringer, tilleggsbevilgninger og sluttregnskap kommentert. Avslutninger av prosjekter skjer i hovedsak i tertialrapport 2, men enkelte prosjekter er også tatt med i denne rapporten. Ubetydelige korreksjoner, samt tekniske budsjettreguleringer, er kun omtalt samlet og detaljene vil fremgå av forslag til budsjettreguleringer som følger saken som uttrykt vedlegg.

Organisasjon og økonomi

Prosjekt 4600042 - Oppgradering Microsoft

I forbindelse med investeringsprosjekt 4600042 - Oppgradering Microsoft - overføres momskompensasjonsbeløp på kr 425.000 fra drift til dekning av investeringsprosjektet. Jfr også kommentarer til dette prosjektet i 1. tertialrapport bystyresak 99/10. I realiteten er dette en tilleggsbevilgning til dette prosjektet da momskompensasjon knyttet til investeringsprosjekter i all hovedsak beholdes i driften.

Overgang til Public 360.

Tiden er overmoden for å skifte ut det gamle arkiv- og saksbehandlersystemet Doculive(KRISS) med ny versjon Public 360.

KRISS er i stor grad spesialtilpasset våre lokale løsninger og behov, og leverandøren Software Inovation kan ikke lenger supportere systemet, noe som gjør situasjonen svært sårbar. Politisk sekretariat sliter allerede i dag med å produsere i KRISS.

Organisasjonen vil i stor grad bli "forstyrret" av den planlagte flytteprosessen (ut av torvkvartalet tidlig vår 2011), samtidig som løsningen må være klar før valget 2011, slik at nyvalgt bystyre kan ta i bruk nytt system fra første dag. Det er derfor kritisk å kunne tegne kontrakt snarest for å sikre nok tid til innføring og opplæring.

Ny systemløsning har en pris på anslagsvis 3 mill kroner. Det i et tidligere HP avsatt 0,6 mill som et første tiltak til dette, slik at det nå trengs 2,4 mill. for å fullfinansiere løsningen.

For å sikre raskest mulig oppstart, anbefales det at en foretar en midlertidig omdisponering ved at 2,4 mill kroner flyttes fra Prosjekt for samordning av it-løsninger i Knutepunkt Sørlandet. Sistnevnte prosjekt tilføres eventuelt midler igjen i handlingsprogrammet for perioden 2011-14.

2 Barnehageetaten

Kristiansand Eiendom v/prosjektavdelingen har ansvar for følgende barnehageprosjekter: Kartheia, Møllestua, Hellinga, Kongsgård flyktningsbarnehage, Havlimyra, Roligheden Gård, Voie 17, Bamsebo og Øvre Slettheia. Totalt er det bevilget 287,9 mill.kr. til disse prosjektene, som Kristiansand Eiendom rapporterer status for.

I tillegg kommer opprydning av forurenset barnehagejord. Barnehageetaten mottar også tjenester fra Kristiansand Eiendom, når kommunale midlertidige plasser skal etableres.

Forsinkelser i flere av de vedtatte barnehageprosjektene har medført at Kristiansand kommune har hatt problemer med å opprettholde full barnehagedekning, ettersom etterspørselen etter barnehageplasser har økt. Flere av de midlertidige tilbudene er

midlertidig godkjent av blant andre Arbeidstilsynet på grunn av dårlig standard, og disse må erstattes som planlagt og vedtatt av bystyret i handlingsprogrammet.

Barnehageetaten har i barnehageplanleggingen hatt ansvar for å dokumentere og anslå best mulige prognoser for barnehageutbyggingen. Prognosene er basert på etterspørsel i samordnet opptak, disponible plasser i kommunale og private barnehager, barnehagebehovsundersøkelser og befolkningsprognoser m.m. Etter innføring av lovfestet rett til barnehageplass fra januar 2009 må Kristiansand kommune fremover bygge for en større overkapasitet. Dette skyldes at det er forventet at det er ledige barnehageplasser hele året, også utenom de minimumsfrister som staten har definert som full barnehagedekning.

Barnehageetaten har økonomisk investeringsansvar for inventar/utstyr på nye barnehagebygg, samt enkeltstående utbedringsprosjekter.

Prosjekt 4200002 – Utbedringstiltak - barnehager

Utbedringstiltak for kommunale barnehager er utført i 2007-2010 for å dekke en del av bygningsmessige tiltak som er barnehagenes eget ansvar. Prosjektet har en besparelse på kr 177.096 som foreslås flyttet til prosjekt 9982010.

Prosjekt 4200003-Utbedr.tiltak funksjonshemmede

Prosjektet for utbedringstiltak for funksjonshemmede foreslås avsluttet uten avvik innenfor kostnadsrammen på kr 250.000.

Prosjekt 9982010 – Kongsgård flyktningebarnehage:

Det er et merforbruk på 143.000 kr på inventar/utstyr. Avviket skyldes nødvendige innkjøp til garderober m.m. Det foreslås at ubrukte budsjettmidler på prosjekt 4200002-utbedringstiltak barnehager omdisponeres til prosjekt 9982010 - Kongsgård flyktningebarnehage. Prosjektet tilføres kr 177.096 fra prosjekt 4200002.

3 Helse og sosialsektoren

Følgende investeringsprosjekter avsluttes:

Prosjekt 4300018 - Nye ovner kjøkkener

Underskudd på kr 237.956 dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 4300023 - Oppussing Kontaktsenter

Underskudd på kr 150 958 dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 9347010 - St.Joseph-ombygging 2003

Prosjektets kostnad økes med kr 249.636.

Budsjettert avsetning til kapitalfond på dette prosjektet foreslås tilbakeført med kr 94.936.

Netto manglende finansiering blir kr 154.700 som foreslås dekkes ved økt låneopptak.

4 Kultursektoren

Følgende prosjekter foreslås regnskapsmessig avsluttet:

Prosjekt 4400008 - Vågsbygd kultursenter, inventar/innredning Biblioteket

Innredning og kjøp av inventar til bydelsbiblioteket som ble åpnet i fjor høst. Overforbruket kr 335.000 dekkes av bibliotekets opparbeidede disposisjonsfond.

Prosjekt 4400010 - Vågsbygd kultursenter, inventar/innredning Kulturskolen

Innredning og kjøp av inventar til undervisningsrommene som ble tatt i bruk sent i fjor høst. Overforbruket kr 34.000 dekkes ved overføring fra driftsbudsjettet inneværende år.

Prosjekt 4420102 - Innkjøp av PC-er til Biblioteket

Midlene er brukt til oppdatering av publikumsnettverket og nytt digitalt mikrofilmapparat. Prosjektet er nå ferdigstilt og kan avsluttes regnskapsmessig. Prosjektets regnskapsmessige overforbruk kr 69.000 dekkes av bibliotekets opparbeidede disposisjonsfond.

5 Teknisk sektor inkl. Kristiansand Eiendom

5.1 Teknisk sektor

Arbeidsplanen vann

Med de arbeider som er igangsatt er prognosen ut året anslått til et merforbruk på ca 1 mill kr. Dersom en ikke klarer å utføre leveransene til lavere kostnad enn prognose foreslås det at merforbruket dekkes inn over neste års budsjett på arbeidsplanen. Hvilke prosjekter dette rammer vil en komme tilbake til ved årsoppgjøret og forslag til arbeidsplanprogram for 2011.

Prosjekt 5363013 - Utvidet vannbehandling Rossevang

Dette prosjektet har en bevilgning på 34 mill kr og er nå i slutfasen. Total kostnad for å slutføre prosjektet vil bli 35,5 mill kr. Dette betyr en overskridelse på 1,5 mill kr.

Følgende forhold er årsak til at kostnadene går ut over rammen:

- Trafo ble flyttet fra behandlingsanlegget til ny trafo på utsiden av bygget.
- Betydelig ekstraarbeid for "sammensying" av ny elektrotavle mot den eksisterende tavlen
- Diverse endringer bygningsmessig i forhold til forprosjektet. Dette for å få ett funksjonelt anlegg
- Betydelig ekstraarbeid med omlegging av hovedvannledning utenfor bygget. Arbeidene ble gjort i vinter og grøften sto under vann p.g.a høy vannstand i Rossevang.
- Betydelige arbeider for utbedring av veien inn til anlegget for å få ett godt underlag for fast dekke samt sikre drenering av veien.
- Epoxymaling er blitt dyrere enn forutsatt p.g.a endret standard i forhold til opprinnelig beskrivelse.
- Nytt støttelag i bunn av filtrene ble lagt. All marmor som var i filtrene måtte da også flyttes.

Inndekning bør ikke tas over neste års arbeidsplan, da denne allerede er presert.

Rådmannen anbefaler en tilleggsbevilgning på 1,5 mill kr til å fullføre finansieringen av dette prosjektet. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 5363020 - Vannledning Torridal (samarbeid med fjernvarme)

Dette prosjektet ble initiert av fjernvarmeanlegget og gjelder ny vannledning i felles grøft fra Jernstøperiet på Dalane til det nye forbrenningsanlegget på Strai. Prosjektet ble opprinnelig kalkulert til 9 mill kr på et relativt tynt plangrunnlag. Ved 1. tertial – midt i

gjennomføringsfasen - ble prosjektet rekalkulert til 12,5 mill kr. Merkostnadene (3,5 mill kr) ble dekket fra arbeidsplanen vann (hvor to andre prosjekter - beregnet til 3,5 mill kr – ble skjøvet ut i tid).

For å unngå å påvirke forbrenningsanleggets drift ved en senere forlengelse av traseen ble det nødvendig å forlenge traseen med ca 210 meter. Kostnadene til dette - sammen med betydelige kostnader til bl.a. manuell trafikkdirigering og asfaltering - utgjør 3 mill kr og var ikke medtatt i den siste prosjektkalkylen. Total kostnad for hele prosjektet er derfor kommet opp i 15,5 mill kr. Dette betyr en pris på 7200 kr pr m ledning – som er en svært gunstig pris for en 400 mm ledning.

Inndekning på 3 mill kr bør ikke tas over neste års arbeidsplan, da denne allerede er presset.

Rådmannen anbefaler en tilleggsbevilgning på 3 mill kr til å fullføre finansieringen av dette prosjektet. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Arbeidsplanen avløp

Med de arbeider som er igangsatt er prognosen ut året anslått til et merforbruk på ca 1 mill kr. Dersom en ikke klarer å utføre leveransene til lavere kostnad enn prognose foreslås det at merforbruket dekkes inn over neste års budsjett på arbeidsplanen. Hvilke prosjekter dette rammer vil en komme tilbake til ved årsoppgjøret og forslag til arbeidsplanprogram for 2011.

Prosjekt 5393018 - Flomsikring Auglandsbukta

Prosjektet med utbedring av kulvert fra Camilla Colletsvei til Auglandsbukta har ikke kommet til utførelse enda, selv om dette er definert som et hasteprojekt.

Det er flere forhold som har forsinket framdriften, bl.a forhold til ny Vågsbygvei. I tillegg er det identifisert merkostnader gjennom detaljplanleggingsfasen. Det er tidligere bevilget 9,5 mill kr, mens oppdatert anbud inkl. forhold nevnt under gir en beregnet total kostnad på 14,3 mill kr. Påløpte kostnader hittil er ca 300.000 i utredninger og detaljprosjektering, etc. Av tiltak som har medført merkostnader nevnes:

- Fiskerenne i bunn av kulvert for å muliggjøre oppgang av fisk i bekken
- Vanskelig byggegrunn/nærhet til bygg og infrastruktur ved både dype grøfter (øverst) og lite overdekning/høydeforskjeller (nederst).
- Kulvert må tilpasses både kryssing av nåværende og fremtidig veiføring av Vågsbygveien, samt eksisterende hovedkloakkpumpeledning i samme vei.
- Etablering av jordvoll langs bekken ved Vågsbygdtonet for redusere risiko for flomvannsinnelekking ved store vannføringer.

Det er kalkulert inn tilskudd fra Statens Vegvesen og noe fra Agder Energi Varme, der endelig sum ikke er avtalt (anslag ca. 1,5 – 2 mill kr).

Rådmannen anbefaler en tilleggsbevilgning på 4,8 mill kr for å ha nødvendig ramme til å videreføre prosjektet. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 5333008 - Levekårsprosjekt

Ubrukt bevilgning på 2 mill kr fra 2006 inndras og prosjektet avsluttes. Disse midlene på 2 mill kr skulle vært omdisponert i år 2008 med 1,5 mill kr til arbeidsplanen vei og 0,5 mill kr til veilys. Både vei og veilys fikk inn disse to beløpene i 2008, men de 2 mill kr på Levekårsprosjektet ble ved en feil ikke trukket ut/omdisponert. Låneopptak reduseres tilsvarende.

5.2 Kristiansand Eiendom

Påfølgende investeringsprosjekter som her er kommentert spesielt har behov for tilleggsbevilgning eller reduksjon i bevilget ramme.

Prosjekt 4119* - Småbåthavnene

Ved gjennomgang av tidligere års finansiering av investeringer innenfor området småbåthavner, viser det seg at det har vært finansiert mer over fond enn det har vært til disposisjon. Med bakgrunn i forannevnte er det behov for å korrigere finansiering av de samlede investeringer innenfor området med 4,5 mill kr med økt låneopptak.

Prosjekt 5200011 - Stadion miljø

Oppryddingsarbeidene på land er avsluttet. Det siste som ble etablert var en avskjærende grøft mot sjøen med tilhørende plastring.

Når det gjelder mudringsarbeidene i sjøen er de gjennomført i et samarbeid mellom Skifte Eiendom og Kristiansand kommune. Skifte Eiendom er ansvarlig for opprydding i Marvika (ca. 4/5) mens Kristiansand kommune er ansvarlig for opprydding i Torsvika (ca. 1/5). Alle planlagte områder i Torsvika og Marvika har blitt mudret første gang. Deler av områdene har også blitt remudret. Nye prøver viser at det er nødvendig med ytterligere mudring på et ca.1500m² område i Torsvika. Arbeidet vil bli utført etter at arbeidene i Marvika er ferdigstilt. Forventet oppstart er månedsskifte sep-okt 2010.

Etter at mudringsarbeidene er avsluttet skal det etableres to overvåkingsbrønner. Dette arbeidet forventes utført høst/vinter 2010.

For å dekke kommunens forpliktende andel av tilleggsarbeidet, foreslås det å tilføre prosjektet ytterligere 0,5 mill. kroner. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 5200029 - energiprogram ENOVA

I forbindelse med regjeringens tiltakspakke innenfor energi ble Kristiansand kommune tildelt 19,248 mill kroner. Utbetalingen skulle være etterskuddsvis. Prosjektet er nå ferdig og Kristiansand Eiendom forventer å få hele tilskuddet utbetalt innværende år. 11,248 mill kroner var opprinnelig budsjettert som en inntekt i 2011, og det anbefales å fremskynde denne forventede inntekten til 2010. 11,248 mill kr avsettes derfor til kapitalfondet.

Prosjekt 7000000 - salg av eiendom

I forbindelse med første tertial 2010 ble det synliggjort en viss usikkerhet knyttet til salgsinntekter fra kvartal 5 og det gamle renseanlegget i Korsvik. Reguleringsforhold og forsinkelser i salgsprosess medfører at forventet salgsinntekt fra disse områdene foreslås flyttet til 2011. Som en motpost til forannevnte er det inntektsført en ikke budsjettert salgsinntekt. I sum er det behov for en nedregulering av budsjetterte salgsinntekter på 9,050 mill kroner. Avsetning til kapitalfond reduseres tilsvarende.

Prosjekt 7000000 - kjøp av eiendom

Det har vært tilgjengelige budsjettmidler tiltenkt kjøp av areal i Rona til offentlig formål. Arealet som var tiltenkt, er i ettertid vurdert som uegnet ift størrelse, og det anbefales å tilbakeføre 6 mill kroner til bykassa ved å avsette beløpet til kapitalfondet.

Prosjekt 9009010 - Havlimyra skole/flerbrukshall

Skolen ble tatt i bruk til skoleårets begynnelse. I forbindelse med sluttoppgjørene vil vi anbefale at prosjektkostnadene nedskrives med 4 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9001060 - Utvikling rådhuskvartalet

I forbindelse med etablering av samfunnsenheten i Sandens allerede inneværende år, er det nødvendig å fremskynde deler av inventarbudsjettet for Rådhuskvartalet med 0,62 mill. kroner. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 9040040 - Grim skole

Prosjektet har en bevilgning på 76,05 mill. kroner. Markedssituasjonen har gjort at vi har fått flere lavere anbud i begynnelsen av mai. Vi har hatt en grundig gjennomgang av prosjektet, og vil anbefale at total prosjektkostnad nedjusteres i 2.tertial med 3 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9100030 - Karl Johans Minne skole

Prosjektet har en bevilgning på 59,897 mill. kroner. Markedssituasjonen har gjort at vi har fått flere lavere anbud i begynnelsen av mai. Vi har hatt en grundig gjennomgang av prosjektet, og vil anbefale at total prosjektkostnad nedjusteres i 2.tertial med 3 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9200020 - Solholmen skole - akuttiltak

Skolen ble tatt i bruk til skoleårets begynnelse. I forbindelse med sluttoppgjørene vil vi anbefale at prosjektkostnadene nedskrives med 1 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9290020 - Øvre Slettheia skole

Skolen ble tatt i bruk til skoleårets begynnelse. I forbindelse med sluttoppgjørene vil vi anbefale at prosjektkostnadene nedskrives med 2,5 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9243010 - Havlimyra barnehage

Barnehagen er tatt i bruk og sluttoppgjørene tilsier at vi kan skrive ned prosjektkostnaden med 1 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Prosjekt 9303020 - Møllestua barnehage

Saken ble behandlet 1.juli d.å. med hjemmel i investeringsinstruksens punkt 1.4.2 ("hasteparagrafen").

Resultatet av anbudskonkurransen rett før sommerferien i år viste at gjeldende økonomisk ramme ikke var tilstrekkelig til å gi prosjektet det innhold som var tiltenkt etter passivhus – standard.

Kommunalutvalget vedtok derfor en tilleggsbevilgning på 3,127 mill. kroner med forslag til finansiering i 2.tertial. I beløpet er det også tatt høyde for et redusert tilskudd fra ENOVA. Dette justeres det for ved rullering av HP 2011-14. Resterende beløp som fremmes nå er på 2,728 mill. kroner. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 9391020 - Hellinga barnehage

Utbyggingen av barnehagen følger en nylig godkjent reguleringsplan for området. Denne planen gir en del premisser for utbyggingen. Dette sammen med grunnforholdene og tilpasning til eksisterende bygningsmasse har ført til et kostnadskrevende prosjekt. Kommunalutvalget ble forlagt saken på et møte 18. august for at fremdriften skulle holdes, og fattet vedtak om en tilleggsbevilgning på 2 mill. kroner med finansiering i 2.tertial 2010. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 9952000 - Lauvåsen – regulering/kjøp

Utbyggingen av Lauvåsen er nå igangsatt og skjer raskere enn det en forutså ved behandlingen av de siste års handlingsprogram. Innenfor område er det regulert et areal for offentlig formål, herunder skole, barnehage og mulig sykehjem. Arealet er på vel 70 daa.

Dette er et areal som kommunen må erverve med tanke på etablering av bl.a. et oppvekstsenter. Reguleringsbestemmelsene forutsetter at det utarbeides en detaljplan for området. Det å få en plan som viser klare avgrensninger, tomtestørrelse m.v. for de enkelte formålene er viktig med tanke på en riktig prisfastsettelse av grunnen.

For å sikre arealet for kommende skolebehov, og å ha større trygghet for å komme inn under den prissettingspraksisen som er etablert, bør ervervet skje snarest mulig etter at detaljplan for området foreligger. Planen vil ventelig være på plass i 2012. Forslag til avsetning for innløsningsbeløp tas opp ved rulleringen av HP 2011-14.

Kostnader i forbindelse med planarbeidet anslås til 0,9 mill. kroner og beløpet foreslås bevilget i tertialrapporten. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Prosjekt 9967010 - NRK-bygning – oppgradering

Kommunen har bevilget 1,5 mill. kroner til bygningsmessig opprustning av den gamle NRK-stasjonen på Flekkerøy. Det renoverte bygget skal brukes av Lindebøskauen skole til undervisningsformål.

I tillegg er det gitt et tilskudd fra staten på 0,3 mill. kroner til ny brygge, strand og tursti for allmennheten. Tilskuddet er utbetalt og inntektsført på prosjektet, og det foreslås å øke prosjektkostnaden tilsvarende for å kunne gjennomføre hele prosjektet.

Prosjekt 9982010 - Kongsgård flyktningebarnehage

Barnehagen er tatt i bruk og sluttoppgjørene tilsier at vi kan skrive ned prosjektkostnaden med 0,7 mill. kroner. Låneopptak reduseres tilsvarende.

Torkelsmyra skole - paviljong

For å ivareta skolestrukturutredningens anbefaling i området Voie, er det behov for å utvide Torkelsmyra skole fra 280 elever til 390 elever.

Utvidelsen vil bestå av en frittstående paviljong på 920 m² som inneholder elevareal, og en utvidelse av eksisterende bygg med 80 m².

Rådmannen ønsker utvidelsen ferdigstilt til skolestart høsten 2012. Dersom dette skal la seg gjennomføre, må planlegging starte opp allerede nå i oktober 2010. Det foreslås derfor å avsette planleggingsmidler på 0,5 mill kr i 2.tertialrapport. Beløpet dekkes ved økt låneopptak.

Avsetning til byggeprosjektet tas opp i forbindelse med HP 2011 -14.

Forskyvning av bevilgninger – endret utbetalingstakt i prosjektene

Enkelte av investeringsprosjektene har, av ulike grunner, forskyvninger i forhold til planlagte utbetalingstidspunkter. Dette tilsier at deler av allerede bevilgede midler kan forskyves til 2011, noe som gir besparelser for kommunen.

Med bakgrunn i det overnevnte foreslås det å redusere bevilgning for følgende prosjekter (ref. tabell), samtidig som de reduserte bevilgningene innarbeides i HP 2011-2014:

Prosjnr	Prosjektnavn	Overføres til 2011
9979010	Kongsgård B4-sonestasjon	28 mill.kr.
9040040	Grim skole, akuttiltak	7 mill.kr.
9100030	Karl Johans Minne skole-akuttiltak	13 mill.kr.
9986010	Voie 17 - barnehage	4 mill.kr.
9303020	Møllestua barnehage	7 mill.kr.
9244010	Roligheden gård	4 mill.kr.
	SUM	63 mill.kr.

UTBYGGINGSOMRÅDENE

Kristiansand Eiendom har ansvar for kommunens utbyggingsarealer til boligformål. I tillegg er kapitalprosjekter innen eiendomsutvikling innarbeidet.

I tertialrapporten fra Kristiansand Eiendom til kommunalutvalget kommenteres disse nærmere. I forståelse med revisjonen lages det et eget avslutningsopplegg i 2011 for prosjekter i utbyggingsområdene.

Avslutning investeringsprosjekter

Kristiansand Eiendom foreslår i forbindelse med tertialrapporten regnskapsmessig å avslutte 12 stk ordinære investeringsprosjekter. Ett eldre byggeprosjekt, Odderhei psyk. omsorgsboliger, som i dag driftes av boligselskapet, avsluttes også i denne tertialrapporten.

Over/underskudd relatert til ordinære investeringsprosjekter foreslås avsluttet mot byggefond.

I tillegg avsluttes 2 investeringsprosjekter i småbåthavnene. Overskudd/underskudd salderes ved netto avsetning til investeringsfond tilhørende småbåthavnene.

Revisjonen har fått tilsendt oversikt over hvilke investeringsprosjekter som foreslås avsluttet, og har valgt 4 som de har ønsket å revidere særskilt. Revisjonens uttalelse følger som trykt vedlegg til tertialrapporten, og er i tillegg kommentert under de prosjektene som er revidert (P1950000 Veikryss Narviga, P5200026 Kirkegata 2D-kjøp, P9393030 Bergtorasvei barnehage, P9229000 Roligheden- utvikling).

Nedenfor følger tabellarisk fremstilling av økonomisk status, samt kommentarer knyttet til prosjektene.

Avslutning av investeringsprosjekter

Prosjektnr	Prosjektnavn	Ramme	Regnskap	Overført garanti - prosjekt	Avvik
1950000	Veikryss Narviga	58 740 000	56 520 432		2 219 568
5200026	Kirkegata 2D-kjøp	16 818 942	19 493 761		-2 674 819
9021010	Kongsgård barnehage-nybygg	313 462	500 000		-186 538
9110030	Kongensgate skole - avsetning havari	1 000 000	1 000 000		0
9393030	Bergtorasvei barnehage - tilbygg	6 422 000	6 006 259		415 741
9429010	Bentsens hus - oppgradering	2 000 000	2 075 408		-75 408
9431010	Biblioteket - brannsikring	3 991 000	3 982 860		8 140
9530030	Karuss barnehage - utvidelse	3 136 000	2 960 919		175 081
9527010	Gimlehallen -arrangementshall-utredning	300 000	0		300 000
9919010	EVA-senteret - oppgradering	1 500 000	1 450 324		49 676
9229000	Roligheden - utvikling	7 600 000	7 591 236		8 764
9952001	Utskifting PCB - kommunale bygg	14 000 000	10 516 496		3 483 504
	Sum byggeprosjekter	115 821 404	112 097 695	0	3 723 709
	Småbåthavnene:				
4119290	Nedre Otra - skøyteplasser	250 000	247 139		2 861
4119452	Miljøstasjoner - avfallshåndtering	550 000	515 278		34 722
	Sum småbåthavnene	800 000	762 417		37 583

Prosjekt 1950000 - Veikryss Narviga

Prosjektet gjaldt nytt veikryss i Narviga som en følge av utbygging av havneområdet sør for E-18.

I utgangspunktet var det signalisert at prosjektet ville bli tatt inn som en del av samferdselspakken for Kristiansandsregionen som skulle behandles i Stortingsmeldingen NTP 2005 – 2015. Dette fikk ikke gjennomslag og kommunen måtte dekke kostnaden til nytt kryss med egne bevilgninger.

Bystyret bevilget 65 mill. kroner som forskuttet av bompengemidler til nytt kryss i Narviga som del av Handlingsplan for 2005.

I mai 2004 foretok vegvesenet en anslagsprosses på utbygging av nytt kryss i Vige. Denne viste at det var 70% sannsynlighet for at krysset ville koste mellom 81 – 100mill. kroner. Med utgangspunkt i dette ble kryssutføringen bearbeidet med sikte på å få til kostnadsreduksjoner.

Ny anslagsanalyse gav 69 % sannsynlighet for at kostnadene vil ligge mellom 69 og 83 mill. kroner. I denne kostnaden er det ikke medtatt arbeider knyttet til gjennomføring av arbeider for å tilfredsstillende avtale om grunnnavståelser. Disse arbeidene ble estimert til ca 2 mill. kroner. For å dekke opp forventede økning i kostnadene (r) ble det foreslått en tileggsbevilgning på 20 mill. kroner slik at total kostnadsramme for krysset ble anslått til 85 mill. kroner.

Arbeidene startet i april 2005. Veisystemet skulle tas i bruk 15.09.2006

Det var knyttet noe usikkerhet til omfang/ konsekvenser av trafikkregulerende tiltak i sommertrafikken 2006.

Prosjektet ble betydeligere rimeligere enn først antatt og begrunnes med en kombinasjon av høy kalkyle og gunstige anbud.

Revisjonens merknader:

Vi har kontrollert at:

Byggeprosjektet er finansiert i samsvar med vedtak og budsjettforutsetninger

Det er gjennomført tilbuds-/anbudskonkurranser

Utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører det aktuelle prosjekt

Sluttregnskapet er avsluttet i samsvar med kommunens instruks for investeringer.

Vi gjør oppmerksom på følgende forhold som ble registrert ved våre kontrollhandlinger:

Statens Veivesen (SV) har vært byggherre, og det har i den forbindelse ikke vært utlyst noen anbuds-/tilbudskonkurranse fra kommunens side. Årsaken oppgis å være at 80% av prosjektet var riksvei som SV selv skulle overta både eier- og driftsansvar over.

SV har som byggherre engasjert underentreprenører, og etter hva revisjonen har fått opplyst har man i denne sammenheng benyttet konkurranser. I det SV ligger utenfor revisjonens myndighetsområde har vi ikke gått ytterligere inn på disse konkurransene.

Vi presiserer at sluttregnskapet er avgitt etter at garantitiden er utløpt.

Med unntak av de forhold som er nevnt ovenfor, avdekket vårt arbeid ingen vesentlige feil eller avvik.

Prosjekt 5200026 - Kirkegata 2D – kjøp

Kommunalutvalget i Kristiansand Kommune fikk 13.08.2008 en sak vedr. et evt. kjøp av eiendommen Kirkegt. 2D til behandling, og Kristiansand Eiendom ble deretter bedt om å innlede forhandlinger om et kjøp av eiendommen. Den offentlige interessen knyttet seg først og fremst til hageanlegget som ligger på nedsiden av strandpromenaden. Da forhandling om kjøp av kun den aktuelle hageparsellen mislyktes, ble det gitt fullmakt til å inngi bud på hele eiendommen.

Onsdag 03.09.2008 fikk kommunen aksept for en kjøpesum på 19 mill. kr + omkostninger, totalt 19 476 548.

Straks hjemmelsforholdet var i orden, ble hageparsellen fradelt og resterende av eiendommen ble lagt ut for salg i det åpne marked. Fradelingskostnad: kr 17 213,-.

Bevilget (Bystyresak) 2. tertial 2008 til kjøp av strandparsellen: kr 5 495 000

Salget ble gjennomført 04.06.2010 til en pris av kr. 11 500 000 minus megler honorar, totalt kr. 11 323 942.

Revisjonens merknader:

Vi har kontrollert at:

Byggeprosjektet er finansiert og gjennomført i samsvar med vedtak og budsjettforutsetninger

Kontraktinngåelsene er gjennomført iht. bestemmelsene for offentlige anskaffelser

Utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører det aktuelle prosjekt

Sluttregnskapet er avsluttet i samsvar med kommunens instruks for investeringer.

Vårt arbeid avdekket ingen vesentlige feil eller avvik.

Prosjekt 9021010 - Kongsgård barnehage – nybygg

Eksisterende barnehage ble ødelagt av brann, og restene ble revet.

Barnehagesektoren ønsket å gjenoppbygge en ny 3-avd(+ utegruppe) barnehage. Tomten er regulert til offentlig formål/ sykehus. KE varslet oppstart av reguleringsplanarbeid for barnehagetomten, del av kommunal vei og Bispegra sykehjem/ parkeringsplassen. Bispegra

sykehjem ville ikke godta omregulering av området til barnehageformål. Brukte midler er i all hovedsak gått med til kontrahering av arkitekt og prosjektleder som har jobbet med reguleringsformål, samt riving av det eksisterende brannskadde bygget. Prosjektet ble deretter innstilt.

Prosjekt 9110030 - Kongensgate skole – avsetning havari

I forbindelse med at Kongensgate skole skulle opprustes med formål å dekke midlertidige behov for skolelokaler for kommunen, ble det gjennomført et oppussingsprosjekt i 2005. Total bevilgning var 9,5 mill. kr, - inkludert 1,0 mill. til eventuelle akutttiltak.

8,5 mill. ble brukt til nytt sentralvarmeanlegg (vann) , nytt el.opplegg, forbedring av akustikk og generell oppussing av vegger og tak. Det ble overført 1 mill. kroner som buffer for eventuelle senere havarier.

Byggesaken :

Pengene er brukt over en fire/femårs periode til rene akuttsaker som har dukket opp.

Stikkord:

Oppretting av skjeve gulv (setningsskader).

Utskifting av vinduer (for eksempel vinduer som har falt ned /vært utsatt for å falle ned på underliggende fortau).

Ventilasjon av datarom – (uholdbare forhold v. bruk av et 20.talls pc'er).

Utskifting av fundamenter for halvtak i skolegården.

Framdrift:

Havarimidlene brukt fra oppussingsprosjektet ble ferdigstilt i 2005 fram til 2009.

Prosjekt 9393030 - Bergtorasvei barnehage – tilbygg

Det ble vedtatt at eksisterende barnehage skulle bygges ut med en ny avdeling.

Eksisterende barnehage skulle også renoveres noe innvendig og utvendig. Utearealet er også økt.

Byggesaken:

Byggesaken ble gjennomført som totalentreprise.

Framdrift:

Byggingen startet i januar 2009 og tilbygget ble ferdigstilt i juli 2009.

Revisjonens merknader:

Vi har kontrollert at:

Byggeprosjektet er finansiert (ev gjennomført) i samsvar med vedtak og budsjettforutsetninger

Kontraktsinngåelse(n)e er gjennomført iht. lov om offentlige anskaffelser.

Utgifter og inntekter som er bokført på prosjektet vedrører det aktuelle prosjekt

Sluttregnskapet er avsluttet i samsvar med kommunens instruks for investeringer.

Vårt arbeid avdekket ingen vesentlige feil eller avvik.

Prosjekt 9429010 - Bentsens hus – oppgradering

Prosjektet har omfattet utvendig omlegging av tak på hovedhus og uthus/ bakgårdsbygning.

Noen av fasadene er skiftet ut i sin helhet og noe er skrapet og malt.

Innvendig er det nytt elektrisk anlegg, oppgradert bad og kjøkken.

Alle vinduer og ytterdører er også restaurert.

Arbeid som gjenstår utført i henhold til rapport er:

Handikap toalett i uthusbygning.

Opparbeidelse av hage

Innvendig maling og tapetsering.

Fremdrift:

Arbeidet startet august 2008 og ble ferdigstilt i april 2010.

Prosjekt 9431010 - Biblioteket – brannsikring

Oppgradering av brannteknisk anlegg på Kristiansand folkebibliotek i Rådhusgt.

Prosjektet:

Arbeidet har vært omfattende og innbefatter blant annet nytt alarmanlegg, sprinkleranlegg, røykventilasjon og nødlysanlegg. Kristiansand Eiendom har innhentet ekspertise fra BSR (Brann- og Sikkerhetsrådgivning AS) som har hatt prosjektledelsen og den daglige oppfølging mot leverandører/utførende. Arbeidet er blitt utført av aktører som har inngått rammeavtale med Kristiansand Eiendom.

Fremdrift:

Første delprosjekt ble ferdigstilt våren 2007, og det ble i påfølgende handlingsprogram bevilget 1,9 mill. kr. til gjennomføring av resterende tiltak. Hele prosjektet ble ferdigstilt i januar 2010.

Prosjekt 9530030 - Karuss barnehage – utvidelse

Prosjektet omfattet bygging av ny avdeling på Karuss barnehage slik at den nå har 3 avdelinger. I HP for 2006 ble det avsatt 1,136 mill kr og 2,000 mill kr i 2007.

Byggesaken:

Prosjektet ble gjennomført i totalentreprise.

Fremdrift:

Byggingen startet april 2007 og ble ferdigstilt i september 2007.

Prosjekt 9527010 - Gimlehallen – arrangementshall – utredning

Utredning av Gimlehallen til arrangementshall er utgått. Etablering av arrangementshall er ivare tatt i prosjektet Aktivitetssenteret på Tangen.

Prosjekt 9919010 - EVA-senteret – oppgradering

Bygningsmessig oppgradering hvor hovedtyngden har vært på utvendige fasader og tak. Det er byttet vinduer og kledning samt at deler av bygget er vasket og malt.

Byggesaken:

Arbeidet har vært utført på rammeavtale. Kruse Smith som har rammeavtale med kommunen på tømrertjenester har stått for hoveddelen av tiltaket.

Fremdrift:

Bygningsarbeidet startet opp i 2007 og ble endelig ferdigstilt i januar 2010.

Prosjekt 9929000 - Roligheden - utvikling

Prosjektet har omfattet oppgradering av sanitæranlegg, strømforsyning og ekspedisjonsbygg på Roligheden campingplass. Det er videre utarbeidet reguleringsplan for området.

Parkvesenet har gjennomført fysiske tiltak i friområdene og resterende midler er benyttet til utvikling av Marvika barnehage – Roligheden gård.

Oppdragstildeling:

Prosjektet ble gjennomført på grunnlag av forespørsler til leverandører, kommunal egeninnsats og rammeavtaler.

Fremdrift:

Prosjektets fremdrift har delvis vært som planlagt, delvis etter justert plan.

Revisjonens merknader:

Vi har ved våre kontrollhandlinger registrert følgende forhold som det må tas hensyn til: Prosjektet ble igangsatt før lov om offentlig anskaffelse trådte i kraft. På bakgrunn av dette har vi fått opplyst at det ikke foreligger skriftlig dokumentasjon for valg av leverandører (for eksempel tilbud, evaluering, valg av anbud, kontrakter med mer)

En vesentlig del av prosjektet er regnskapsført i kommunens gamle økonomisystem (Libro). Vi har fått opplyst fra regnskapstjenesten at Libro-maskinen ikke er i bruk lenger. Det er ikke mulig å få ut regnskapsrapporten uten at IT-tjenesten først må sette opp maskinen på nytt. Vi har fått opplyst at utgifter i Libro utgjør kr 6.091.236. Da vi ikke har hatt tilgang til regnskapsutskrifter fra Libro, har vi ikke fått kontrollert disse fakturaene.

Vi har fått opplyst fra prosjektleder at totalbevilgningen var kr 7,6 mill (1991-2005). Vi har ikke fått tilsendt dokumentasjon for de enkelte budsjettår.

Vårt arbeid avdekket ingen vesentlige feil eller avvik med unntak av det som er anmerket ovenfor.

Prosjekt 9952001 - Utskifting PCB – kommunale bygg

Byggesaken:

Prosjektet har omfattet utskifting av PCB - holdige lysarmaturer i kommunale bygg.

Det ble gjort en kartlegging på hvor stort omfanget var og alle registrerte armaturer er nå skiftet ut.

Kontraktsform:

Prosjektet var først utlyst som en åpen anbudskonkurranse, og ble senere omgjort til en rammevtale med valgt entreprenør.

Småbåthavnene:**Prosjekt 4119290 - Nedre Otra – skøyteplasser**

Bakgrunn:

Infrastrukturprosjektet ved Tangen-utbyggingen finansierte ny kaifront ved nedre del av Nedre Otra, og administrasjonen benyttet muligheten til å ruste opp vann og strømfasilitetene til småbåthavnen. Kaien ble tatt i bruk i 2009.

Fremdrift:

Gjennomført i 2008 – 2009.

Prosjekt 4119452 - Miljøstasjoner - avfallshåndtering

Bakgrunn:

Avfallshåndtering og forskrift om avfallshåndtering for samtlige båteiere medførte behov for bedre avfallsinnsamling fra småbåthavnene. I 2008 ble avfallsplan for de kommunale småbåthavnene godkjent av fylkesmannen, og det ble utplassert miljøcontainere og beholdere for kildesortering i småbåthavnene i 2008 og 2009.

Fremdrift:

Gjennomført i 2008 – 2009.

Prosjekt 9316010 - Odderhei psyk. Omsorgsboliger

I samsvar med Boligsosial Handlingsplan og psykiatriplanen er det bygget 6 omsorgsboliger og fellesareal for personer med psykiske lidelser.

Byggesaken:

Byggesaken er gjennomført som totalentreprise.

Framdrift:

Byggingen startet i august 2004 og boligene var klart til innflytting april 2005.

Økonomi:

Prosjektet endte med en besparelse på utgiftssiden på kr 911 077 i forhold til bevilgningen. Men så har det vært en dobbelbudsjettering av statstilskuddet på kr 1 087 000 og en merinnbetaling fra staten på kr 41 000. Innbetalt salgsinntekt viser avvik i forhold til nedbetalt lån på kr 105.143. Dette resulterer i at vedtatt avsetning til kapitalfondet må justeres ned med kr 29.780 for at bevilgningen og finansieringen skal gå i balanse.

Følgende tre prosjekter kommenteres spesielt, da det knytter det seg usikkerhet til disse når det gjelder fremdrift og økonomi:

Prosjekt 9244010 - Roligheden gård

Prosjektet omfatter bygging av kommunal erstatningsbarnehage for Oddernes/Kongsgård barnehage i Marvika. Bydelshus på Lund løses ved å bruke eksisterende våningshus kombinert med en storsal i barnehagen. Gymsal samlokaliseres i samme lokale som bydelssal.

Grunnet streiken i juni samt noe omprosjektering av utenomhus, blir oppstart og ferdigstillelse utsatt 2 måneder fra januar 2012 til mars.

Prosjekt 4119260 - Ronsbukta - småbåthavn

Det pågår en diskusjon med entreprenør om tillegg som følge av vanskeligheter med vinterens is- og kuldesituasjon. Det tas sikte på å få en avklaring i løpet av høsten.

Prosjekt 9386020 - Øvre Slettheia barnehage

Barnehagen skal gjennomføres som en totalentreprise. Planlagt ferdigstillelse var årsskiftet 2011/12. Denne forskyves til 1. halvår 2012 for å få tilstrekkelig prosjekterings- og byggetid.

7 Skoleetaten

Prosjekt 4710038 - Dvergsnes skole, flerbruksanlegg trinn 2

Totalkostnad for prosjektet er anslått til kr 380.000 inkludert spillemidler med kr 190.000. Resten finansieres ved egne midler, kommunalt tilskudd samt dugnad og rabatter.

Rådmannen foreslår at det forskuddteres spillemidler på prosjekt 4710038 med kr 190.000. Beløpet dekkes ved bruk av kapitalfond.

9 Skatt, rammetilskudd og finans

Egenkapitalinnskudd KLP

Egenkapitalinnskudd i KLP utgjør i år 1,165 mill kr. I budsjettet ble det avsatt 1 mill kr til formålet. Da en ikke kjenner til de konkrete beløp som vil kreves inn, er det vanlig å tilleggsbevilge avvik på årets innkrevde beløp i forbindelse med tertialrapportene. Merutgiften på kr 165.000 dekkes ved bruk av kapitalfondet.

Egenkapitalinnskudd KKP

Egenkapitalinnskudd i KKP utgjør i år 9,508 mill kr. Dette er kr 8.000 mer enn budsjettet. Beløpet dekkes ved bruk av kapitalfondet.

Låneopptak

I den grad det tidligere i saken ikke er kommentert annen finansiering av de enkelte prosjekter, vil samlet økt finansieringsbehov måtte dekkes ved låneopptak. Eventuelle nye lån nedbetales i samsvar med bestemmelsene i kommunelovens §50 nr 7, dvs. maksimal nedbetalingstid legges til grunn. Rådmannen er i finansreglementet delegert fullmakt til å godkjenne rentebetingelsene og undertegne lånedokumentene.

Prosjekt 7155009 - Utlån til Nye Kristiansand Bompengeselskap AS

I bystyresak 113/07 ble det blant annet vedtatt å gi et kommunalt lån på inntil 25 mill kr. Lånet ble opprinnelig forutsatt innfridd innen 31.12.2008. Utsettelse av tilbakebetaling er senest gitt i 2. tertial 2009, og en skulle komme tilbake til forholdet i 2010.

Pr august er hele beløpet som da var trukket på lånet - 21,755 mill kr, innfridd. Budsjettendringer foretas ettersom utlånet ble 3,245 mill kr lavere enn opprinnelig budsjettert. Beløpet forutsettes tilbakeført kapitalfondet i tråd med budsjettvedtaket for 2010.

Det fremmes for øvrig egen sak om utvidelse av kommunal garanti til Nye Kristiansand Bompengeselskap AS i forbindelse med samferdselspakke for Kristiansandsregionen.

Kapitalnedsettelse Agder Energi AS

Det vises til 2. tertialrapport driftsdelen der det fremgår at utbytte fra Agder Energi blir 5,4 mill kr lavere enn budsjettert. Dette kompenseres i hovedsak av nedsettelse av kapitalen der Kristiansand kommunes andel av til sammen 100 mill kr er 5,3 mill kr. Beløpet forutsettes å bli avsatt til kapitalfondet.

Kapitalnedsettelse Avfall Sør AS

Det vises til 2. tertialrapport driftsdelen der det fremgår at utbytte fra Avfall Sør AS blir 1,832 mill kr lavere enn budsjettert. Dette kompenseres av nedsettelse av kapitalen der Kristiansand kommunes andel blir tilsvarende beløp. Beløpet forutsettes å bli avsatt til kapitalfondet.

Spillemiddelprosjekter

I regnskapet står udekket ca 13,8 mill kr, da spillemidler gjerne kommer til utbetaling flere år etter at prosjektene er gjennomført. Rådmannen forslår at disse prosjektene finansieres ved økt låneopptak for å unngå å tappe likviditeten. Det vurderes å nedbetale ekstraordinære avdrag etter hvert som spillemidlene innbetales.

Punkt 91/10: Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 1 - kommunal garanti

Bilag

Saksprotokoll

hør debatten sak 149-10

Brev fra Statens Vegvesen av 19012010

Dato: 20.09.2010
Saksnr.: 200705883-6
Arkivkode E: N0
Saksbehandler: Arne Henrik Lukashaugen

Saksgang	Møtedato
Kommunalutvalget	12.10.2010
Formannskapet	20.10.2010
Bystyret	27.10.2010

Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 1 - kommunal garanti

Sammendrag:

Bystyret vedtok 13.06.07 sak 86/07 i forbindelse med sitt vedtak på bompengesøknaden at Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune skulle garantere hver for 50 prosent av bompengeselskapets gjeld, samlet begrenset til 350 mill. kr.

Lånebehovet er nå beregnet til 550 mill. kr. Det økte lånebehovet skyldes dels forsinket innkrevingsstart og dermed reduserte bompengeinntekter i forkant av byggingen av fv.456 Kolsdalen – Lumberkrysset, dels at kostnadsoverslaget for dette prosjektet ble noe oppjustert gjennom den eksterne kvalitetssikringen.

Forslag til vedtak:

Kristiansand kommune sammen med Vest-Agder fylkeskommune garanterer for 50% hver av bompengeselskapets gjeld, samlet begrenset til 550 millioner kroner.

Kristiansand kommunes andel av garantirammen er dermed 275 millioner kroner. Garantien gjelder til 31.12.2016 og gis som selvskyldnerkausjon.

Rådmann
Tor Sommerseth

Økonomidirektør
Terje Fjellvang

Trykte vedlegg: Brev av 19.01.2010 fra Statens Vegvesen til Vest-Agder fylkeskommune.

Utrykte vedlegg: Ingen

Bakgrunn for saken :

Bystyret vedtok 13.06.07 sak 86/07 i forbindelse med sitt vedtak på bompengesøknaden at Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune skulle garantere hver for 50 prosent av bompengeselskapets gjeld, samlet begrenset til 350 mill. kr.

Lånebehovet er nå beregnet til 550 mill. kr. Det økte lånebehovet er omtalt i

Stortingsproposisjonen nr. 98 (2008-2009) kapittel 6:

Som det går fram av kap.3 har Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune fatta vedtak om garanti for eit bompengeselskap på tilsamen 350 mill. kr, fordel med 50 pst. på kvar. Den maksimale gjelda til selskapet er rekna til om lag 550 mill. kr i 2013. Kommunal og regionaldepartementet har ingen innvendingar til den fylkeskommunale garantien. Garantien vil bli godkjent etter at det ligg føre ei stortingsbeslutning. Den kommunale garantien må godkjennast av fylkesmannen i Vest-Agder.

Det økte lånebehovet skyldes dels forsinket innkrevingsstart og dermed reduserte bompengeinntekter i forkant av byggingen av fv.456 Kolsdalen – Lumberkrysset, dels at kostnadsoverslaget for dette prosjektet ble noe oppjustert gjennom den eksterne kvalitetssikringen.

Bompengeselskapets opplåning vil skje suksessivt i anleggsperioden, og gjelden er naturlig nok størst idet prosjektet settes under trafikk i 2013. Deretter vil store deler av bompengeneinntektene gå til nedbetaling av lånet. Lånet ventes nedbetalt i 2016, ca 3 år etter veiåpning.

Økning av lånerammen er nødvendig for å kunne holde den framdriften

Handlingsprogrammet for fylkesveg i Vest-Agder 2010-2013 legger opp til. Hvis lånerammen ikke økes, må byggetiden for fv. 456 Kolsdalen – Lumberkrysset forlenges med 1 år, slik at vegen åpnes for trafikk i 2014. En forlenget anleggsperiode vil både medføre lenger perioder med trafikale problemer samt at anleggskostnadene øker. Det siste fordi entreprenøren ikke lengre kan drive optimalt.

Økonomiske konsekvenser

Oppdaterte beregninger viser at lånebehovet blir rundt 550 mill. kroner ved ordinære beregningsforutsetninger. Utrykte fremstillinger viser følsomhetsberegninger ved endrede rentesatser og overskridelser. Med en lånerente på 5 prosent vil lånebehovet redusert til 500 mill. kr. Med rentesats på 10 prosent og en kostnadsoverskridelse på 10 prosent, vil lånebehovet i verste fall kunne øke til 700 mill kr.

Lånegarantien sikres mot innkrevingsretten. Innkrevingsretten innebærer at om nødvendig kan takstene økes med 20 prosent og innkrevingen forlenges med 5 år.

Det skal derfor svært mye til før garantiansvaret utløses.

Punkt 92/10: Finansreglementet - ny forskrift fra 01.07.2010

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

hør debatten sak 167-10

Kval sikr finansreg Kristiansand kommune

Finansreglement - Kristiansand kommune

Kval sikr rutiner Kristiansand kommune

Dato: 30.09.2010
Saksnr.: 201008632-1
Arkivkode E: 200
Saksbehandler: Dagfinn Øyulvstad

Saksgang	Møtedato
Kommunalutvalget	12.10.2010
Formannskapet	20.10.2010
Bystyret	27.10.2010

Finansreglementet - ny forskrift fra 01.07.2010

Sammendrag:

Det er innført ny forskrift om finansforvaltning for kommunene med virkning fra 01.07.2010. Forskriftsendringen kom i kjølvannet av den såkalte Terra-saken, som medførte store tap for mange kommuner. Kristiansand kommunes nåværende finansreglement tilfredsstiller i hovedsak kravene i den nye forskriften, men noen endringer og tilpasninger må likevel gjøres. I denne saken fremmes forslag til nytt finansreglement hvor slike endringer er innarbeidet og som medfører at finansreglementet tilfredsstiller kravene i den nye forskriften.

Vedlagte forslag til nytt finansreglement er kvalitetssikret av Finøk AS.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret vedtar vedlagte forslag til finansreglement.

Tor Sommerseth
rådmann

Terje Fjellvang
økonomidirektør

Trykte vedlegg: - Forslag til nytt finansreglement
- Kvalitetssikring av finansreglementet, Finøk AS
- Kvalitetssikring av rutinebeskrivelse, Finøk AS

Utrykte vedlegg: - Nåværende finansreglement
- Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

Bakgrunn for saken:

Det er innført ny forskrift om finansforvaltning for kommunene med virkning fra 01.07.2010. Forskriftsendringen kom i kjølvannet av den såkalte Terra-saken, som medførte store tap for mange kommuner. Kristiansand kommunes nåværende finansreglement tilfredsstillende i hovedsak kravene i den nye forskriften, men noen endringer og tilpasninger må likevel gjøres. I denne saken fremmes forslag til nytt finansreglement hvor slike endringer er innarbeidet og som medfører at finansreglementet tilfredsstillende kravene i den nye forskriften.

Den nye *Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning av 09.06.2009 nr 635* erstatter tilsvarende forskrift av 05.03.2001. Forskriften er gitt med hjemmel i kommunelovens § 52 av 25.09.1992, som sier:

- *Kommunestyret skal selv gi regler for kommunens finansforvaltning*
- *Kommuner skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko og under hensyn til at kommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall.*

Bestemmelsene ovenfor i kommuneloven iverksettes gjennom kommunens finansreglement, som gir rammer og retningslinjer for kommunens finansforvaltning. Gjennom reglementet tar bystyret stilling til hva som er tilfredsstillende avkastning og akseptabelt risikonivå for kommunens finansielle aktiva og passiva. Finansreglementet inneholder begrensninger som hindrer kommunen i å ta *vesentlig finansiell risiko*, jf. ordlyden i kommuneloven.

Nåværende finansreglement ble vedtatt av bystyret 15.05.2002, sak 79/02. En endring i de strategiske rammene ble vedtatt i forbindelse med 2. tertialrapport drift i 2009, bystyresak 152/09. Andelen aksjer ble da redusert fra 25 % til 20 % (normalposisjon) og dermed det langsiktige avkastningsmålet. Bakgrunnen for dette var et lavt nivå på bykassens samlede reserver og en presset løpende drift, som reduserte kommunens evne til å ta risiko.

Det foreslås som nevnt kun mindre endringer og tilpasninger i reglementet knyttet til ny finansforskrift. Det er også foretatt en del andre rettelser og endringer, enkelte av mer "redaksjonell" karakter. Rådmannen vil på et senere tidspunkt fremme en ny sak for politisk behandling med oppdatering av finansreglementet. Dette vil skje i etterkant av en anbudsrunde for valg av ekstern finansiell rådgiver.

Viktigste endringer i ny forskrift:

§ 2 – Reglement for finansforvaltningen:

Bystyret skal fastsette (vedta) finansreglementet minst en gang hver bystyreperiode.

§ 3 – Rammer for reglementet:

Det er tydeliggjort at bystyret skal ta stilling til hva som er tilfredsstillende avkastning og akseptabel risiko, som samtidig ikke er *vesentlig finansiell risiko*. Bystyret tar stilling til dette gjennom fastsettelse av finansreglementet. Hvorvidt den finansielle risiko en kommune påtar seg i sin finansforvaltning er forsvarlig, må ses i sammenheng med kommunens økonomiske evne til å bære risiko.

Det skal i kommunen være kunnskap om finansforvaltning som til enhver tid er tilstrekkelig til at kommunen kan utøve sin finansforvaltning i tråd med reglementet.

§ 4 – Innhold i reglementet:

Det er presisert at reglementet skal omfatte forvaltning av alle finansielle aktiva og passiva. Det skal gjøres en avgrensning av hvilke av kommunens midler som regnes for å være langsiktige finansielle aktiva, og som kan forvaltes med en langsiktig tidshorisont.

Tilsvarende som i forrige finansforskrift, gjelder følgende tre forvaltningstyper:

- Ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål.
- Langsiktige finansielle aktiva.
- Gjeldsporteføljen og øvrige finansieringsavtaler.

§ 5 – Kvalitetssikring av reglementet:

Bystyret skal påse at uavhengig instans med kunnskap om finansforvaltning vurderer finansreglementet. Det skal i denne forbindelse vurderes om reglementet legger rammer for en finansforvaltning som er i tråd med reglene i kommuneloven og finansforskriften.

Det fremgår av merknadene til forskriften at det med ”uavhengig instans” siktes til et miljø, et selskap eller en person som står fritt fra: 1) administrasjonen og 2) eksterne kapitalforvaltere. Rådmannen har valgt rådgivningsfirmaet Finøk AS ved Jan Petter Jørgensen til å forestå den eksterne kvalitetssikringen (følger som trykt vedlegg). Jan Petter Jørgensen er en kjent foredragsholder i kommune-Norge når det gjelder finansforvaltning og oppfyller vilkårene i forskriftens bestemmelse nevnt ovenfor.

§ 6 og § 7 – Rapportering til bystyret:

Kravene til rapportering fra rådmannen til bystyret er styrket, med mer detaljerte krav til innhold. Rådmannen skal minst to ganger i året avlegge statusrapport til bystyret. I tillegg skal det fremlegges rapport for bystyret etter årets utgang, som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året. Dette er pr i dag ivare tatt gjennom tertialrapporter og årsrapport/årsregnskap til bystyret.

§ 8 – Rutiner for finansforvaltningen:

Presisering av kravene til administrasjonen. Det skal etableres rutiner for å vurdere og håndtere finansiell risiko og rutiner for å avdekke avvik fra finansreglementet. Bystyret skal påse at rutinene er etablert og etterleves, samt påse at uavhengig kompetanse (jf. § 5) vurderer rutinene. For Kristiansand kommunes del er rutiner til en viss grad innarbeidet i finansreglementet. Det er også utarbeidet rutinebeskrivelser for finansforvaltningen, som er oppdatert i forbindelse med den nye finansforskriften og forslaget til finansreglement. Kvalitetssikring av rutinene fra Finøk AS følger som trykt vedlegg i saken.

Viktigste endringer i kommunens finansreglement:

De viktigste endringene i forslaget til nytt reglement fremgår nedenfor. De første punktene viser endringer knyttet til ny finansforskrift:

- Nytt kapittel 1.5 Generelle rammer og begrensninger, i stor grad knyttet til ny finansforskrift (flere ulike paragrafer i finansforskriften).
- Bystyret skal fastsette (vedta) finansreglementet minst en gang hver bystyreperiode, jf. kap. 1.6 (§ 2 i finansforskriften).
- Presisering av hvilke midler langsiktig forvaltning av finansielle midler består av, jf. punkt 1.3.2 (§ 4 i finansforskriften).
- Innarbeidelse av forskriftens konkrete krav til rådmannens rapportering til bystyret, jf. kap. 7 (§ 7 i finansforskriften).

De neste punktene viser endringer for øvrig, som ikke er direkte relatert til ny finansforskrift:

- Presisering av at finansreglementet gjelder for hele kommunens virksomhet, inkludert kommunale foretak etter kommunelovens kapittel 11 og interkommunalt samarbeid etter §27 i kommuneloven (kap. 1.1). Dette er ytterligere presisert i den nye forskriften, i forhold til forrige forskrift.
- Presisering av innhold knyttet til kortsiktig (tiltrekkelig) likviditet hvor konsernkonto regnes sammen med evt. trekkrettigheter og evt. annet bankinnskudd) (kap. 3.1).

- Innskudd utenfor konsernkonto begrenses til banker med forvaltningskapital på over 10 mrd kr (punkt 3.2.1).
- Innarbeidelse av de nye rammene for aktivaklasser vedtatt i 2. tertialrapport 2009 (punkt 4.1.2).
- Tillatelse til en ny kategori innenfor rammene for rentebærende verdipapirer. Dette gjelder norske energiselskaper hvor det foreslås tillatt en andel på 15 % (punkt 4.3.3).
- Presisering av krav om internasjonal rating (kredittvurdering) for kommunens motparter i handel med finansielle derivater og valutasikringsinstrumenter. Gjelder for både gjeldsforvaltning og forvaltning av aktiva (evt. valutasikring) (punkt 4.3.7 og 5.5)
- Presisering av selvpålagt forbud mot bruk av finansiell leasing (gjelder ikke operasjonell leasing) (punkt 5.1.1).
- Lemping på krav til skriftlig avtale med kapitalforvaltere, når det gjelder verdipapirfond (i motsetning til ved diskresjonær/"skreddersydd" forvaltning) (kap. 6.2).

Kommentar til et par av punktene ovenfor;

Tillatelse til å inkludere norske energiselskaper, innenfor rammene for rentebærende verdipapirer, foreslås for å utvide mulighetene innenfor det tross alt noe begrensede investeringsuniverset for norske obligasjoner. Norske energiselskaper utgjør overordnet sett en investeringsklasse med høy grad av sikkerhet, med kredittpåslag som er på nivå med-, eller gjerne lavere enn store norske banker.

Når det gjelder lemping på krav til skriftlig avtale vedr verdipapirfond, er begrunnelsen at dette er finansielle instrumenter som er velregulerte gjennom krav til vedtekter og prospekt. Det er fra før av, i finansreglementet punkt 4.3.6, en bestemmelse om at det kun er tillatt fond som står under tilsyn av myndighet innenfor EØS-området.

Konklusjon:

Ovenstående endringer er innarbeidet i forslag til nytt finansreglement, som dermed tilfredsstillende kravene i ny finansforskrift gjeldende fra 01.07.2010.

Punkt 93/10: Skal listekandidater kunne tjenestegjøre i valglokalene?

Dato: 5. oktober 2010
Saksnr.: 200903685-5
Arkivkode E: 010
Saksbehandler: Reidar Opsahl

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
20.10.2010

Skal listekandidater kunne tjenestegjøre i valglokalene?

Sammendrag:

Kommunaldepartementet har signalisert at en vurderer å endre valglovgivningen slik at personer som står oppført som kandidater på valglister, ikke selv skal kunne gjøre tjeneste i valglokalene på valgdagen. Bakgrunnen er at internasjonale valgobservatører har stilt seg kritiske til dagens ordning. Kommunene er invitert til å uttale seg.

Forslag til vedtak:

1. Kristiansand kommune støtter lovendringer som hindrer at listekandidater skal kunne tjenestegjøre i valglokalene på valgdagen. De merkostnader som kommunene måtte bli påført, bør dekkes sentralt.

Tor Sommerseth
Rådmann

For
Kristin Tofte Andresen
Org.direktør

Trykte vedlegg: Ingen

Utrykte vedlegg: Ingen

Bakgrunn for saken :

Formannskapet behandlet i møte 22. september d.å. to høringsaker om endringer i valgloven, og fattet enstemmig vedtak om å støtte de endringer som var foreslått. I forbindelse med dette ble det fra repr. Utsogn (FrP) stilt spørsmål ved om det også foreligger høring om hvorvidt listekandidater skal kunne tjenestegjøre i valglokalene på valgdagen eller ei. Det viser seg at departementet hadde omtalt også dette temaet i den omfattende høringssaken som var til behandling 22. september, men i anbefalingen/oppsummeringen var det ikke foreslått noen endringer. Bakgrunnen for at departementet omtalte temaet, var at internasjonale valgobservatører stilte tvilende spørsmål til denne noe særnorske løsningen.

Undertegnede har vært i tlf-kontakt med departementet som opplyser at de gjerne vil ha innspill fra kommunene også på dette temaet. Selv om det ikke var foreslått endringer i høringssaken, vil det bli arbeidet videre med spørsmålet fra departementets side.

Det er iallfall to forhold som må tas med i vurderingen.

Det ene er det forhold som departementet selv peker på, nemlig at velgerne i verste fall kan oppleve at personalet i valglokalet misbruker den tillit de er gitt som valgfunksjonærer, til å forsøke å påvirke velgerne.

Det andre er den økonomiske belastningen som en endring vil medføre.

I Kristiansand og mange andre kommuner er det listekandidater som tjenestegjør i valglokalene, og mot et svært beskjedent honorar (kr 800,- hos oss).

I 2009 var samlet kostnad til honorar og arbeidsgiveravgift i overkant av kr 250.000,-.

Skal man leie inn mannskap, må en antakelig betale full lønn, eller iallfall et betydelig høyere beløp enn hittil. Det er ikke urimelig å tenke seg at lønnskostnadene blir tredoblet, hvilket betyr en merkostnad på anslagsvis 0,5 mill kroner for Kristiansand kommunes del.

Departementet opplyser pr tlf at man mye sannsynlig vil velge "føre var" uansett hva kommunene måtte mene om saken, noe som bare kan forstås slik at det går i retning av at listekandidater ikke lenger vil få anledning til å tjenestegjøre i valglokalene.

Med bakgrunn i at det er internasjonale observatører som har pekt på forholdet, vil jeg anbefale at Kristiansand støtter mulige lovendringer knyttet til dette.

Jeg vil samtidig anbefale at det spilles inn at kommunene har behov for å få kompensert de merkostnader dette medfører.

Reidar Opsahl
rådgiver

Punkt 94/10: Best Event - klage på avslag om skjenkebevilling / enkeltanlednig

Bilag

Cathrine.Isaksen-Anke på avslag ambulerende skjenke bevilling Oktoberfest Sørlandssenteret 2010

Uttalelse fra sosialtjenesten angående søknad om skjenkebevilling- enkeltanledning, Best Event AS ved Mattis Østvold.

Best Event - søknad om skjenkebevilling - enkeltanledning/ambulerende

Dato: 08.10.2010
Saksnr.: 201008696-6
Arkivkode E: U63 &18
Saksbehandler: Marianne Guttormsen

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
20.10.2010

Best Event - klage på avslag om skjenkebevilling / enkelt anledning

27.09.10 fremmet Vita Sørlandssenteret AS, en klage på Kontor for skjenkesakers avslag på Best Events søknad om skjenkebevilling for enkeltanledning den 21.10.10. Anledningen er at Sørlandssenteret holder nattåpent denne dagen og i den anledning også arrangerer gratis konserter i forbindelse med dette.

Sammendrag:

Med hjemmel i "Retningslinjer for bevilling til salg og skjenking av alkohol i Kristiansand kommune" pkt. 5, bokstav f, vedtok Kristiansand kommune" v/ Kontor for skjenkesaker 14.09. 2010 å avslå søknaden om skjenkebevilling for en enkelt anledning til Best Event. jfr. vedlegg 1.

I tillegg til ordlyden i retningslinjene ble det i vurderingen lagt vekt på sosialtjenestens uttalelser som viste til Ruspolitisk handlingsplan og frarådet innvilgelse.

Vedtaket er påklaget til Fylkesmannen i Vest-Agder i medhold av alkoholloven § 1-16. v/ Kjetil Børufsen, senterleder ved Sørlandssenteret som samarbeidspartner med Best Event. Klagen er innkommet i rett tid. Jfr. vedlegg 3.

Rådmannen kan ikke se at det er kommet inn nye opplysninger i saken. Rådmannen anbefaler at vedtaket opprettholdes og at saken oversendes Fylkesmannen i Vest Agder

Forslag til vedtak:

1. Vedtak om avslag på søknad om skjenkebevilling for en enkelt anledning til Best Event opprettholdes.
2. Saken oversendes Fylkesmannen i Vest-Agder

Tor Sommerseth
Rådmann

Kristin Tofte Andresen
Organisasjonsdirektør

Trykte vedlegg: Kontor for skjenkesakers vedtak om avslag av 14.09.2010
Vedlegg 1.
Sosialtjenestens uttalelser av 13.09.2010. Vedlegg 2.
Klage fra senterleder Kjetil Børufsen av 27.09.2010. Vedlegg 3.

Bakgrunn for saken :

Den 07.09.2010 mottok Kontor for skjenkesaker søknad om skjenkebevilling for en enkelt anledning på parkeringsplassen utenfor Sørlandssenteret. På vanlig måte ble søknaden sendt politiet og sosial og forebyggende tjeneste til uttalelse.

Sosialtjenesten uttaler følgende:

"Viser til søknad datert 07.09.2010 hvor det søkes om skjenkebevilling for et arrangement ved Sørlandssenteret 21.10.2010

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for perioden 2008 – 2012 har som en av sine hovedmålsettinger å redusere forbruket av alkohol blant annet ved at det føres en bevillingspolitikk som bevarer alkoholfrie soner og hindre at nye arenaer for alkoholserving oppstår.

Sørlandssenteret som handlesenter er en slik alkoholfri sone, blant annet med hensyn til barn og unge som ferdes der. Serveringsstedene som befinner seg i handlesenteret har i dag ikke skjenkebevilling nettopp av den grunn.

Å tillate skjenking i et "øltelt" på parkeringsplassen utenfor et handlesenter vil være å tillate en ny arena for skjenking. Noe som også vil kunne føre til en utglidning i forhold til å beholde handlesentre som alkoholfrie soner.

Sosialtjenesten vil derfor fraråde at bevilling innvilges."

Politiet, ved Randesund politistasjon, hadde ikke anmerkninger til arrangementet.

Kontor for skjenkesaker fattet på bakgrunn av dette et avslag med følgende begrunnelse:

"Kontor for skjenkesaker viser til "Retningslinjer for bevilling til salg og skjenking av alkohol i Kristiansand kommune, vedtatt av bystyret 12.03.2008, hvor det står:

"Pkt.5

Med mindre det foreligger særlige grunner gis det ikke skjenkebevilling til:

..... f) Virksomheter lokalisert til vare- og kjøpesentra.

Alkoholfrie soner opprettholdes i alle store byrom og parker, og i publikumsarealer på idrettsarenaer som er åpne for allmennheten. Det kan gjøres unntak fra denne regelen til å gi tillatelse til skjenking av alkohol i forbindelse med kulturarrangementer."

Oktoberfest utenfor Sørlandssenteret skal etter planen foregå på dag / kveldstid (kl. 17.00 –kl.2400) og er et arrangement hvor det er sannsynlig at det vil komme familier og ungdom fra byen og nærliggende områder. Sørlandssenteret er og et område som er mye benyttet av barne familier.

Kontor for skjenkesaker viser til klare signaler fra politisk hold å begrense tilgjengeligheten til alkohol spesielt overfor barn og ungdom , og har i dag fattet følgende vedtak:

Søknaden fra Best Event, om skjenkebevilling for en enkelt anledning 21

oktober 2010 avslås.”

27.09.10 mottok Kontor for skjenkesaker klage på vedtaket fra Vita Sørlandssenteret AS, som har leid inn Best Event til å gjennomføre dette arrangementet. Vedtaket er påklaget med en anmodning om at vedtaket omgjøres samt at ”Retningslinjer for salg – og skjenkebevillinger i Kristiansand” oppdateres slik at de fanger opp utviklingen i samfunnet og det moderne kjøpesenterets virke som kultur og møtearena for folk flest. Det vises til klagen i sin helhet. Jfr.vedlegg 3.

Det skal her presiseres at klager benytter begrepet ”Ambulerende bevilling”. Hva som er en ambulerende bevilling følger av Alkohollovens § 4-5, som lyder som følger:

§ 4-5. Ambulerende skjenkebevilling.

Kommunestyret kan gi en eller flere bevillinger som ikke blir knyttet til bestemt person eller skjenkested, og kan tillate at en eller flere av disse bevillinger blir utøvd på et sted eller steder som godkjennes for en enkelt anledning og for skjenking til deltakere i sluttet selskap. En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning eller innførsel av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet.

Rådmannen legger til grunn at søknaden ikke gjelder for lukket selskap, men er ment å være en søknad om skjenking for enkelt bestemt anledning etter Alkohollovens § 1-6, 2. ledd.

Vurdering:

Rådmannen har tatt utgangspunkt i Retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand kommune for bevillingsperioden 01.07.08 - 30.06.12, jf. punkt 5 og ordlyden her, se spesielt bokstav f:

”Med mindre det foreligger særlige grunner gis det ikke skjenkebevilling til:

- a) Virksomheter lokalisert i boligområder. Dette er ikke til hinder for at det kan tildeles skjenkebevilling i bydelen.*
- b) Veikroer eller andre virksomheter innrettet for trafikk på land eller sjø.*
- c) Virksomheter lokalisert på campingplasser.*
- d) Virksomheter lokalisert i områder for barn og unges fritidsaktiviteter.*
- e) Virksomheter som ligger i undervisningssentra for barn og unge.*
- f) Virksomheter lokalisert til vare- og kjøpesentra.*

Alkoholrie soner opprettholdes i alle store byrom og parker, og i publikumsarealer på idrettsarenaer som er åpne for allmennheten. Det kan gjøres unntak fra denne regelen til å gi tillatelse til skjenking av alkohol i forbindelse med kulturarrangementer.”

Det er i tillegg lagt vekt på uttalelsene fra sosialtjenesten, som med utgangspunkt i Ruspolitisk handlingsplan, vedtatt i bystyret 12.03.2008, fraråder å gi bevilling til dette arrangementet. Følgende fremgår i ”Retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger, punkt nr. 1 lyder som følger:

”Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Kristiansand kommune legges til grunn for kommunens bevillingspolitikk, og kontrollvirksomheten med denne. Planen skal være beslutningsgrunnlag i den grad ikke annet regelverk er vedtatt.”

Følgende fremgår under punkt 3.4.4 (Bevarer og styrker omfanget av alkoholfrie soner), på side 41 under forslag til tiltak:

- *”Kristiansand kommune fører en bevillingspolitikk som særlig ivaretar barn og unges oppvekstvilkår og dere muligheter til å delta på alkoholfrie arenaer der hvor kulturelle og sosiale fellesverdier uttrykkes.*
- *Kristiansand kommune fører en bevillingspolitikk etter retningslinjer som bevarer de eksisterende prinsipper vedrørende alkoholfrie soner og derigjennom blant annet hindrer at nye bransjer uten om derigjennom blant annet hindrer at nye at nye bransjer uten om dagligvare- og serveringsbransjen gis bevilling.”*

Rådmannen oppfatter at det er på det rene at det kommer til å være mange barn tilstede på dette arrangementet. Rådmannen oppfatter at det er et grunnleggende prinsipp i Rusmiddelpolitisk handlingsplan at det skal søkes å unngå at det serveres alkohol på arrangementer hvor det vil være et stort innslag av barn.

Vita Sørlandssenteret AS har på sin side argumentert med å vise til andre typer lignende arrangementer som er gitt bevilling. Rent prinsipielt oppfatter ikke Vita Sørlandssenteret AS at det er grunn til å se annerledes på deres søknad enn søknader som kommer inn til andre konsertarrangementer og aktiviteter, hvor det også er innslag av barn og unge. Det stilles spørsmål ved om det er denne typen arrangementer som man ønsker å forhindre med retningslinjenes punkt 5, bokstav f, da dette vil være et av et begrenset antall arrangementer i løpet av et år. Det hevdes at dette arrangementet må vurderes annerledes en ordinære søknader om skjenkebevillinger på Sørlandssenteret og at ikke de samme hensynene gjør seg gjeldende ved en søknad om enkel bestemt anledning.

Rådmannens vurdering er likevel at de signalene politikerne har gitt i forhold til Sørlandssenteret er meget tydelige og velger å legge til grunn at det de også skal gjøres gjeldende overfor arrangementer av denne art.